

Beginning Bulgarian

by ALBERT BATES LORD

Harvard University

Second Printing

MOUTON & CO · 1965 · THE HAGUE
LONDON · PARIS

© Copyright 1965 by Mouton & Co., Publishers, The Hague, The Netherlands.

No part of this book may be translated or reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm, or any other means, without written permission from the publishers.

First Printing: 1962

Printed in The Netherlands by Mouton & Co., Printers, The Hague.

Preface

This book, like its companion, *Beginning Serbocroatian*, was developed for classes, largely of graduate students, at Harvard University. Its purpose is to introduce students as rapidly as possible to the fundamentals of Bulgarian grammar so that from the very first lesson they are able to construct complete sentences. The primary goal is to prepare the students to read Bulgarian literature, and two complete stories are included in the book. The sentences at the end of each lesson will, it is hoped, also be a useful introduction to Bulgarian in some of the ordinary circumstances of life and travel in another country. The glossary contains all the words used in the exercises and in the two stories, but it does not include all the words used in the grammatical discussions nor in the conversation sections.

I have taken the conversation sentences from *Slavjanski Razgovornik*, published by Nauka i Izkustvo (Sofia, 1959), for which I am indebted to Professor L. Andrejčin of Sofia University. The information in the glossary is derived from the *Rečnik na s'vremennija b'lgarski knižoven ezik*, Volumes I to III (Sofia, 1955 to 1959), published by the Bulgarian Academy of Sciences. The grammatical presentation has been influenced by a number of sources, the earliest of which were Léon Beaulieux's *Grammaire de la langue bulgare* (Paris, 1950), and S. B. Bernštejn's *Učebnik bolgarskogo jazyka* (Moscow, 1948). Next in time came *B'lgarska gramatika* by L. Andrejčin, N. Kostov, and E. Nikolov (Sofia, 1947), *S'vremenen b'lgarski ezik*, by L. Andrejčin, K. Popov, and M. Ivanov (Sofia, 1955), and of special help in writing the phonological parts of the introduction has been Ju. S. Maslov's excellent *Očerk bolgarskoj grammatiki* (Moscow, 1956). Of interest

also are *Anglijska gramatika v sravnenie s b'lgarski ezik*, by T. Atanasova, H. Radulova, M. Rankova, R. Rusev (Sofia, 1956), and *Istoričeska gramatika na b'lgarskija ezik*, by K. Mirčev (Sofia, 1958).

In addition to the Academy dictionary mentioned above, the following lexical works have been useful: *B'lgarski t'lkoven rečnik*, by L. Andrejčin, L. Georgiev, St. Ilčev, H. Kostov, Iv. Lekov, St. Stojkov, Cv. Todorov (Sofia, 1955), and *Pravopisn rečnik na b'lgarskija knižoven ezik*, by Iv. Lekov, L. Andrejčin, Vl. Georgiev (Sofia, 1948), and *Rečnik na čuždite dumi v b'lgarskija ezik*, by A. Milev, J. Bratkov, and B. Nikolov (Sofia, 1958). There is no really adequate dictionary from Bulgarian to English, but one might list R. Russev, *Bulgarian-English Dictionary* (New York, 1953), and, considerably better, *B'lgaro-anglijski rečnik*, composed by T. Atanasova, M. Rankova, R. Rusev, D. Spasov, Vl. Filipov, under the direction of M. Minkov (Sofia, 1958). Unfortunately neither of these two dictionaries provides the student with accents. There are two Bulgarian-Russian dictionaries which I have found helpful from time to time, S. K. Čukalov, *Bolgarsko-russkij slovar'* (Sofia, 1957), and, with the same title, that by S. B. Bernštejn in Moscow, 1953.

In the earliest stages of writing the Bulgarian exercises I was aided by Mr. Dragan Petrov and by Mrs. R. H. Jones of Boston. In July of 1958 and August of 1959 I was able to visit Bulgaria under a grant from the Inter-University Committee on Travel Grants and with the generous assistance of the Committee for Friendship and Cultural Relations with Foreign Countries of Bulgaria. In 1958 the manuscript of the grammar had the benefit of careful perusal by both Dr. L. Andrejčin, Director of the Institute for Bulgarian Language of the Bulgarian Academy of Sciences, and Dr. Ivan G'p'bov of the same institute. During the following year I revised the grammar again incorporating their suggestions. In 1959 Drs. Andrejčin and Stojkov arranged for me to work with two advanced graduate students, Miss Kalina Ivanova and Mr. Jordan Penčev, who were also workers in the Institute for Bulgarian Language, to go through the grammar and its exercises in great detail. Thanks to them I have confidence that the Bulgarian texts are accurate specimens of modern standard literary Bulgarian. Miss Ivanova and Mr. Penčev,

together with Mrs. Elka Stankulova and Mrs. Elena Georgieva, recorded a tape of the grammar exercises for the use of my classes at Harvard, and I take this opportunity to thank them for their help.

I am indebted also to Dr. Joseph Van Campen, Assistant Professor of Slavic Languages and Literatures at Harvard, not only for his kindness in letting me use some of the results of his analysis of the Bulgarian verb, his doctoral dissertation, which I had the privilege of reading, but also for going through the grammatical sections and especially the introduction. I am grateful to him for his care in applying his knowledge of the structure of the Bulgarian language to this book and for his many suggestions.

To Mrs. Patricia Arant of the Graduate School of Arts and Sciences at Radcliffe College I am especially grateful for making the glossary and for retyping parts of the manuscript. A grant from the Harvard Foundation made possible clerical assistance in preparing the final manuscript. For the earlier mimeographed versions I am grateful to the Slavic Department of Harvard.

Finally, the students in my courses in Bulgarian who have tried this grammar in its various stages have helped with comments and suggestions and to them for their patience and acuteness I herewith render thanks.

Cambridge, Massachusetts
November, 1960

ALBERT B. LORD

Table of Contents

Preface	5
Introduction	11
Lesson 1: General View of Nouns – The Present Tense of “to be” and “to have” – Statement of Verbal Aspect	15
Lesson 2: Postpositive Article – Present of Verbs in -e . . .	20
Lesson 3: Masculine Nouns – Plural – Present of Verbs in -i – Negative of “to have”	26
Lesson 4: Plural of Feminine and Neuter Nouns – Pre- sent of Verbs in -a	33
Lesson 5: The Vocative and the Imperative	39
Lesson 6: The Aorist and the Future – The Infinitive	47
Lesson 7: Formation of the Perfective Aspect – да and че – The Imperfect.	53
Lesson 8: Personal Pronouns – Possessive Adjectives – Adjectives.	60
Lesson 9: Formation of the Imperfective Aspect – The Perfect	67
Lesson 10: Demonstrative, Interrogative, Relative and Indefinite Pronouns	73
Lesson 11: Numerals	77
Lesson 12: The Pluperfect – The Future Perfect	83
Lesson 13: The Future in Past Time – The Conditional – Conditions	88
Lesson 14: Indirect Narration – The Indirect Imperfect – The Indirect Form for the Aorist	95

Lesson 15: The Indirect Pluperfect – The Indirect Future – The Indirect Future Perfect	99
Lesson 16: The Participles – The Gerund	106
ЕМИЛИЯН Станев: След лова	114
Иван Вазов: Слугиня	120
Appendix	125
English-Bulgarian Glossary	130
Bulgarian-English Glossary	136

Introduction

At the present time the Bulgarian alphabet consists of the following symbols: А, а, Б, б, В, в, Г, г, Д, д, Е, е, Ж, ж, З, з, И, и, Й, й, К, к, Л, л, М, м, Н, н, О, о, П, п, Р, р, С, с, Т, т, У, у, Ф, ф, Х, х, Ц, ц, Ч, ч, Ш, ш, Щ, щ, Ъ, ъ, Ю, ю, Я, я, ъ. All of these symbols are also used in Russian, although they do not always represent the same sounds. The following symbols used in Russian are not found in Bulgarian: Ы, ы, Э, э. Some of the symbols used in Bulgarian are not found in the cyrillic alphabet used for Serbocroatian: Ї, њ, Џ, џ, Ђ, ѓ, Ј, ј, Ја, ја, Ћ, ћ. On the other hand, there are some symbols used in Serbocroatian cyrillic which are not used in Bulgarian: Ѓ, ѓ, Ј, ј, Ја, ја, Ћ, ћ, Њ, њ.

The alphabet given above for present day Bulgarian is the result of an orthographic change of February 17, 1945, which eliminated two symbols from the alphabet: ~~Ѣ, ѣ~~ and ~~Ѥ, ѥ~~. The former was replaced by Ъ, ъ in all positions, and the latter by either Е, е or Я, я, according to its pronunciation (see below).

Roughly speaking the symbols given above for Bulgarian represent the same sounds as in Russian (except, of course, for the reduced vowels in Russian) or in Serbocroatian *with the following* important exceptions: Щ, щ stands for the sound “sht”, and Ъ, ъ is always pronounced something like “u” in American “butter” or the grunted indefinite article “a”.

<i>Print</i>	<i>Approximate Pronunciation</i>	<i>Transliterated</i>
А, а	As in English “car”	a
Б, б	As English “b”	b
В, в	As English “v”	v
Г, г	As English “g”	g

<i>Print</i>	<i>Approximate Pronunciation</i>	<i>Transliterated</i>
Д, д	As English "d"	d
Е, е	As in English "best"	e
Ж, ж	As "z" in English "azure"	ž
З, з	As English "z"	z
И, и	As "i" in English "machine"	i
Й, й	As English "y" in "you" or "way"	j
К, к	As English "k"	k
Л, л	As English "l"	l
М, м	As English "m"	m
Н, н	As English "n"	n
О, о	As in English "note"	o
П, п	As English "p"	p
Р, р	As English "r"	r
С, с	As English "s"	s
Т, т	As English "t"	t
У, у	As "oo" in English "pool"	u
Ф, ф	As English "f"	f
Х, х	As "ch" in English "loch"	h
Ц, ц	As "ts" in English "tots"	ts
Ч, ч	As "ch" in English "church"	č
Ш, ш	As English "sh"	š
Щ, щ	As English "sh" plus "t"	št
Ъ, ъ	As "u" in English "butter"	,
Ю, ю	As English "you"	ju
Я, я	As "ya" in English "yard"	ja
Ь	As English "y" in "you"	(none)

According to the standard practice of the literary language, ъ was pronounced as я when a) it was accented, and b) the next syllable contained a hard vowel (а, о, ъ, and у), and c) when ъ was *not* followed immediately by ж, ш, щ, ч, or й.

Dialects

The two main dialects of Bulgarian, the eastern and the western, are usually differentiated by their treatment of Old Slavic ъ.

In western Bulgaria ъ was pronounced "e" in all positions.

In eastern Bulgaria it was pronounced either "e" or "я" according to the rules given above. For example, the Bulgarian word for "milk" is pronounced (and now written) мляко in the west and мляко in the east. Similarly, the adjective "big" is голем in the west and голям in the east.

Eastern Bulgarian may be further subdivided into northeastern and southeastern. The northeastern is that just given, namely, ъ is pronounced either "e" or "я", according to given rules. The southeastern dialect pronounces it "я" when stressed and ê when unstressed.

Phonology

In addition to what has already been said above the following phenomena should be noted:

Vowels

1. "А" and "я" are pronounced like "ъ" and "йъ" respectively in the following places: a) in the first person singular and the third person plural of verbs of the first and second conjugations, and in "са" (съ) "they are"; e.g. рекá (рекъ), стоá (стойъ), рекат (рекът), стоят (стойът); and b) in the articulated forms of the singular of masculine nouns: e.g. крак, кракá (кракъ), ден, денáт (денйът).

2. "И" and "е" do not palatalize the preceding consonant (as in Russian), except "к", "г", and "х", or, put in another way, a palatalized consonant (see below under consonants) cannot stand before "и" or "е".

3. "А", "е" and "о", when unaccented, tend to be reduced in the direction of "ъ", "и", and "у" respectively. This is especially true for the northeastern dialect of Tirnovo.

Consonants

1. The following consonants have palatalized correspondents:

б в г д з к л м н п р с т ф х ц

The sequence "palatalized consonant plus vowel" is written with the consonant letter plus я (in the case of "а" and "ъ"), ю (in the case of "у"), and ъо (in the case of "о").

Note that before "е" and "и" the palatalized correspondent is not used in Bulgarian except in the case of "к", "г", and "х" (see above under vowels 2.).

2. The palatal consonants (as distinguished from the palatalized consonants above) are ж, дж, ч, and ш. They have no palatalized correspondents.

3. The following voiceless consonants have voiced correspondents as indicated:

voiceless	п	т	ф	к	с	ш	ч
voiced	б	д	в	г	з	ж	дж

A voiced consonant is unvoiced before a voiceless consonant: рѣдѣк, рѣтка; рѣзговор, рѣсказ; под ѣгото, пот кѣщата. Vice versa, a voiceless consonant is voiced before a voiced consonant (except в plus a vowel): гостѣ, гѣзба; отвор, ѡдговор; с вѣра, з бѣлка; висѡк ѡрех, висѡг бѣйр.

Note that a phrase consisting of preposition plus noun is considered as a unit for the operation of these rules.

4. In word final position the voiced consonants are pronounced as their voiceless correspondents before a pause (in absolute final position), before a vowel, or before м, н, р, л (the sonants) and в, and their palatalized correspondents: град (грат), грат Охрит, грат Русе, грат Бидин.

5. Unlike Russian, Bulgarian never has a palatalized consonant at the end of a word or before another consonant. Thus the final "г" in "мѣдрост" is not palatalized, nor is the "с" in "писмѡ". (Cf. Russian мудрѡсть and письмо). For the situation before a vowel see above under Consonants 1. and under Vowels 2.

6. In the consonant clusters -ст, -щ, and similar clusters ending in "т" or "д", the "т" or "д" is not pronounced before another consonant, except before "к", "г", "х", and "й". Thus рѣдѡстен, рѣдѡсна (written рѣдѡстна), рѣдѡстѣ (written рѣдѡстгѣ), нѡщѡен, нѡщѡна (written нѡщѡна), нѡщѣ (written нѡщгѣ).

General View of Nouns — The Present Tense of "to be" and "to have" — Statement of Verbal Aspect

Bulgarian has three *genders*; masculine, feminine, and neuter. Most *masculine* nouns end in a consonant (including -ѣ); some masculine nouns end in -а, -о, and -и, but these indicate male human beings.

Examples:	град	city	бащѣ	father	Пѣтко	Petko
	брат	brother	Никѡла	Nikola	Тѡньо	Tonyo
	друм	road	чѣчо	uncle	Пѣпо	Pepo
	кон	horse	вѣйчо	uncle	Мѣтко	Mitko
	край	end			Геѡрги	Georgi

Most *feminine* nouns end in -а or -я; some feminines end in a consonant (these used to end in a soft consonant — more properly soft jer — and correspond to the -i- stems of the other Slavic languages). Such are usually abstract nouns, many of which end in -ѡст.

Examples:	водѣ	water	прѡлет	Spring
	сестрѣ	sister	нощ	night
	мѣса	table	пѣмет	memory
	земѣ	land	рѣдѡст	joy

Most *neuter* nouns end in -ѡ or -ѣ.

Examples:	сѣло	village	морѣ	sea
	писмѡ	letter	полѣ	field
	внимѣние	attention	кѣче	dog

General statement of declension

The declension of Bulgarian nouns has been greatly reduced. The plural is not declined. Neuter nouns are not declined in either the singular or the plural. Feminine nouns have only a vocative singular in -o or -e (or like the basic form). Masculine nouns have only a vocative singular in -e, -o, or -и. Most monosyllabic masculine nouns form their plurals in -ове or -еве. Most polysyllabic masculine nouns form their plurals in -и. Feminine nouns form their plural in -и (or less frequently -е). Neuter nouns form their plurals in -а, -я, or -та. These are only general statements; detailed treatment will be given in future lessons.

Examples:

	SING. BASIC FORM		VOC. SING.	PLURAL BASIC FORM
<i>Masc.</i>	град	city	гра́де	градо́вѐ
	син	son	си́не	сино́вѐ
	учи́тел	teacher	учи́телю	учи́тели
	косо́ч	reaper	косо́чо	косо́чи
<i>Fem.</i>	ма́йка	mother	ма́йко	ма́йки
	сестри́ца	little sister	сестри́це	сестри́ци
<i>Neuter</i>	се́ло	village		се́ла
	събра́ние	gathering		събра́ния
	ку́че	dog		ку́чета

The Present Tense of "to be", with the personal pronouns (nom.).

аз съм	I am	ние сме	we are
ти си	you are	вие сте	you are
той, тя, то е	he, she, it is	те са	they are

The copula verb is *not* omitted in Bulgarian as it is in Russian.

The Present Tense of "to have"

аз ймам	I have	ние ймаме	we have
ти ймаш	you have	вие ймате	you have
той, тя, то йма	he, she, it has	те ймат	they have

There are many verbs of this type (Third Conjugation — See Lesson 4).

"This" and "That"

<i>Masc.</i>	то́зи	this	о́нзи	that
<i>Fem.</i>	та́зи		она́зи	
<i>Neuter</i>	това́		онова́	
<i>Plural</i>	те́зи		онѐзи	
		(all genders)		

Verbal Aspect

Bulgarian verbs share with all other Slavic verbs the concept of "aspect". That is to say, some verbs represent an action as continuing, without regard to the completion of the action; these verbs are *imperfective* (не́свършен). Other verbs (often from the same roots as imperfective verbs) represent an action as complete; these are *perfective* (свѝршен). In the vocabularies each verb will be marked as either perfective or imperfective, and sometimes the other aspect will also be given for information. More will be said about aspect in subsequent lessons.

EXERCISE I A

Аз имам една книга. Това е село, а онова е поле. Къде има поле? Там има поле, а село има тука. Аз виждам село. Що е това? Това е стол, а онова е маса. Къде има войник? Тука има войник, а там има кон. Кой е този войник? Този войник е Йордан. Виждате ли този войник? Виждаме Йордан и Калина. Калина е момиче, а Йордан е момче. Те са студенти. Тези войници имат книги. Ти имаш една сестра. Колко имате вие? Ние сме студенти, а те са войници. Тези студенти имат книги и моливи. В тази стая има стол и маса. Къде е тази къща? Какво има това момче? Това момче има (поле) нива и ливада. Този човек има сестра. Той има брат, а тя има сестра. Аз съм студент. Какъв си ти? Това книга ли е? Не, това не е книга, това е молив.

EXERCISE 1 B

This man has only one house. This boy is Mitko, and that girl is Svetana. He has fields and houses. This is a room. What is that? That is a meadow. Those are meadows. Is that a field? No, that is a meadow. What is this? A soldier is here, and a student is there. In a room is a chair and a table. Is this a room? No, this is a house. This mother has only one son. Where is Mitko? Mitko is here, but they are there. You (2nd sing.) are a soldier, but I am a student. These students have books. We are sisters. What do you (pl.) have? We have houses and villages. This land is beautiful. This city is beautiful. This water is cold. That field is broad. This father has sons. Those fathers have daughters.

VOCABULARY*

a, conj. and, but	кóлко, interr. adv. how many, how much
бащá, m. father	кон, конé, m. horse
брат, m. brother, pl. irregular (see lesson 3)	къдé, adv. where
виждам, imp., (видя) to see. aor. виждах (видях)	къща, f. house
водá, f. water	ли, interrogative particle
войник, войници, m. soldier	ливáда, f. meadow
град, градове, m. city	майка, f. mother
девóйка, f. girl	мáса, f. table
дъщеря, f. daughter	Мйтко, m. man's name (dim. of Димитър)
един, една, едно, едни, numeral, one, a (indefinite article)	младéж, m. young man
женá, f., woman, wife	мóлив, m. pencil
земя, f. land, country	момиче, момичета, n., girl
има, there is	момчé, момчéта, n. boy
Йордан, m. man's name (Jordan)	морé, морéта, n. sea
каквó, adj. (neut.) of what sort, what; interr. pro. what?	не, no, not
какъв, каквá, каквó, каквй, adj. of what sort, what	нива, f. cultivated field
Калина, f. woman's name	Никóла, m. man's name (Nikola)
книга, f. book	полé, полéта, n. field
кой, interreg. pro. who	сáмо, adv. only
	сéло, n. village
	сестрá, f. sister
	син, синовé, m. son

* In the case of verbs, the perfective aspect (see Lesson 7) is given in parentheses after the imperfective. For the other forms and use of the aorist see Lesson 6. They will not be used in the exercises before Lesson 6.

стáя, f. room
стол, столóве, m. chair
студéн, студéна, студéно, студéни, adj. cold
студéнт, m. student
там, adv. there
тúка, adv. here
хúбав, хúбава, хúбаво, хúбави, adj. pretty, fine, beautiful

Цветáна, f. woman's name
човек, m. man, pl. irregular (see lesson 3)
ширóк, ширóка, ширóко, ширóки, adj. broad, wide
що, interr. pro. what?

CONVERSATION

Добрó úтро!

Дóбър дéн!

Дóбър вéчер!

До виждане!

Лéка нóщ!

Добрé дошли!

Добрé дошъл!

Добрé дошла!

Мóля (Ви, те).

Благодаря (Ви, ти).

Извинявайте (извинявай).

Няма защó.

Good morning.

Good day. Hello.

Good evening.

Goodbye. Au revoir.

Good night.

Welcome. (pl.)

„ (masc. sing.)

„ (fem. sing.)

Please.

Thank you.

Excuse me.

There is no reason. Don't mention it. You're welcome.

градът, града the city
 конят, коня the horse

Postpositive Article — Present of Verbs in -e

Postpositive Article, Singular

A. Nouns ending in a vowel.

1) Nouns ending in -a in the singular use the postpositive article -та.

Examples: водá — водáта water
 мáса — мáсата table
 бащá — бащáта father

2) Nouns ending in -o, -e, -и, and -y in the singular use the postpositive article -го.

Examples: сéло — сéлото village
 морé — морéто sea
 аташé — аташéто attaché
 таксí — таксíто taxi
 меню — менюто menu

B. Nouns ending in a consonant.

1) Masculine nouns ending in a consonant use two forms of the postpositive article, a long form in -ът or -ят, and a short form in -а or -я. In these cases both -а and -я are pronounced -ъ. In the spoken language the -т of the long form is not pronounced; thus there is usually no difference in the spoken language between the two forms.

Examples: град city
 кон horse

a) Use of the long and short forms. Generally speaking the long form is used as a subject or as a predicate after the copula. The short form is used as the object of a verb or preposition. Thus the long form is "nominative" and the short form is "accusative".

Examples: Градът е голям The city is large.
 Това е градът This is the city.
 Виждам града I see the city.

b) Nouns of agent in -тел, -ар, and -яр, and the words: ден, day, кон, horse, огън, fire, сън, dream, цар, tsar, крал, king, път, time, road, зет, brother-in-law, лакът, elbow, нокът, nail, take the article in -ят, short form in -я.

Examples: деня(т) the day
 коня(т) the horse
 огъня(т) the fire
 съня(т), and сънът, съна the dream
 царя(т) the tsar
 краля(т) the king
 пътя(т) the time, the road
 зетя(т) the brother-in-law
 лакътя(т) the elbow
 нокътя(т) the nail
 бръснаря(т) the barber
 градинаря(т) the gardner
 учителя(т) the teacher
 писателя(т) the writer
 коняря(т) the horse-fancier

c) Nouns in -изъм drop the ъ before the article. Examples: комунизъм, комунизмът, патриотизъм, патриотизмът.

2) Feminine nouns ending in a consonant use the postpositive article -та. This -та is always stressed.

Examples: нощ, нощта	night
пáмет, паметта	memory
ра́дост, радостта	joy

The orthographic doubling of the -т is not mirrored in pronunciation. The words are pronounced as if there were only one -т.

Postpositive Article, Plural, All Genders

A. Nouns ending in -е, or -и in the plural use the article -те.

Examples:

синове́	sons	синове́те	the sons
ма́йки	mothers	ма́йките	the mothers
войни́ци	soldiers	войни́ците	the soldiers
учи́тели	teachers	учи́телите	the teachers

B. Nouns ending in -а or -я in the plural use the article -та.

Examples:

села́	villages	села́та	the villages
събра́ния	gatherings	събра́нията	the gatherings

Present of Verbs in -е

write	bake	know	sing
аз пи́ша	аз пека́	аз зна́я	аз пе́я
ти пи́шеш	ти пече́ш	ти зна́еш	ти пе́еш
той пи́ше	той пече́	той зна́е	той пе́е
ние пи́шем	ние пече́м	ние зна́ем	ние пе́ем
вие пи́шете	вие пече́те	вие зна́ете	вие пе́ете
те пи́шат	те пека́т	те зна́ят	те пе́ят

EXERCISE 2 A

Пътят от София до Пловдив е добър. На пътя виждам селянин. Той продава ябълки и круши. Какво продавате вие?

Продавам книги, моливи и тетрадки. Колко струват те? Те струват евтино. Аз не желая нищо. Ние желаем (искаме) една къща. Колко дъщери има тя? Тя има само една дъщеря. Ти какво желаеш? Искам няколко книги, две тетрадки и един молив. Виждам молива на стола. Какво още виждате? Виждаме града и в града виждаме краля на тази земя. Котката и кучето ядат хляб и месо. Аз отивам в града тази нощ. Нощта е хубава. Жената има писмо. Вземам писмото. Те имат писма. Вие вземате писмата. Виждате ли селото? Не, не виждам едно село, а виждам няколко села. Това са ябълки. Работничката продава ябълки. Работничките продават маси. Струва ми се, че вече е късно. Колко струват ябълките? Струва ми се, че той не пътува далеч. Ние четем български. Всички хлебари пекат хляб. Печеш ли хляб за момите? Работниците пишат писма на приятели. Колко писма пишете? Днес пиша десет писма. Тя пита приятеля на Йордан: "Можеш ли да четеш онази книга?" "Мога да чета книгата, но в училището нямаме тази книга". Момчетата пеят, а момичетата ядат. Аз зная какво пее. Студентът има приятел. Студентите имат моливи. Съседът е българин. Войникът има кон. Войниците вземат коня на войника. Работникът пише по цял ден. Кой е тука? Тука са учениците и учителят. Къде е учителят? Той е там на стола при масата.

EXERCISE 2 B

I see George and Radoj. It seems to me that you (pl.) see the women. Do you (sing.) see the books and tables? I have some apples. She is selling apples. How much are they? How much are those apples? They are cheap. The workers (fem.) are here, and the cats are there. The dogs are eating meat. We have meat and bread. It seems to me it is already late. She sees the dog and the cat. He likes the dogs and the cats. I have several letters. This is a notebook and that is a pencil. She has a brother and a sister, and they have an uncle. He is a liar. He does not have an uncle. What do you have? I still have several daughters. I live in Sofia with the brother of grandpa Pencho. Grandpa's

brother is Stojan. They live in the house at the end of the street. Do you (pl.) know that we live there? Does she know where uncle Nikola lives? I want the key to the library.

VOCABULARY

библиотека, f. library
 българин, българин, m. Bulgarian
 български, adj. Bulgarian
 в. във, prep., in, into
 вече, adv., already
 вземам, вземаш (взема, вземеш),
 вземах (взех), imperf., to take
 все още, adv., still
 всички, everybody, all (see lesson 8)
 вуйчо, вуйчовци, m., uncle (mother's
 brother)
 Георгий, m. man's name (George)
 далеч, adv., far
 два, m. numeral две, fem. and neuter,
 two
 ден, денят, дни, num. form дена and
 дни, day; по цял ден, all day long
 днес, adv., today
 добър, добра, adj., good
 добре, adv., well
 дядо, дядовци, m., grandfather, де-
 ди, ancestors
 евтин, евтина, adj., cheap, inexpen-
 sive
 евтино, adv., cheaply
 желая, желаш, желаях, to wish, to
 desire (imperf.)
 живя, живяш, живях, imperf., to
 live
 зная, знаеш (зная, знаеш), знаях
 (знах), imperf., to know
 искам, искаш, исках, imperf., to
 want, to require
 ключ, ключът, ключове, m., key
 котка, f. cat
 край, краят, краища, m., end, region
 крал, кралят, кралé, m., king
 круша, f. pear, also a pear tree
 куче, кучета, n., dog
 късно, adv., late
 лъжец, лъжци, m., liar

месó, n., meat
 мога, можеш, можах, imperf., to be
 able
 момá, f., girl
 на, prep., on, but it is also widely
 used to express possession and in-
 direct object, to
 нищо, pro., nothing
 нощ, f. night
 няколко, pro., several
 обичам, обичаш, обичах,..., imperf.,
 to love, to like
 от, prep., from, by
 отивам, отиваш (отйда, отидеш),
 отивах (отидох), imperf., to go,
 to depart (в) for
 още, adv., still
 пекá, печеш, пéкох, пече, imperf.,
 to bake
 Пénчо, m., man's name
 пeя, пeеш, пeяx, imperf., to sing
 писмó, n., letter
 пиша, пишеш, писáх, imperf., to
 write
 по цял ден, all day long
 при, prep., by, near, with
 приятел, приятелю, приятели, m.,
 friend
 продавам, продаваш (продам, про-
 дадеш), продавах (продадох),
 imperf. to sell
 път, пътят, пътища, m., road
 пътувам, пътуваш, пътувах, im-
 perf., to travel
 работник, работници, m., worker
 работничка, f., worker
 Радóй, m., man's name
 с, със, prep., with
 селянин, селяни, m., villager, farm-
 er, peasant
 Сóфия, f., Sofia, capital of Bulgaria

Стоян, m., man's name
 струва ми се (че), it seems to me
 (that)
 струвам, струваш, струвах, imperf.,
 to cost
 съсед, m., neighbor
 тетрадка, f., notebook
 улица, f., street
 ученик, ученици, m., pupil, school-
 boy
 училище, n., school

учител, учителю, учители, m.,
 teacher
 хляб, хлябът, хлябове, m., bread
 хлебар, m., baker (of bread)
 четá, четеш (прочетá, прочетеш),
 чéтох (прочéтох), imperf., to read
 чичó, чичовци, m., uncle (father's
 brother)
 ябълка, f., apple
 ям, ядеш, ядох, imperf., to eat

CONVERSATION

Как се казва
 този мъж?
 тази жена?
 този момък (младёж)?
 тази девойка?
 Моего име е.....
 А Вие как се казвате?
 Как се чувствувате
 (чувствуваш)?
 Много съм Ви (ти)
 задължен (а).
 Как се четé тази дýма?
 Разбирате ли ме?
 Разбирам Ви (те).
 Не Ви (те) разбирам.
 Говорéте (говорí) по-бáвно.

What's the name of
 this man?
 this woman?
 this young man?
 this girl?
 My name is.....
 And what is your name?
 How do you feel?
 I am much obliged to you.
 How do you pronounce (read)
 this word?
 Do you understand me?
 I understand you.
 I don't understand you.
 Speak more slowly.

Masculine Nouns — Plural — Present of Verbs in -i — Negative of “to have”

Masculine Nouns, Plural

1. Most polysyllabic nouns and some monosyllabic nouns have the plural in -i.

Examples: приятел – приятели	friend
народ – народи	people (nation)
молив – моливи	pencil
учител – учители	teacher
закон – закони	law
одър – одъри	bed (village)
храст – храсти	bush
роб – роби	slave
гост – гости	guest
лъч – лъчи	ray
зъб – зъби	tooth
път – пъти	time
пръст – пръсти	finger

Note 1. A moveable -e- or jer is dropped in the plural.

Examples: орел – орли	eagle
овен – овни	ram
прозорец – прозорци	window
ден – дни	day
отец – отци	father (priest)
косъм – косми	hair
лакът – лакти	elbow
литър – литри	liter

Note 2. Final k, g, and h change to c, z, and s respectively before the -i of the plural.

Examples: войник – войници	soldier
момък – момци	youth
работник – работници	worker
белег – белези	note
ковчег – ковчези	chest (coffin)
сиромáх – сиромáси	poor man
кожух – кожуси	fur, fur coat

There are a few exceptions, such as орехи nuts and успехи successes, and some foreign borrowings. Such exceptions will be noted in the vocabularies.

2. Most monosyllabic nouns have a plural in -ове. (Some nouns in -ой have a more archaic plural in -еве.) Sometimes the accent shifts to the -о- of the ending; sometimes it shifts to the -е of the ending; and sometimes it remains on the root vowel. The position of the accent in these instances must be learned by experience.

Examples: брой – броеве	number
член – членове	member
съд – съдове	pot
сват – сватове	guest
праг – прагове	threshold
дом – домовé	home
нос – носовé	nose
син – синовé	son
глас – гласовé	voice
джоб – джобове	pocket
джеб – джебове	pocket
бряг – бреговé	shore
враг – враговé	enemy
век – вековé	age
змей – змейове	serpent
вол – волове	ox
дол – долове	valley

мост – мостове	bridge
двор – дворове	court
стол – столове	chair

Note 1. A few polysyllabic nouns, especially those with a moveable jer, also have a plural in -ове.

Examples: вятър – ветрове	wind
огън – огньо̀ве	fire
център – центрове	center

3. A few nouns have a plural in -ища, and a slightly larger number have plurals in both -ове and -ища. In the latter instance the plural in -ища has a collective sense.

Examples: път – пътища	road
сън – с̀нища	dream
град – градове, градища	city
дол – долове, долища	valley
друм – дру̀мове, дру̀мища, дру̀ми	road
край – краеве, краища, крайове	end

4. A few nouns have plurals in -е.

Examples: кон – коне	horse
мъж – мъже	man
княз – князе	prince
крал – кралe	king
цар – царe	tsar

5. Some diminutives in -ец form a plural in -овце.

Examples: градeц – градовце	small city
грешeц – греховце	sin (small)
цветeц – цветовце	flower (small)

6. Some masculine proper names ending in a consonant (except -й) or -а or -о, and also nouns indicating masculine human beings ending in -о or -а have a plural in -овци.

Examples: Стоян – Стояновци	Stojan
Нико̀ла – Нико̀ловци	Nikola
дядо – дя̀довци, деди	grandfather, ancestors
вуйчо – вуйчовци	uncle

7. Nouns ending in unaccented -in and denoting national, social, or local origin drop the -in before adding the suffix -и.

Examples: бългaрин – бългaри	Bulgar
сeлянин – сeляни	peasant, farmer

8. There is a second form of the masculine plural which is used only after numerals and after ня̀колко, some, ко̀лко, how many, etc. This ends in -а or -я. A moveable ъ or -е- does not drop out before this ending as it does in the normal plural, except in the words лѝтър, мѐтър and their compounds.

Examples: два сто̀ла	two tables
три сла̀вея	three nightingales
пет ко̀ня	five horses
дѐсет лѐва	ten leva
пет про̀зореца	five windows
сѐдем лѝтра	seven liters
сто мѐтра	a hundred meters
мя̀колко сто̀ла	several tables

9. Irregular plurals:

лист – листа̀	leaf
лист – листове	page
човек – човеци, хора	man
(от rarely лю̀ди, лю̀де)	
брат – бра̀тя	brother
бодя̀л – бодли	thorn
ка̀мък – ка̀мъни	stone
мѐдник – мѐнци	pail
съд – съдѝлища	court
ту̀рчин – ту̀рци	Turk

to go	to work
аз вървя	аз работя
ти вървиш	ти работиш
той върви	той работи
ние вървим	ние работим
вие вървите	вие работите
те вървят	те работят

The negative particle with the verb is не. Аз не четя, I am not reading.

The Negative of "to have"

аз нямам	ние нямаме
ти нямаш	вие немате
той няма	те нямат

EXERCISE 3 A

Работниците сега са тука и работят добре. Питам Петър, дали говори български. Той казва, че още не говори. Добър ден, Иване, как сте? Благодаря, много добре. Аз говоря за сиромасите. Ти говориш за Христо Ботев. Селяните очакват машината. Момъкът не вижда човека. Къде са момците? Иван работи на полето. Струва ми се, че имате книги, тетрадки и моливи, а не работите. Той говори бавно, а вие още не говорите български. Сега учите български. Вие броите ябълки, защото сте селяни, а ние броим пера и мастилници, защото сме студенти. Ученичките виждат доктора и учителя на улицата. Сиромасите нямат нищо. В стаята има маси и столове. В стаята има три маси и седем или осем стола. Синовете имат майки, а майките имат синове и дъщери. Всички хора имат носове. Тези войници са руснаци, а онези са българи. Тези момци са братя.

The women and the men are working in the fields now. They see the students (f.) in the school, but the students (m.) are still in the factory. The books are on the table. Do you see those books there, Dragoj? The girls are talking about the cats and the dog. Where are the tables? The tables are in the room. They never eat apples now in London. The wolf is in the street, and the cat is in the house. Wolves eat meat. A man and a woman are talking. He is learning Bulgarian. She is working in Sofia. She sells apples and pears. These pears are cheap. I am taking two pears and two books, but he has only one inkwell. When are you leaving for Boston? The voices of the sons are loud. The peoples desire peace. How many days do you work in a week? We work six days in a week. The worker's horses are in the street. The girl is looking for the goat.

VOCABULARY

бавно, adv., slowly	коза, f., goat
благодаря, -иш, -их, imperf., to thank	мастилница, f. inkwell
броя, -иш, -их, imperf., to count	машина, f. engine, train
взимам, alternate form of вземам, to take	мир, мирът (no plural), m., peace
висок, висока, adj., high	много, adv., much, very
вълк, вълкът, вълка, вълци, num. form вълка, m., wolf	момък, момци, m., young man, youth
вървя, -иш, -ях, imperf., to move, to go	Москва, f., Moscow
глас, гласът, гласове, m., voice	мъж, мъжът, мъже, m., man, husband
говоря, -иш, -их, imperf., to speak	народ, m., people, nation
дали, conj., whther	никога, adv., never
добър ден, good day, hello	нос, носът, носове, m., nose
доктор, m., doctor	нямам, нямах, to have not
за, prep., for, about	осем, numeral, eight
защото, conj., because	очаквам, очаквах, to expect
Иван, m., man's name (John)	перо, n., pen
или, conj., or	Петър, m., man's name (Peter)
казвам (кажа, -еш), казвах (казах), imperf., to say	през, prep., through, during
как, interr. adv., how? как сте, how are you?	работя, -иш, работих, imperf., to work
кога, interr. adv., when?	русин, руси, or руснак, руснаци m., Russian
	сега, adv., now
	седем, numeral, seven

сѣдмица, f., week
 сѣдмично, adv., weekly
 сиромáх, сиромáси, m., poor man
 три, numeral, three
 тѣрся, -иш, тѣрсѣх, imperf., to seek
 ўча, -иш, ўчѣх, imperf., to learn, to study

ученичка, f., pupil, school girl
 фáбрика, f., factory
 хóра, pl. only, people
 Хрѣсто Бóтев, name of famous poet
 (1847-1876)
 шест, numeral, six

CONVERSATION

Врѣме е да си вървя.	It is time for me to go.
Постойте още малко.	Stay a little longer.
Когá ще се видим?	When shall we see each other?
Какъв (каквá) сте по народност?	What is your nationality?
Аз съм америкáнец (америкáнка).	I am an American.
англичáнин (англичáнка).	an Englishman.
бългáрин (бългáрка).	a Bulgarian.
русин, руснак (рускѣния).	a Russian.
францѣзин (францѣзѣйка).	a Frenchman.
Какъв (каквá) сте по профѣсия?	What is your profession?
Аз съм работник (работничка).	I am a worker.
лѣкар (лѣкарка).	a doctor.
писáтел.	a writer.
бръснар.	a barber.
Врѣмето е (мнóго) хубаво (лóшо).	The weather is (very) fine (bad).
Мнóго е горѣщо (студѣно).	It is very hot (cold).
Ще вали дъжд (сняг).	It is going to rain (snow).

Plural of Feminine and Neuter Nouns -- Present of Verbs in -а

Feminine Nouns, Plural

1. Most feminine nouns have the plural in **-и**. The accent remains the same as in the singular. **Мѣсьа** and **пѣсен** drop the moveable vowel in the plural: **мѣсли**, **пѣсни**.

Examples: мáса – мáси	table
рѣба – рѣби	fish
кост – кóсти	bone
нощ – нóщи	night

2. The plurals of рѣкá and ногá are рѣцѣ (hands) and нозѣ (legs), which are old dual forms.

3. In addition to the plural in **-и** some feminine nouns have another plural as follows:

a) Some have a plural in **-е**, which is generally accented.

Examples: овцá – овцѣ, овцѣ	sheep
свиня́ – свинѣ, свинѣ	swine

b) Some of these have a plural in **-я** (**-а** after ш, ж, and ч), which is generally accented. These plurals have a collective sense.

Examples: колá – колѣ, колѣ	carriage, wagon, car
кѣща – кѣщи, кѣщя́	house
нѣва – нѣви, нѣвѣ	cultivated field
кнѣга – кнѣги, кнѣжá	book
(in the sense of "records")	

Neuter Nouns, Plural

1. Nouns in -о, -ще, and -це form their plurals in -а. Nouns in unstressed -о regularly shift the stress to the ending in the plural.

Examples: село – селá	village
блато – блатá	swamp
огнище – огнища	hearth, fire-place
лице – лицá	face

2. Most nouns in -ие form their plurals in -я.

Examples: копие – ко́пия	spear
събра́ние – събра́ния	gathering, meeting

3. Nouns in -че, -не, and some in -е, and nouns denoting the young of animals have a plural in -ета.

Examples: куче – кучета	dog
има́не – има́нета	property
а́гне – а́гнета	lamb
гърне́ – гърне́та	mug
теле́ – теле́та	calf
момче́ – момче́та	boy
теме́ – те́мета	crown (of the head)

The use of the ending -ета has also been extended in some cases to other neuter nouns which have a plural in -ета in addition to their regular plural in -а or -я. Such nouns end in -е in the singular. This second plural is used after numerals.

Examples: море́ – море́та, моря́ (poetic),	две море́та	sea
поле́ – поле́та, поля́,	две поле́та	field
въже́ – въже́та, въжа́ (collect.),	две въже́та	rope

4. Some nouns indicating pairs also have a plural in -е.

Examples: коля́но – коленá, коленé knee
 крило́ – крила́, криле́ wing
 ра́мо – раменá, раменé shoulder

5. The following are irregular:

око́ – очí	eye
ухó – уши́	ear

6. The following three nouns have a plural in -еца́, in which the accent is on the last syllable:

чу́до – чудеса́	marvel
небе́ – небеса́	sky, heaven
дърво́ – дърве́та, дървесá (poetic)	tree
дърва́	wood for burning

7. The following nouns have a plural in -енá, in which the accent is on the last syllable:

бре́ме – бременá	burden
зна́ме – знаменá	flag
племе́ – племенá	tribe
стреме́ – стрепенá	stirrup
вре́ме – временá	time
и́ме – именá	name
се́ме – семенá	seed

Present of Verbs in -а

Verbs in -а have -ам in the 1st person singular of the present. The accent can never be on the ending.

Examples:

to see	to sell	to travel	to cost
ви́ждам	прода́вам	пъту́вам	стру́вам
ви́ждаш	прода́ваш	пъту́ваш	стру́ваш
ви́жда	прода́ва	пъту́ва	стру́ва
ви́ждаме	прода́ваме	пъту́ваме	стру́ваме
ви́ждате	прода́вате	пъту́вате	стру́вате
ви́ждат	прода́ват	пъту́ват	стру́ват

This completes the three conjugations of the present tense of the Bulgarian verb, classified by the 3rd person singular.

EXERCISE 4 A

Момците говорят за почивката, а учителката говори за училището. Къде е гарата? Гарата е там на дясно. В училището има четири отделения. Кой пише писмото? Ние пишем писмата сега. Давам хляб на момъка. Ти можеш да носиш книгите. Той може да пише писмата. Ние можем да отидем в София. Смятам, че те могат да говорят български.

На масата има чинии, вилици, лъжици и ножове за вечерята. В България се произвеждат хубави вина. Болят ме ръцете от работа. Думата "нога" е диалектна. Вместо "нозе" се казва "крака". Житата зреят през месец юни. По улиците на София виждаме много коли. Стъпалото (ходилото) се намира на края на крака.

EXERCISE 4 B

Peter is working in the field. He sees the girl and speaks. "Good day! How are you?" "Fine, thank you." "Do you see several young men and several horses in the village?" "Some young men are there, but they do not have horses." "Are those young men soldiers?" "No, it seems to me that they are students. They have notebooks, pencils and books." "Do you have a notebook and pencil?" "I do." "Are you still here?" "You (pl.) are working well. It seems that Stojanov works badly; he sleeps a lot. Do you speak Bulgarian?" "Yes, I do, but still badly. I see valleys and fields." "Those are not valleys and fields but cities and bridges." I recognize the face of (by the face) that girl there at the table. The wagons of the farmers are in the cultivated fields. In the village Pencho has not only cows and dogs, but also calves and lambs. The farmers guard their property as their eyes.

VOCABULARY

агне, агнета, n. lamb
 боли, болят (боля, боляха), used only in the 3d person, to pain, to ache, plus the "accusative" of the person hurt
 в място, instead of
 вечеря, f., dinner
 вилица, f., fork
 вино, n., wine
 гара, f., station (French, gare)
 давам (дам, дадеш) давам (дадох), imperf., to give
 девет, numeral, nine
 долина, f., valley
 дума, f., word
 дясно, adv., right (direction), на дясно on the right
 жито, n., grain
 зле, adv., badly
 зрѐя, -еш, зрях, imperf., to ripen
 имот, m., property
 казва се, impersonal, it is said, one says
 като, conj., as, since
 кола, f., wagon, cart, car
 крава, f., cow
 крак, кракът, крака, m., leg (note that the articulated form крака is pronounced кракъ) (the numerical form is крака)
 лице, n., face
 лошо, adv., badly
 лъжица, f., spoon
 ме, pron. acc. of the first sing. personal pronoun
 месец, m., month

мост, мостът, мостове, m., bridge
 намирам (намеря, -иш), -ах (намерих), imperf., to find, се, to find oneself, to be, (French, se trouver)
 ногá, нозé, f., leg (less common than крак)
 нож, ножът, ножове, m., knife
 нося, -иш, носих, imperf., to carry
 обáче, conj., but
 областен, областна, adj., dialectal
 окó, очí, n., eye
 отделение, n., division, grade
 пáзя, -иш, пáзих, imperf., to guard
 пет, numeral, five
 пítам, пítах, imperf., to ask
 по, prep., along, on, by
 познавам (позная, познаеш), познавам (познах), to recognize
 почивка, f., vacation, rest
 произвеждам (произведá, -éш), произвеждах (произвéдох), imperf., to produce
 ръкá, ръцé, f., hand
 смятам (сметна, сметнеш), смятах (сметнах), imperf., to reckon, to count, to consider
 спя, -иш, спях, perf., to sleep
 стъпáло, n., foot (also the tread on stairs)
 телé, телéта, n., calf
 учителка, f., teacher
 ходíло, n., foot (only anatomical)
 чéтири, numeral, four
 чинíя, f., plate
 юни, m., June

CONVERSATION

Къде е úлица?
 Как мóга да отíда тáм?
 Тáм мóже да отíдете пéш.
 с трамвáй.
 с тролéйбус.
 Къде е трамвáйната
 (тролéйбусната) спíрка?

Where is street?
 How can I get there?
 You can get there on foot.
 by street car.
 by trolley bus.
 Where is the street car (trolley bus) stop?

Можете ли да ми кажете къде е	Can you tell me where is
пощата?	the post office?
гáрата?	the station?
бáнката?	the bank?
óперата?	the opera?
Мóля, къде се намира библиотéката?	Please, where is located the library?
музéят?	the museum?
Покажете ми къде е уни- верситéтът.	Show me where the university is.
Повикайте ми такси.	Call me a taxi.
Имате ли багаж?	Do you have any baggage?
Мóже ли да почакате мáлко?	Can you wait a little?

The Vocative and the Imperative

Masculine Nouns, Vocative Singular

The vocative singular of family names is like the basic form.
Examples: О Бóтeв! Госпoдiн Ивáнoв!

1. The following have a vocative in -e:
 - a. Nouns ending in a hard consonant.

Examples: кмет – кмéте	mayor
поп – пóпе	priest
Ивáн – Ивáне	Ivan
Пéтър – Пéтре	Peter
дóктор – дóкторе	doctor
кум – кúме	godfather
син – сiне	son
брат – брáте	brother

- b. Masculine personal names in -и have a vocative in -e: e.g. Дóбри, Дóбре. Masculine personal names in -ий (-ий or -ой) can have a vocative in -e, but more commonly use the basic form:

Vikentij	Викéнтий – Викéнтие, Викéнтий
Blagoj	Благóй – Благóе, Благóй
Dragoj	Драгóй – Драгóе, Драгóй
Stanoj	Станóй – Станóе, Станóй
Radoj	Радóй – Радóе, Радóй

Note that before the -e of the vocative, -к changes to -ч, -з to -ж, and -г to -ж.

Examples: юна́к – юна́че	hero
кня́з – кня́же	prince
чове́к – чове́че	man
враг – вра́же	enemy

Also note that moveable jer is dropped in the vocative (except nouns in -ец; see below).

Examples: Пе́тър – Пе́тре	Peter
мо́мък – мо́мко	youth

2. The following have a vocative in -о:

a. Nouns ending in ш, ж, ч, ц, and х.

Examples: мъж – мъжо	man, husband
пала́ш – пала́шо	spaniel
сиромáх – сиромáхо	poor man
косáч – косáчо	reaper
глупе́ц – глупе́цо	fool

b. Nouns ending in -ник and unaccented -ин:

Examples: войни́к – войни́ко	soldier
рабо́тник – рабо́тничко	worker
бъ́лгарин – бѳлгарино	Bulgarian
се́лянин – се́лянино	villager, peasant

c. Nouns ending in -а or -о:

Examples: войво́да – войво́до	duke
влади́ка – Влади́ко	bishop
чи́чо – чи́чо	uncle
Пе́нчо – Пе́нчо	Pencho

d. A few nouns in -л:

Examples: оре́л – о́рльо	eagle
пете́л – পে́тльо	rooster

3. The following have a vocative in -ю:

a. Nouns ending in a soft consonant (usually -р, -л, or -н).

Examples: ца́р – ца́рю	tsar
друга́р – друга́рю	comrade
учи́тел – учи́телю	teacher
кон – ко́ню	horse

b. Nouns ending in -й:

Examples: ра́тай – ра́таю	farmhand
сла́вей – сла́вею	nightingale

4. The following irregularities should be noted:

a. Some nouns have a vocative in both -е and -о.

Examples: син – си́не, си́нко	son
брат – бра́те, бра́тко	brother
ба́йко – ба́те, ба́тко	brother (older, or an older friend)

b. The following are irregular:

Examples: ста́рец – ста́рче	old man
оте́ц – о́тче	father (priest)
баща́ – та́тко, та́те	father
Го́спод – Го́споди	Lord
Хри́сто́с – Хри́сте	Christ

Feminine Nouns, Vocative Singular

1. Nouns in -а and -я, except for those in -ица, form the vocative in -о. When -я is *not* preceded by -и-, the vocative is in -ю. If the accent in the basic form is on the last syllable, it moves back one syllable in the vocative.

Examples: зве́зда – зве́здо	star
жена́ – же́но	woman, wife
ма́йка – ма́йко	mother
земя́ – зе́мьо	land
роби́ня – роби́ньо	slave, captive
дево́йка – дево́йко	maiden, girl

2. Nouns in -ица (and момá) have the vocative in -е.

Examples: момá – моме	girl
царíца – царíце	tsarina
сестрíца – сестрíце	little sister

3. Nouns in -ka have a vocative in both -o and -e. The -e ending seems to be preferable with diminutives.

Examples: учíтелка – учíтелко, учíтелке	teacher
Мíлка – Мíлко, Мíлке	Milka
Марíйка – Марíйке	Marijka

4. Nouns ending in a consonant have the vocative like the basic form.

Examples: ноц – ноц	night
млáдост – млáдост	youth

5. The following noun is irregular: дъщеря – дъще, daughter.

The Imperative

Verbs in -еш and -иш in the second person singular of the present form the imperative by dropping the -еш or -иш and adding -и for the second singular and -ете for the second plural, if what remains ends in a consonant and by adding -й, -йте, if what remains ends in a vowel. Verbs in -ам drop -ш from the second singular present and add -й, -йте to what remains.

Examples: пекá, печéш, печí, печéте	bake
берá, берéш, берí, берéте	gather
пíша, пíшеш, пишí, пишéте	write
сíпя, сíпеш, сипí, сипéте	pour
знáя, знáеш, знáй, знáйте	know
живéя, живéеш, живéй, живéйте	live
пéя, пéеш, пéй, пéйте	sing
пíтам, пíташ, пíтай, пíтайте	ask
úча, úчиш, учí, учéте	learn

но́ся, но́сиш, носí, носéте	carry
вэ́ртя, -и́ш, вэ́рти, вэ́рте	turn
говóря, -иш, говорí, говорéте	speak
бро́я, бро́иш, бро́й, бро́йте	count
кро́я, кро́иш, кро́й, кро́йте	tailor
сто́я, сто́иш, сто́й, сто́йте	stand
прода́вам, -аш, прода́вай, прода́вайте	sell

The following are irregular:

ям, ядéш, яж, я́жте	eat
дам, дадéш, дай, да́йте	give
вíдя, вíдиш, виж, вíжте	see
дэ́ржя, дэ́ржиш, дрэ́ж, дрэ́жте	hold
влéзя, влéзеш, влез, влéзте	enter
до́йда, до́йдеш, елá, елáте (дойдí, дойдéте)	come

Да or нéка (or нéка да) plus the present tense can be used with all persons to express the imperative.

Examples: Той да мълчí!	Let him be silent!
Да си събíраме умá в главíте!	Let us gather our wits!

The negative with the imperative is не.

EXERCISE 5 A

Пенчо, отиваш ли в София? Не, Петре, отивам в Лондон. Драгой, какво работиш там? Нищо не работя, татко. Войнико, виждаш ли онова поле? Виждам полето, човече, но аз съм юнак а юнаците никога не работят. Имаш ли жена и синове, селянино? Имам син, чичо, но нямам моливи. Учителю, ние нямаме книги. Ученико, какво имаш? Имам хартия, мастило и няколко тетрадки. Старче, кога заминаваш за Москва (кога отиваш в Москва)? Утре. Иване, работиш ли много добре? Да, господине, много работя сега, но не добре. Петре, виждаш ли кучето и котката? Не, Драгое, но виждам крани и

коне. О царю, аз съм войник, а не студент. Войнико, работиш ли по цял ден? Говоря, човече, за Иван Вазов, не за котката. Приятелю, чети писмото! Довиждане, работнико; напиши онова писмо! Кажи къде са момците! Ела тука, Пенчо! Знаеш ли къде е Иван? Не зная, учителю. Пейте и говорете бавно и високо! Давай много хляб на сиромасите! Чакай малко, човече!

EXERCISE 5 B

In the village there are four houses. In one of the houses there is a man. The man has a son and three daughters. He has no wife. The son has an uncle. The uncle is a shoemaker. The girl is young and pretty. Comrade, where is the shoemaker's house? Is there a vacation in April, Ivan? There is, but I do not know when. Stojan has a horse. Peter sees the horse and buys the ox. How many oxen does Stojan have? The uncle walks many times from the city. Do you know how many times? There is no meat in the city. The Bulgarian's book is on the table. Peter's wife buys bread and meat, apples and pears, John's dog and cat, and the Serb's books and pencils. It seems to me that that is enough. "Write a letter!" "But I am the teacher. I do not have a pencil. Only the students have pencils." "Open the door, please. Close the windows in this room; it is cold here. Let's not speak so loudly; it is not necessary. Let them look at the river and the fish. Villager, sing this song for a foreigner (for the foreigner)."

VOCABULARY

ако, conj., if (proclitic)
април, m., April
ваканция, f., vacation
вол, вълът, волове, m., ox
високо, adv., loudly
вратá, f., door
гледам, гледа́х, imperf., to look at
горещ, гореща, adj., hot
господин, господá, m., gentleman,
Mr.
гръмогласно, adv., loudly

довиждане, au revoir
доста, adv., enough
достатъчно, adv., enough
другар, другарят, другаря, voc.
другарю, num. form другаря, m.,
comrade
ела́ тука, come here
заминáвам (замйна, -еш), заминá-
вах (замйнах) (за), to leave,
depart (for)
затвáрям (затвóря, -иш), затвáрях

(затвóрих), imperf., to close
Ива́н Ва́зов, m., famous writer
и́двам, и́два́х, to come (iterative)
(more than once)
из, prep., from, out of, along, over
купу́вам (ку́пя, -иш), купу́вах (ку́-
пи́х), imperf., to buy
ма́лко, adv., a little
масти́ло, n., ink
млад, мла́да, adj., young
обуца́р, voc., обуца́рю, m., shoe-
maker
отвáрям (отвóря, -иш), отвáрях
(отвóрих), imperf., to open
пéсен, пéсни, f., song
пешко́м, пеш, пешá, adverbs, on foot
прозоре́ц, прозóрци, num. form
прозоре́ца, m., window
път, пъ́тят, пъ́ти, m., time, еди́н пъ́т,
once

река́, f., river
ри́ба, f., fish
ста́рец, ста́рци, voc., ста́рче, m., old
man
сърбин, сърби, m., Serb
така́, adv., thus
та́тко, m., father
тря́бвам, тря́бва́х, to need, трябва,
impersonal, it is necessary
у́тре, adv., tomorrow
харти́я, f., paper
хо́дя, -иш, хо́ди́х, imperf., to walk
ца́р, ца́рят, ца́ре, voc., ца́рю, m.,
czar
ча́кам, ча́ка́х, imperf., to wait
чуждене́ц, чужденци́, m., foreigner,
stranger, short articulated form
чуждене́ца
юна́к, юна́ци, voc., юна́ко от юна́че,
m., hero

CONVERSATION

По колко лева се плаща на
киломе́тър са́мо оти́ване?
оти́ване и връщане?
Каква́ е та́ксата за ча́кане?
Колко трябва да платя́?
Къде оти́ва то́зи трамва́й (тро-
ле́йбус)?
Искам да слéза на хоте́ла.
Тря́бва да слéзете на слéдва-
щата (вто́рата, трéтата)
спирка.
Колко стру́ва биле́тът?
Ту́к ще слéзете и ще продъл-
жите с трамва́й но́мер
в та́зи посо́ка.
Имате ли свобóдна кола́?
Тря́бва ни кола́ за ду́ши.

How much does one pay per
kilometer one way?
round trip?
What is the rate for waiting?
How much must I pay?
Where does this street car
(trolley bus) go?
I want to get out at the hotel.
You have to get out at the
next (second, third) stop.
How much does the ticket
cost?
You will get out here and con-
tinue with street car no
in this direction.
Do you have a car free?
We need a car for persons.

Удóбна ли е колáта за продъл- жително пътуване?	Is the car comfortable for a long trip?
Запазéте ми местá.	Reserve places for me.
За кóлко чáса щe пристíгнем в?	In how many hours will we get to?

The Aorist and the Future — The Infinitive

The Aorist (минало свършено време)

The personal endings of the aorist of all three conjugations are:

1st person	-х	-хме
2nd person	-	-хте
3d person	-	-ха

Since one cannot with certainty predict for all verbs the aorist stem from the present, the aorist of each verb will be given as a principal part in the vocabulary, except for verbs of the third conjugation, in which the present stem and the aorist stem are the same with the possible exception of the accent.*

Examples:	пíтам	пíтáх	I asked
	пíша	пíсáх	I wrote
	реká	рекох	I said
	но́ся	но́сiх	I carried
	дам	дáдох	I gave
	прочетá	прочéтох	I read
	доведá	довéдох	I led
	държá	държáх	I held
	нап ráвя	нап ráвих	I did
	познáя	познáх	I recognized
	позовá	позовáх	I called
	в́рна	в́рнáх	I returned

* A system for forming the aorist (and also the present) from the “verbal stem” can be found in Appendix I.

Although the aorist cannot be predicted exactly from the form of the present, a few general remarks about certain groups of verbs may be helpful.

A. The aorist of *first conjugation* verbs (with presents in -еш) ends in -ах or -ях with the exception of the following:

1. There is a small but important group of verbs of the first conjugation which form the aorist by dropping the ending of the present and adding -о- before the ending of the 1st sing. and all plural, and -е- in the 2nd and 3d persons sing. The most common of this group together with their compounds are: пека́, печёш, пеко́х, to bake; река́, рече́ш, реко́х, to say; тека́, тече́ш, теко́х, to flow; влека́, влече́ш, вляко́х, влече́, to drag; сека́, сече́ш, секо́х, to cut; паса́, пасе́ш, пасо́х, to pasture; треса́, тресе́ш, тресо́х, to shake; -неса́, -несе́ш, -несо́х, to carry; -ляза́, -лэзеш, -лязо́х, -лэзе́, to go; мета́, мете́ш, ме́тох, to sweep with a broom; плета́, плете́ш, плето́х, to plait, to weave; чита́, чете́ш, че́тох, to read; бо́да, бодёш, бо́дох, to pierce; кла́да, кладёш, кла́дох, to lay (a fire); кра́да, крадёш, кра́дох, to steal; преда́, предёш, пре́дох, to spin (thread); -веда́, -веде́ш, -ве́дох, to lead; дам, даде́ш, да́дох, to give; я́м, яде́ш, я́дох, to eat; раста́, расте́ш, расто́х, to grow; до́йда, до́йдеш, до́йдох, to come.

2. Verbs in -у́я, -и́я, and -ю́я drop the -я and add the personal endings of the aorist directly to the stem: e.g. чу́я, чу́еш, чух; пи́я, пи́еш, пих; пла́юя, пла́юеш, плаюх.

B. Of the aorists ending in -ах or -ях of the *first conjugation* verbs the following groups may be discerned:

1. Verbs in -на have the aorist in -нах: e.g. ди́гна, ди́гнеш, ди́гнах.

2. Verbs in -е́я drop the -е- and have the aorist in -я́х: e.g. пе́я, пе́еш, пях; живе́я, живе́еш, живя́х.

Exceptions: наде́ях се, наде́еш се, наде́ях, to hope; доде́я, доде́еш, доде́ях, to bore; зе́я, зе́еш, зе́ях, to glare, to stand wide open.

C. The aorist of *second conjugation* verbs (with presents in -и́ш) ends in either -их or -ях (ах after palatal consonants).

1. Verbs with the accent on any syllable other than the final one have the aorist in -их. (Exception: ви́дя, ви́диш, ви́дях, to see).

2. Some verbs with the accent on the final syllable have the aorist in -их and some have it in -я́х (or -а́х).

The following verbs have the aorist in -и́х:

1. Verbs in -о́я, -а́я, and -у́я. E.g. бро́я, бро́иш, бро́их, to count; та́я, та́иш, та́их, to be silent; стру́я, стру́иш, стру́их, to flow. (Exceptions: бо́я, бо́иш, бо́ях, to be afraid; сто́я, сто́иш, сто́ях, to stand.)

2. Verbs in -ш́а. E.g. су́ша, су́шиш, су́ших, to dry; греш́а, греш́иш, греш́их, to sin; теш́а, теш́иш, теш́их, to comfort.

Note on accent in the aorist: When the verb is simple the accent may be either on the ending or on the syllable before the ending, *except* 1) for verbs with aorists in -о́х, and 2) when the accent of the present is on the final syllable, in which case the accent of the aorist can be only on the final syllable. Ви́дях is an exception here with its accent only on the final syllable; its present is ви́дя. Verbs with aorists in -о́х (except до́йдох and оти́дох) have the accent on the syllable before the ending, even when the accent of the present is on the final syllable.

When the verb is compounded by a prefix that makes a separate syllable the accent of the aorist is always the same as that of the present. (Exceptions would be “в” and “с”; e.g. вло́жа, сло́жа – вло́жих, сло́жих).

The Future (будущее время)

The future is expressed by the particle *ще* plus the present of the verb. *Ще* always precedes the verb.

Example: I shall write, etc.

аз <i>ще</i> пи́ша	ние <i>ще</i> пи́шем
ти <i>ще</i> пи́шеш	вие <i>ще</i> пи́шете
той <i>ще</i> пи́ше	те <i>ще</i> пи́шат

The negative form of the future tense usually is formed with

няма да plus the present. Less frequently не ще is used with the present. In such cases the accent is always on ще.

Example: I shall not have, etc.

аз няма да íмам	аз не ще íмам
ти няма да имаш	ти не ще имаш
той няма да има	той не ще има
ние няма да имате	ние не ще има́ме
вие няма да имате	вие не ще имате
те няма да имат	те не ще имат

Note 1: The particle ще must not be confused with the inflected verb ща which ordinarily means "to want", but is also used in the formation of certain other tenses (see Lessons Thirteen and Fifteen).

The Infinitive (инфинитив)

Generally speaking, Bulgarian has no longer any infinitive, but remains of an old infinitive are found in some expressions. The form of the infinitive in the present day language is the same as that of the 3d person singular of the aorist tense.

Examples: може би, it is possible, perhaps; можем ка́за, we can say; стíга хóди, (far) enough, that will do!; стíга гóвори, say no more! (instead of стíга сте хóдили, стíга сте гóворили).

The infinitive is found frequently in the negative imperative with недей, недейте. E.g. недейте чéте, do not read; недейте пла́ка, do not cry, weep (instead of недейте да четéте, недейте да пла́чете).

EXERCISE 6 A

"Днес аз няма да ида на училище!" каза един ден Лозанка. "Защо?" попита Драгой. "Не мога да чета, нито да пиша. Не зная буквите." "Нищо, Лозанке! Аз съм ученик от пети клас, мога вече свободно да чета, да пиша, и да смятам. Аз ще ти

покажа буквите. Ти скоро ще се научиш да четеш, да пишеш, и да смяташ." И наистина, скоро тя се научи свободно да чете, да пише, и да смята.

Колко време ще пътувате из България? Аз не видя жените. Далеч ще отиде.

Езоп срещна един пътник, който го запита: "След колко часа ще мога да стигна до най-близкото село?" "Върви!" отговори му Езоп.

"Аз зная, че трябва да вървя; питам те – за колко време ще стигна?" "Върви!" отново му каза Езоп.

"Това е някакъв луд," помисли си пътникът и продължи пътя си.

След като направи няколко крачки, Езоп му извика: "След два часа ще стигнеш..."

Пътникът се върна и запита: "Защо не отговори веднага на моя въпрос?" "Как мога веднага да направя това," възкликна Езоп, "Като не зная с каква скорост ще вървиш?"

Из басните на Езопа.

EXERCISE 6 B

Why won't Lozanka go to school today? She can't read the letters. She did not see Dragoj. She will be able to learn to write. The horse came to the village, but Peter did not see the horse. There is a horse in school. Where is he? Peter does not know, but Lozanka said that she knew. She bought the pears in the village. He will buy pears in the city.

VOCABULARY

басня, f., fable
близък, близка, adj., near
буква, f., letter of the alphabet
България, f., Bulgaria
веднага, adv., immediately
време, n., time
въръщам се (върна, -еш, се), връщам (върнах се), to return (intrans.)
възкликвам, възкликвах, imperf., to call out, to shout

възкликна, -еш, възкликнах, perf., to call out, to shout
въпрос, m., question
Езоп, m., Aesop
запíтам. запíтах, perf., to ask
извíквам (извíкам), извíках (извíках), to call out
клас, класъг, класовé, m., class
крачка, f., a step
Лозанка, f., Lozanka, girl's name

луд, лудият, луди, m., a crazy person
 найстина, adv., in truth
 направя, -иш, направих, to make,
 to do
 науча се, -иш, научих се, perf., to
 learn, to have learned
 нято, conj., nor
 някакъв, някаква, adj., of some sort
 някога, adv., sometime
 отново, adv., again, anew
 пети, ordinal numeral, fifth
 показвам (покажа, -еш), показвах
 (показах), imperf. to show
 помисля, -иш, помислих, perf., to
 think
 продължа, -иш, продължих, perf.,

to prolong, to continue
 пътник, пътници, voc., пътнико,
 m., traveller
 свободно, adv., freely
 скоро, adv., quickly, soon
 скорост, f., speed
 след, prep., after
 след като, conj., after
 слушам, слушах, imperf., to hear, to
 listen
 срещам (срещна, -еш), срещах
 (срещнах), imperf., to meet
 стигна, -еш, стигнах, perf., to arrive
 час, часът, часовé, numerical form
 часа, m., hour

CONVERSATION

Къде е бюрото за информация?	Where is the information desk?
Къде продават билети за....?	Where do they sell tickets for....?
Когá тръгва влакът за....?	When does the train leave for....?
Когá пристига влакът от....?	When does the train arrive from....?
Бърз ли е или е пътнически?	Is it an express or a local?
Дайте ми един билет (два, три билета) първа (втора) класа до	Give me one (two, three) ticket first (second) class for
Може ли да ми дадете запазени места?	Can you give me reserved seats?
Колко струва билетът (за) първа (втора) класа?	How much does a first (second) class ticket cost?
Напишете (ми) цената.	Write (me) down the price.
На кой колóвóз е влакът?	On what track is the train?
Когá ще пристигнем?	When will we arrive?
Когá тръгват следващите влакове за	When do the next trains for

Formation of the Perfective Aspect — да and че — The Imperfect

The present tense of perfective verbs cannot be used in the main clause, but only in a subordinate clause, where it frequently has a future sense.

Example: Мисля да напиша писмо на Иван. I think I shall write a letter to John.

Generally speaking every action in Bulgarian can be expressed by two verbs, one imperfective and the other perfective.

For the most part, *simple* (непроизводни) verbs (uncompound-ed) are *imperfective*. E.g. говоря, to speak, пиша, to write, живя, to live, чистя, to clean, спя, to sleep. There are, however, about fifty that are perfective, among which are: дам, to give, кажа, to say, кача, to climb, купя, to buy, платя, to pay, пратя, to send, прóся, to ask, река, to say, реша, to decide, скоча, to jump, сета се, to remember, туря, to place, хвърля, to throw.

The most common way of making an imperfective verb into a perfective verb is by adding a prefix. E.g. четá, про-четá, to read; пиша, на-пиша, to write.

The most common prefixes for verbs are: в- (въ), въз-, до- за-, из-, на-, над-, о- (об-), от-, по-, под-, пре-, пред-, при-, про-, раз-, с- (съ-), and у-.

The accent of a verb can *never* fall on the prefix.

The prefixes not only make a simple imperfective verb perfective, but they often also alter the meaning of the verb. E.g. берá, to gather, из-берá, to select, раз-берá, to understand; гледам, to look, раз-гледам, to survey, etc. The prefixes на-, по-, про-, and о- often, however, express only perfective aspect, and do not alter the meaning. E.g. пиша, на-пиша, to write, четá, про-четá, to read.

Perfectives in -на

Some verbs can also form a perfective by suffixing -на to the simple imperfective. E.g. лежá, to lie, лег-на, to lie down, свѣтя, свѣт-на, to light, грѣя, грѣй-на, to burn, to warm, чўкам, чўк-на, to hammer, pound, knock.

There are some verbs in -на that are imperfective. E.g. брѣсна, to brush, гáсна, to extinguish, гíна, to perish, гъна, to fold, мрѣзна, to freeze, тъна, to drown, трѣпна, to start, be startled, шѣпна, to whisper.

There are some verbs whose simple form never occurs uncompounded. E.g. -ема is not found except in such compounds as поѣма, приѣма, заѣма, взѣма, отнѣма, etc.; -пра is found only in допрá, спра, опрá, etc.; -луча, only in полўча, улўча; and -ложа only in слўжа, подлўжа, прилўжа, излўжа, etc.

Да and че

Since Bulgarian has no infinitive (see Lesson 6) да plus the present is used in its place to express a complementary verbal idea. Мíсля да íда, I intend (think) to go; íскам да кўпя, I want to buy; мóга да вíдя, I can see, etc.

On the other hand, че is used where in English we would expect "that" rather than a complementary infinitive. Мíсли, че Вие сте уморѣн, He thinks that you are tired; Той кáзва, че тáзи девóйка е нѣгова сестрá, He says that this girl is his sister.

In other words, after мóга and verbs of wishing, intending and the like, one uses да; after verbs of thinking, saying, noting, believing, and the like, one uses че.

The Imperfect (минало несвършено време)

The endings of the imperfect are as follows:

Verbs of the 1st and 2nd Conj.		Verbs of the 3d Conj.	
Sing.	Pl.	Sing.	Pl.
1 -яx (-ex)	-яxме (-exme)	-ax (-ax)	-axme (-axme)
2 -ѣше (-eše)	-яxте (-exte)	-аше (-яше)	-axте (-axte)
3 -ѣше (-eše)	-яxа (-exa)	-аше (-яше)	-axа (-axa)

The endings of the imperfect are added to the present stem of the verb, which is found by dropping the -еш, -иш, or -яш from the second person singular of the present tense.

Verbs of the 1st and 2nd conjugations with the accent on the final syllable of the 1st person singular of the present use the forms which are *not* in parentheses in the first and second columns above. All other verbs of the 1st and 2nd conjugations use the forms in parentheses in the first and second columns above.

Verbs of the 1st and 2nd conjugations whose present stems end in -ч, -ж, -ш, or a vowel can have their imperfects in *either* -ѣx or -áx, if the final syllable is accented in the 1st person singular of the present tense; but there seems to be a preference for -áx. The accent of the imperfect is the same as the accent of the present.

Examples:	пíтам	пíтах	I asked
	пíша	пíшеx	I wrote
	рекá	речáx (речѣx)	I said
	нóся	нóсех	I carried
	дам	дадýх	I gave
	прочетá	прочетýх	I read
	доведá	доведýх	I led
	държá	държáx (държѣx)	I held
	напрáвя	напрáвех	I did
	познáя	познáех	I recognized
	позовá	позовýх	I called
	върна	върнех	I turned

The imperfect of the verb "to be" is perfectly regular:

бях	бяхме
бѣше	бяхте
бѣше	бяха

EXERCISE 7 A

Сутринта винаги пия чай и ям едно варено яйце. Утре аз ще ви видя към десет часа, за да можем да продължим нашата

работа. Емил каза, че видя дрехите. Сега чета писмото. Вие прочетохте разказа на Станев. Искате ли да заминете за Пловдив? Кажи на келнера да напълни тази чаша. Днес бях в ЦУМ в София; ЦУМ значи централен универсален магазин. Там купих ръкавици за майка (ми), пола и чорапи за жена (ми) и една риза за брат (ви). Когато оберата крушата, ще ида на пазара, за да продам крушите. Като окосиш ливадата, той ще разоре земята и ще засади картофи или ще засее пшеница. През ваканцията той беше в къщата на приятелката на Иван и сега се връщаше, за да продължи учението. Той се върна вчера. Утре ще идем на вечеря на Витоша. Той се обърна да види идва ли Иван. Той се обръща няколко пъти, но не видя къде се криеше Димитър. Преди да поискаме да ядем, ние дълго стояхме смутени. Можете ли да четете почерка на Елена?

EXERCISE 7 B

The man on the street saw the car and ran into the house. He told John's brother that he wanted to buy the land, but his brother was not willing to sell the meadow. You will know even the most distant parts of our land. Sit down, please! I shall tell you a strange story. Twenty years ago the shepherd Delcho found a child in a cave. When the child saw Delcho it began to cry and Delcho picked up the baby. Then the baby was silent and suddenly it smiled. Delcho took the child – the son of a great chorbadzhi – home and told his (си following the word for “wife”) wife to light a fire, to boil some water, and to make some soup. The woman prepared the food and the child ate greedily. Delcho told his (си following the word for “wife”) wife that they would try to find the child's parents in the village. Delcho, the bandit who (който) became a shepherd, went to the village to ask in the tavern if the tavern-keeper knew of the lost child. The tavern was closed, and Delcho went to the (village) council. The president of the council said that, if they wanted to keep the baby, the child could stay with Delcho.

VOCABULARY

бéбе, бéбета, n., baby
варен, варéна, ppp. of варя́, -иш
boiled
вди́гам (вди́гна -еш); вди́гах (вди́г-
на́х), to lift, to raise
ви́наги, adv., always
Ви́тоша, f., name of mountain near
Sofia
внeза́пно, adv., suddenly
вчeра, adv., yesterday
годи́на, f., year
голя́м, голя́ма, голя́мо, голéми, adj.,
big, large
два́дeсeт, num., twenty
Дeлчo, m., man's name
дeтe, дeцá, n., child
Димитър, m., man's name
дорá, adv., even
дрéха, f., garment, frequently in the
plural for clothes.
дълго, adv., long, for a long time
Елeна, f., woman's name
Емил, m., man's name
за да, in order to
задържам (задържá, -иш); задър-
жáх), imperf., to hold, to keep
занáсям (занeсá, -éш); занáсях (за-
нeсoх), to carry
запáлвам (запáля, -иш); запáлвах
(запáлих), imperf., to light, to set
fire to
запла́квам (запла́ча, -еш); запла́к-
вах (запла́ках), imperf., to cry
засáждам (засадя́, -иш); засáждах
(засадих), imperf., to plant
зася́вам (засeя, засeеш); зася́вах
(зася́х or засeях), imperf., to sow
затвóрен, затвóрена, ppp. of зат-
вóря, -иш, closed
затичвам се (затичам се), imperf.,
to run, to rush (към) towards
знáча, -иш; знáчих, imperf., to mean
изби́рам (изберá, -éш); избира́х
(избра́х), imperf., to choose
избя́гвам (избя́гам), imperf., to flee
изгубен, изгубeна, ppp. of изгубя́,
-иш lost
истóрия, f., history, story

карто́ф, m., potato
кeлнер, m., waiter
кмет, кмeтът, кмeтoвe, m., kmet,
head of a village
когáто, conj., when
кри́я, кри́еш; крих, imperf., to hide
кръчма, f., tavern
кръчма́р, кръчма́рят, m., tavern
keeper
към, prep., towards
ла́комо, adv., greedily
магазин, m., store
млъква́м (млъкна, еш); млъквáх
(млъкна́х), imperf., to be silent
напáрявам (напáряв, -иш); напáрявах
(напáрях), imperf., to make, to do
напáлвам (напáля, -иш); напáл-
вах (напáлих), imperf., to fulfill
оби́рам (обeра́, -éш); обира́х (o-
бра́х), imperf., to gather
обу́вка, f., usually in plural; shoes,
whatever is worn on feet
oбщи́на, f., administration of a town
or community
обръщам (обръна, -еш); обръща́х
(обръна́х), imperf., to turn
овчáр, овчáрят, m., shepherd
oгнiщe, n., hearth
oкocя́вам or oкocвaм (oкocя́, -иш);
oкocя́вах or oкocвaх (oкocя́х),
imperf., to mow
oпoзнáвам (oпoзнáя, oпoзнáеш);
oпoзнáвах (oпoзнáх), imperf., to
become well acquainted with
oстáвам (oстáна, -еш); oстáвах
(oстáнах), imperf., to remain
паза́р, m., market
пещeра́, f., cave
пла́щам (платя́, -иш); пла́щáх (пла-
ти́х), imperf., to pay
Плoвдив, m., name of city
поглeжда́м (поглeдна, -еш); по-
глeжда́х (поглeдна́х), imperf., to
look at, to take a look into
пoйсквaм (пoйскaм), imperf., to ex-
press desire, to want
полá, f., skirt

поръчвам (поръчам), imperf., to order
 постарáвам се (постарáя се, постарáеш се); постарáвах се (постарáх се), imperf., to endeavor, to do one's best
 пóчерк, m., handwriting, pl., пóчерци
 преди, прер., before, преди да, conj., before
 председáтел, председáтелите, m., president
 пригóтвям (пригóтвя, -иш); пригóтвях (пригóтвих), imperf., to prepare
 пшени́ца, f., grain, wheat
 рáбота, f., work
 разбóйник, разбóйници, m., robber, bandit
 разкáзвам (разкáжа, -еш); разкáзвах (разкáзах), imperf., to relate, to tell a story, to recount
 разорáвам (разорá, -еш); разорáвах (разорáх), imperf., to plough completely
 рíза, f., shirt
 родител, voc. родителю, m., parent
 ръкáвица, f., glove
 сгрáвам (сгрéя, -сгрéеш); сгрáвах (сгрях), imperf., to heat, warm
 сáдам (сédна, -еш); сáдáх (сédнáх),

imperf., to sit, to take a sitting position
 сéлсъвéт, m., village council
 смутén, смутéна, ppp. of смутя́, -иш, confused, embarasse!
 стáвам (стáна, -еш); стáвах (стáнах), imperf., to rise, to stand, to take a standing position; to become
 Стáнев, m., name of contemporary writer, Еми́лиян Стáнев
 стоя́, стои́ш; стоя́х, imperf., to be standing
 сýтрин, f., morning
 тогáва, adv., then
 универсáлен, универсáлна, adj., universal
 усми́хвам се (усми́хна се, усми́хнеш се); усми́хвах се (усми́хнах се), imperf., to smile
 учéние, n., study, studies
 центрáлен, центрáлна, adj., central
 чай, чáят m., tea
 чáша, f., glass
 чорáп, m., stocking
 чорбá, f., soup, stew
 чорбаджия́, m., rich landowner
 чýден, чýдна, adj., wondrous, strange
 ядене, n., food, meal
 яйцé, n., egg

Къде е вагón-ресторáнтът?

спáлният вагón?

Кáк се кáзва тáя гáра?

Кóлко щe престои́м?

Да затвóрим (отвóрим) ли прозóреца?

Къде да си налéя водá?

И́ма ли чешмá на тáзи гáра?

Where is the dining car?
the sleeper?

What's the name of this station?

How long will we stop?

Shall we close (open) the window?

Where can one get some water?

Is there a fountain in this station?

CONVERSATION

Къде е чакáлнята?

бюфéтът?

гардерóбът?

Извикайте едiн носáч, мóля.

Изпратéте тóя багáж до

с първия (втория) влак.

Къде е мóят вагón?

И́ма ли свобóдно мýсто?

За къде пъту́вате?

Товá купé за пушáчи ли е?

Where is the waiting room?

the buffet?

the baggage room?

Please call a porter.

Forward this baggage to

with the first (second) train.

Where is my car (train)?

Is there an empty seat?

Where are you travelling to?

Is this compartment for smokers?

Personal Pronouns — Possessive Adjectives — Adjectives

Personal Pronouns

SINGULAR

Nom.	аз	ти	той	тя	то	
Dat.	(мѣне)	(тѣбе)	(нѣму)	(ней)	(нѣму)	(сѣбе)
	ми	ти	му	ѣ	му	си
Acc.	мѣне, ме	тѣбе, те	нѣго, го	нѣя, я	нѣго, го	сѣбе, се

PLURAL

Nom.	нѣе	вѣе	те
Dat.	(нам) ни	(вам) ви	(ням) им
Acc.	нас, ни	вас, ви	тях, ги

The long forms of the accusative are used always after prepositions. The short forms are sometimes used together with the long forms at the beginning of a sentence, in which cases they follow the long forms. The long form is also used when there is a logical emphasis on the pronoun.

The long form of the dative is rare (except for *мѣне ми* and *тѣбе ти*). In its place one uses *на* plus the long form of the accusative. E.g. *на нас*, to us, *на вас*, to you, *на тях*, to them. The short form of the dative is widely used as a dative of possession instead of the possessive adjectives, e.g. *кнѣгата ми е там*, my book is there. The short forms are unaccented enclitics; but after *не* they take an accent. The accent on *и* above is merely orthographic. The reflexive refers back to the subject of its clause, whatever person, gender, or number that subject may be.

Possessive Adjectives

1st Pers. Sing.	мой	моя	моѣ	мои
Pl.	наш	наша	наше	наши
2nd Pers. Sing.	твой	твоя	твоѣ	твои
Pl.	ваш	ваша	ваше	ваши
3d Pers. Masc. and Neut.	нѣгов	нѣгова	нѣгово	нѣгови
Fem.	нѣин	нѣйна	нѣино	нѣини
Pl.	тѣхен	тѣхна	тѣхно	тѣхни
Reflexive	свой	своя	своѣ	свои

The articulated forms are:

моѣт, моя	моѣта	моѣто	моѣте
твоѣт, твоя	твоѣта	твоѣто	твоѣте
нѣговиѣт, нѣговия	нѣговата	нѣговото	нѣговите
нѣиниѣт, нѣиния	нѣината	нѣиното	нѣините
нашиѣт, нашия	нашата	нашето	нашите
вашиѣт, вашия	вашата	вашето	вашите
тѣхниѣт, тѣхния	тѣхната	тѣхното	тѣхните

Adjectives in Bulgarian distinguish three genders in the singular, but there is only one form for all three genders in the plural.

Example: *хубав, хубава, хубаво, хубави*

The masculine singular of the adjective has a vocative in *-и*, e.g. *мили сѣне*, dear son; *драги приятелю*, dear friend.

Attributive adjectives, rather than the nouns which they modify, take the article. This article has the same form as for nouns, except for the masculine singular, which inserts *-и*.

Examples:

	Basic Form	Masc. Long	Masc. Short	Fem.	Neuter	Plural
мил	dear	милият	милия	милата	милото	милите
син	blue	синият	синия	синята	синьото	сините
нѣгов	his	нѣговиѣт	нѣговия	нѣговата	нѣговото	нѣговите

Comparison of Adjectives

The comparative is formed by prefixing the particle *по-* to the positive. The superlative is formed by prefixing the particle *най-* to the positive. These particles are joined to the adjective by a hyphen. The primary accent of the word falls on the particle.

Examples:

по-хубав	more beautiful	най-хубав	most beautiful
по-добър	better	най-добър	best

The preposition used after both the comparative and the superlative is “от”. Пъпешът е по-хубав от динята, The melon is better than the watermelon. With verbs “отколкото” is used instead of “от”. По обичам пъпеша, отколкото динята, I prefer the melon to the watermelon (rather than the watermelon).

Irregular comparison. много, повече, най-вече much, more, most.

The comparative particles may also be prefixed to nouns, verbs, or prepositional phrases.

Examples: Ти си по юнак от мене, You are more of a hero than I. Най обичам Пётко, I like Petko best. Ела по към мене, Come more towards me!

Formation of Adverbs from Adjectives

The neuter singular of the adjective is frequently used adverbially.

Examples: Той говореше бързо, He was speaking rapidly. Те дойдоха късно, They came late.

Note 1. When a noun is followed by the “dative of possession”, the noun must be articulated, unless the relationship expressed is that of immediate family.

E.g. женá ми, my wife, баща́ ми, my father, but кнiгата ми, my book, шапката ми, my hat, etc.

Note 2. Word Order

The short forms of the personal pronouns have no accent of their own and are enclitic. They cannot, therefore, stand first in a sentence. They usually precede the verb in the sentence. Verbal enclitics precede pronominal enclitics except “е”, which follows. If there is both a dative and an accusative pronoun, the dative precedes the accusative. If the verb begins the sentence, the pronouns, of course, follow it.

Examples: Ние го познаваме добре, We know him well. Познаваме го добре, We know him well. Тя ми го даде, She gave it to me.

In the future tense the pronouns may come between the particle *ще* and the present form, or between *няма да* and the present in the case of the negative. In the future tense the interrogative enclitic *ли* follows the verb, *not* the particle *ще*.

Examples: Ще кажа ли?	<i>not</i> Ще ли кажа?
Той ще ти го даде	He will give it to you.
Няма да Ви кажа	I shall not tell you.

EXERCISE 8 A

Нашата черна дъска е поставена до стената, с лице към учениците. Тя е сложена на триножник. На долния край има сандъче. В него туряме бърсалката и тебешира. Черната дъска е четвъртита и с две лица. Тя е направена от дъски, слепени една с друга. Черната дъска е училищна потреба. Учителят и ние, учениците, пишем, смятаме или чертаем на нея с тебешир.

Направиха си Кумчо Вълчо и Кума Лиса къщичка. Заживяха заедно. Купиха си гърне мед. “Да го изядем, Лиске!” рече Вълчо. “Не бива, Вълчо!” отговори Лиска. “Ще го скрием за гости.” “Да го скрием, сестричке!”

Речено, сторено. Скриват меда в хралупата. Ала Кума Лиса често-често се навърта около хралупата и се облизва. Дали ще остане медац за гости – кой знае?

Една вечер замолих дядо си да ми разкаже нещо. Дядо се позамисли малко и рече:

“Не мога да си спомня нищо ново!”

“Много ли са силни нашите коне?” “Наистина, силни са,” отговорих аз.

“А кое е по-силно от коня?” запита дядо. “Вълкът,” казах аз...

“А кое е по-силно от човека?” “Старостта.” “А от старостта?” “Смъртта.” “А от смъртта?”

“По-силно от смъртта е хубавото и честно име. Когато човек умре, погребват го, но неговите добри дела дълго се споменават... Човек загива, но за честния дълго време хората говорят. Ето кое е по-силно от смъртта.”

EXERCISE 8 B

The blind man is reading the blue books in the green school. Our valley is green in summer. Their schools are better than ours. The man's face is black, but his hands are white. His answer is good. What did he say to Peter? His mother sees him, but his friend is his guest and does not like the honey on the table. I put (past tense) the book on the table. In the room there is a blackboard. The teacher writes on the blackboard with chalk. I write with a pencil. What are you looking for? I shall look for him in school.

VOCABULARY

алá, conj., but
бърсáлка, f., eraser
бял, бяла, бяло, бели, adj., white
вечер, f., evening
гост, гостът, m., guest
гърнэ, гърнэта, n., jug, earthenware vessel, pot
дело, дела, n., deed, act, work
дълъг, дълга, adj., long
до, prep., to
долен, долна, adj., lower
дъска, f., board
загивам, (загина, -еш); -ах (загинах), imperf., to perish, to be killed
заедно, adv., together

заживявам (заживея, -еш); -ах (заживях), imperf. to live, to begin to live
замóля, -иш; замóлих, perf., to beseech, to ask, to pray
зелен, зелена, adj., green
кум, кумът, кумове, m., godfather
кума, f., godmother
Кумá-лиса, f., children's name for a fox
кумчо, m., dim. of кум, кумът, кумове godfather
Кумчо-вълчо, m., children's name for a wolf
къщичка, f., dim. of къща house
лято, летá, n., summer

мед, медът, m., honey
медец, no plural, dim. of мед, honey
навъртам се, -аш се (навъртя се, -иш се); навъртах се (навъртях-се), imperf., to stay around, to “hang” around
направен, направена, prp. of направя, -иш made, constructed
не бива, it is impossible
нов, нова, adj., new
облизвам се (оближа се, -еш се); -ах се (облизах се), imperf., to lick one's lips
около, prep. around
отговоря, -иш; отговори́х, perf., to answer
погребвам (погребá, -эш); погребвах (погребáх), imperf., to bury
позамисля се, -иш се; позамислих се, perf., to think a little
поставен, поставена, prp. of поста́вя, -иш, to place
потреба, f., need
речен, речена, prp. of река́, речеш, реко́х to say
сандъче, сандъчета, n., box (dim. of сандък, -ъци)
силен, силна, adj., strong, powerful
скривам (скрия́, скрие́ш); скривáх (скрих), imperf., to hide

слепен, слепена, prp. of слепя́, -иш, glued, stuck
сложен, сложена, prp. of сло́жа, -иш, put together
сляп, сляпа, сляпо, слéпи, adj., blind
смърт, f., death
споменавам се (спомена́ се, -эш се); спомена́вах се (спомена́х се), imperf., to mention
спомням (спомня́, -иш); -ях (спомни́х), imperf., to remind
старост, f., old age
стенá, f., wall
стóрен, стóрена, prp. of стóря, -иш, done
тебешир, m., chalk
трино́жник, тринóжници, m., tripod
ту́рям (ту́ря, -иш); ту́рях (ту́рих), imperf., to put, to place
умира́м (умра́, -эш; умира́х (умря́х), imperf., to die
учи́лищен, учи́лищна, adj., of the school, belonging to the school
хралу́па, f., a hollow, den
червén, червэна, adj., red
чэстен, чэстна, adj., honest
чэрен, чэрна, adj., black
черта́я, -еш; черта́х, impf., to draw
четвъртит, четвъртита, adj., rectangular

CONVERSATION

И́мате ли самолéтна връзка с....?
Когá излйта самолéтът за....?
Всéки дэн с изключéние на не-дэля.
За у́тре нйамаме, имáме за в дру́ги дэн.
Когá тря́бва да б́да тук?
Не разб́рах.

Do you have air connection with....?
When does the plane depart for....?
Every day except Sunday.
We don't have any for tomorrow, we have for day after tomorrow.
When do I have to be here?
I did not understand.

В ко́лко излі́та самоле́тъ?	At what time does the plane depart?
Ще получи́м ли заку́ска в самолёта?	Will we have a snack on the plane?
Къде́ да преда́м бага́жа си?	Where do I check in my baggage?
Когá трѝгва парахо́дът за....?	When does the boat for depart?
Какво́ да взема́ проти́в морската бо́лест?	What do I take for seasickness?
Изпийте еди́н коня́к, една́ лимона́да.	Take some cognac, a glass of lemonade.
Не ми е добро́е.	I don't feel well.
Събудете́ ме, като́ прибли́жим.	Wake me when we are getting near.

Formation of the Imperfective Aspect — The Perfect

Perfective verbs can be made into imperfective verbs by adding one of the suffixes: -ам (-ям), -вам, -авам (-явам). E.g. ка́жа, ка́звам, to say; изгоря́, изга́рям, to burn; ку́пя, купу́вам (the only verb in -увам), to buy; скрѝя, скрѝвам, to hide. These suffixes change only the *aspect*, not the basic meaning of the verb.

1. The suffix -вам is the most common of those given above and is added to verbs of all three conjugations. We have seen already ка́жа, ка́звам, to say, and скрѝя, скрѝвам, to hide. Other examples are: подпѝша, подпѝсвам, to sign, трѝгна, трѝгвам, to go, нака́рам, нака́рвам, to drive.

2. The suffix -явам (-авам after ж, ч, ш, щ, and жд) is added to verbs of the 2nd conjugation which have the accent on the last syllable. E.g. пребро́я, пребро́явам, to count over, награ́дя, награ́ждавам, to reward.

3. The suffix -ам is added to a few verbs in the 1st conjugation. E.g. изплета́, изплѝтам, to weave, изрека́, изрѝчам, to express, to speak, умра́, уми́рам, to die, взема́, взѝмам, to take, намеря́, нами́рам, to find, напредá, напри́дам, to progress.

Note: The root vowels “e” and “o” of the perfective become “и” and “a” in the imperfective. E.g. (in addition to the above) изсека́, изси́чам, to cut out, помо́гна, пома́гам, to help, сло́жа, сла́гам, to place together. (Взѝмам is an exception, but the form взѝмам is not uncommon.) When there is no vowel in the root of the perfective, an -и- is inserted in the imperfective. E.g. (in addition to умра́, уми́рам above) простра́, прости́рам, to spread, спра́, спи́рам, to stop, съзра́, съзи́рам, to see, perceive.

4. The suffix -ям is added chiefly to verbs of the 2nd conjugation. E.g. изгоря́, изга́рям, to burn up, повто́ря, повта́рям, to repeat, изменя́, изме́ням, to exchange, пла́тя, пла́щам, to sew, уло́вя, ула́вям, to hunt for, to find, изгра́дя, изгра́ждам, to build.

Notes: a) An -о- in the root of the perfective frequently becomes -а- in the imperfective. Examples above, and also отро́вя, отра́вям to poison. But e.g. расхо́дя (се), расхо́ждам (се) to take a walk.

b) Before -ям the consonants “т” and “д” are changed, to “щ” and “жд” respectively, after which -ям becomes -ам. In addition to examples above, cf. пра́тя, пра́щам, to send, ро́дя, ра́ждам, to bear, give birth to, ви́дя, ви́ждам, to see.

5. Perfectives in -на sometimes change the root vowel -е- to -я- in the imperfective. E.g. блэ́сна, бля́скам, to glisten, ле́гна, ля́гам, to lie, сме́тна, смя́там, to count, се́дна, ся́дам, to seat oneself, трэ́сна, тры́скам, to shake.

6. Foreign borrowings in -ирам are regularly both perfective and imperfective. E.g. телефони́рам, to telephone.

It seems clear that -а- and to a less extent -и- are characteristic root vowels for the imperfective; whereas -е- and -о- are characteristic for the perfective.

The Perfect (минало неопределено време)

The perfect is a compound tense made up of the aorist past participle of the verb plus the present tense of “to be”. The aorist past participle is formed on the aorist stem by dropping the -х of the first person singular of the aorist and adding the participial endings -л, -ла, -ло, -ли. Aorist stems ending in -о change the -о- to ъ before the participial endings; verbal roots ending in -д or -т drop the -д or -т before the -л- of the participle.

Examples:

пита́м	пита́х	пита́л съм	I asked
пи́ша	пи́сáх	пи́сáл съм	I wrote
река́	ре́кох	ре́къл съм	I said
но́ся	но́сйх	но́сйл съм	I carried
да́м	да́дох	да́л съм	I gave
про́чета́	про́чете́х	про́чел съм	I read
дове́да	дове́дох	дове́л съм	I led
държа́	държа́х	държа́л съм	I held
напра́вя	напра́вих	напра́вил съм	I did
позна́я	позна́х	позна́л съм	I recognized
позова́	позова́х	позова́л съм	I called
върна́	върна́х	върна́л съм	I returned

Note that -я- in the participial ending is replaced by -е- before the -и of the plural. E.g. живя́я, живя́х, живя́л, живя́ли.

The perfect presents a completed past action as a present accepted fact and is less definite, or less specific, and more general than the aorist. It frequently has the sense of the English present perfect, presenting an event without references to context.

Example: Купи́л съм си но́во палто́ I have bought a new coat (simply a general statement, referring rather to the possession of the coat than to the buying of it). Купи́х си но́во палто́ I bought a new coat (a specific act of buying a coat).

Note. *Word Order*

If the verb form is compounded the pronouns may come between the auxiliary and the participle. In cases when the compound verb begins the sentence with the participle the pronoun is inserted between the participle and the auxiliary only if the verb is in the 3d person singular.

Examples:

Тя ми го е да́ла	She gave it to me.
Аз съм ти го да́л.	I gave it to you.
Ти си ми го да́л.	You gave it to me.

Той ми го е дал.	He gave it to me.
Те се ни го да́ли.	They gave it to us.
Позна́вали сме го добрѐ.	We knew him well.
Позна́вали са го добрѐ.	They knew him well.
Позна́вал го е добрѐ.	He knew him well.
Дал ми го е отда́вна.	He gave it to me a long time ago.

EXERCISE 9 A

Как се казвате Вие? Аз се казвам Стоян, а Вие? Аз се казвам Мария. Мария говори на Стоян, че майката на Иван казва, че той днес е в София. Аз не мога да кажа, но така казва той. Знаете ли, че сега имаме нови ризи и панталони в магазина? Искам да купя рокля за жена ми. Колко струва онази рокля там на витрината? Той купува часовник за приятелката на сестрата на учителката. Будилникът стои на масата при леглото. Вярвам, че не е далеч до селото. Можете ли да кажете къде се намира станцията? Ти казваш, че виждаш шапката на стената. Намерих я в киното. Виждал съм я някога. Виждали ли сте го на улицата? Стоян ми я е дал отдавна. Той мъчно го накарваше да излязат заедно, но накараше ли го веднъж, Стоян тръгваше и ходеше бързо. Карате ли кола? Карам, разбира се, как не! Как да не карам! Като сядаше на стола, той каза, че не иска да седне, защото бърза. Ние седим вече дълго време тука на едно място. Ние вървахме пет километра, а после легнахме да починем. Така лежахме цял час в сянката на върбите край реката. Тя все още не изкаше да ляга и стоеше права.

EXERCISE 9 B

As Enyo walks across the ploughed fields in the Spring he feels the strength of the land. In the middle of the field, on a small hill, stands a huge oak tree. Next to Enyo's field is his brother Ivan's fine meadow. Ivan did not want to sell the meadow to Enyo, and Enyo was very troubled. The farmers make fun of Enyo for his greed for land. One day Ivan goes to the field to cut down the huge oak tree on his meadow, and Enyo sets out for the city. At lunch (time) Ivan rests under the partly cut oak tree

and after eating he falls asleep. Enyo returns across the fields and past the oak tree where his brother is sleeping. Enyo lifts up a big rock from a nearby pile and strikes his brother, but he does not kill him. After this he cuts down the oak so that it crashes over the body of his brother.

VOCABULARY

а́лчност, f., greed (за) for	lying down, to lie, to be in a lying position
буди́льник, буди́лници, num. form	ля́гам (ле́гна, -еш); ля́гах (ле́гнах),
буди́льника, m., alarm clock	imperf., to lie down, to take a lying
бързам; бързах, imperf., to walk or	position (aorist imperf. also легáх)
go fast, to hurry	ма́лк, ма́лка, adj., small, little
бързо, adv., fast, quickly	Ма́рия, woman's name, Mary
веднѐж, adv., once, one time	мина́вам (ми́на, -еш); ми́навах (ми́-
витри́на, f., show window (of a store)	на́х), imperf., to go past, to pass
вѐрба, f., willow	мъ́чно, adv., with difficulty
вѐрху, prep. on top of, onto	мя́сто, местá, n., place
вѐрвам; вѐрвах, imperf., to believe	нака́рвам (нака́рам); нака́рвах (на-
дѐб, дѐбѐт, дѐба, дѐбове, num.	ка́рах), imperf., to force (drive)
form, дѐба, m., oak tree	someone to do something
ѐньо, man's name; character in	обѐд, m., lunch, lunch time
story "Земя" by Ели́н Пели́н	отда́вна, adv., long ago, since a long
засѐчен, засѐчена, ppp. of засѐка,	time
засѐчѐш, to cut part way through	отси́чам (отсека́, отсе́чѐш); отси́чах
to begin to cut, partly cut through	(отси́кох), imperf., to cut down
заспи́вам (заспи́я, -иш); заспи́вах	панталони́, m. pl. (sing. rare),
(заспа́х), imperf., to fall asleep	trousers
изля́зам (изля́за, изля́зѐш); изля́зах	пла́дне, n., noon, lunch time
(изля́зох), imperf., to go out	подигра́вам се; подигра́вах се (на
ка́звам се (ка́жа се, -еш се); ка́звах	ня́кого за не́що), to make fun (of
се (ка́зах се), imperf. to be called	somebody for something)
ка́мък, ка́мъни, m., stone	покра́й, prep. next to, beside
ка́рам; ка́рах, imperf., to drive	пос́ле, adv., afterwards
(cattle or a car)	почи́вам (почи́на, -еш); почи́вах
киломе́тър, киломе́три, num. form	(почи́нах), imperf., to rest
киломе́тра, kilometer киломе́тъ-	прав, пра́ва, adj., straight, upright
ръ́т, киломе́търа, (articulated	про́лет, f., Spring
forms)	разби́ра се, of course
ки́но, кина́, n., kino, movie theatre,	разби́рам (разберá, -ѐш); разби́рах
movie	(разбра́х), imperf., to understand
край, prep. beside, next to	разора́н, разора́на, ppp. of разора́,
кра́ча, -иш; кра́чи́х, imperf., to walk,	разорѐш, perf., to plough
to stride	ро́кля, f., dress
ку́пчина, f., pile, heap	седа́я, -иш; седа́ях, imperf., to be in a
къде́то, conj., where	sitting position, to sit, to be sitting
легло́, легла́, n., bed	си́ла, f., strength
лежа́, -иш; лежа́х, imperf., to be	

сред, прер., in the middle of, amidst
 ста́ва мѣчно (на ня́кого or ня́кому),
 to be very troubled. Impersonal
 with dative or на plus the noun.
 ста́нция, f., station
 стова́рвам се (стова́ря се, -иш се);
 стова́рвах се (стова́рих се), to fall
 with force, to crash (на) on
 сѣнка, сѣнки, f., shadow
 трѣ́гвам (трѣ́гна, -еш); трѣ́гва́х
 (трѣ́гна́х), imperf., to set out, to
 go

тѣло, телá, n., body
 уби́вам (уби́я, уби́еш); уби́вах
 (уби́х), imperf., to kill
 у́дрям, -яш (уда́ря, -иш); у́дрях
 (уда́рих), imperf., to strike
 хѣлм, хѣлмѣт, хѣлмове, m., hill
 ця́, ця́ла, це́ли, adj., whole
 часо́вник, часо́вници, num. form,
 часо́вника, clock, watch
 чу́вствувам; чу́вствувах, imperf., to
 feel
 ша́пка, f., hat

CONVERSATION

По какѣв слѹчай сте тѹк?	What is the purpose of your trip? (On what occasion are you here?)
Когá (ще) замина́вате?	When will you depart?
Попълне́те то́зи формуля́р.	Fill out this questionnaire.
Но аз не мо́га.	But I cannot.
Да́йте, аз ще Ви го попълня.	Give it to me, I shall fill it out for you.
Как се ка́звате?	What is your name?
Кѣ́де и кога́ сте родѣ́н(а)?	Where and when were you born?
От ко́я страна́ идва́те?	From what country do you come?
При ко́го и защо́?	Whom are you going to visit and why?
При позна́ти (родни́ни).	With friends (family).
Да се леку́вам. На почи́вка.	For my health. On a vacation.
На екску́рзия.	On an excursion.
Но́мер на паспо́рта?	The number of your passport?
Какво́ но́сите със се́бе си?	What do you have with you?
Пренáсянето на те́зи неща́ е забранѣ́но.	The carrying of these things is forbidden.
Оставете́ адре́са. Ни́е ще ги изпра́тим.	Leave your address. We shall send them.

Demonstrative, Interrogative, Relative and Indefinite Pronouns

Demonstrative Pronouns

	SINGULAR	PLURAL (all genders)	
Masc.	то́зи, то́я, this	о́нзи, о́ня, that	те́зи, тѣ́я
Fem.	та́зи, та́я	о́нази, о́ная	о́нези, о́ния
Neuter	това́	оно́ва	

Of these demonstrative pronouns only the masculine and neuter singular are susceptible of inflection, as follows:

Dat.	—	тому́ва	—	оному́ва
Acc.	тогóзи	тогóва	оногóзи	оногóва

These declined forms are, however, used only as pronouns referring to definite persons, and even this use is becoming rarer. Instead of тому́ва and оному́ва one uses на тогóва and на оногóва.

Interrogative Pronouns

	SINGULAR			PLURAL (all genders)		
	who	whose	what sort	who	whose	what sort
Masc.	кой	чий	какѣв	кой	чий	какѣи
Fem.	ко́я	чи́я	каквá			
Neuter	коѣ́	чиѣ́	какво́			

Only the masculine singular of the interrogative кой is inflected: dative, кому́; accusative, когó.

Relative Pronouns

The relative pronouns are formed from the interrogative by adding -то, which is indeclinable: който, щото.

As in the case of the interrogative, the relative който is inflected as follows: комуто, когото.

Indefinite Pronouns

a certain	някой	някоя	някое	някои
anyone	кой да е	коя да е	коё да е	кой да са
of some sort	някакъв	някаква	някакво	някакви
such and such a	еди-кой	еди-коя	еди-коё	еди-кой
all	всичкият*	всичката*	всичкото	всички
each, every	всёки	всяка	всяко	всички
of all sorts	всякакъв	всякаква	всякакво	всякакви
nobody	никой	никоя	никое	никои
of no sort	никакъв	никаква	никакво	никакви
of no body	ничий	ничия	ничие	ничи

EXERCISE 10 A

Дакито имаше един верен приятел. Викаха го дядо Иван. Викаха го още Песоглавецът. Но понеже тази забележителна личност ще играе важна роля в разказа ми, то аз ще изобразя по-едрите му черти. Приятелят на Дакито, при всичко че го назовавах дядо, беше още млад, на трийсет и три години. Легендата казва, че той пръв пусна брада в тоя град и от това всичките граждани, мало и голямо, захванаха да му казват дядо Иван... Истинското му име, господин Иван Аспазиевич Дормидолски, беше известно само на него. Брадата на дядо Иван... покриваше цялото му лице, с изключение на веждите, очите и грамадния му нос. Устата му се покриваха от мустациите, свършено слени и отождествени с брадата... Боже мой, каква брада! Гъста, дълга, сплъстена, непроницаема, тя

* These forms are used only with the article. Examples: Той изпи всичката вода в чашата. He drank all the water in the glass. (or той изпи цялата чаша). Той изпи всички чаши. He drank all the water in all the glasses. (Which also means "he drank every glass" because one cannot say той изпи всяка чаша.) One can also say той изпи всички чай or всичкото кафе в чашата. He drank all the tea, or all the coffee in the glass.

даваше приятна симетрия на лицето му... Когато жена му първата нощ за пръв път го видя, настръхна и трябваше да я гонят по улиците, за да я върнат...

Занятието на дядо Иван беше лозарство, но той се занимаваше и с адвокатство и с политика. Той от най-напред беше либерал, но като не му дадоха служба, именно длъжността, която заемаше приятелят му, той мина в консервативния лагер и се обяви смъртен враг на либералиото правителство...

Иван Вазов

adapted from "Митрофан и Дормидолски"

EXERCISE 10 B

1. I see your (both sing. and pl.) house. (Two ways!)
2. His father is stronger than mine.
3. I love my father.
4. My sister sees her brother.
5. The good man is here.
6. I see the good man.
7. My house is beautiful.
8. Is that house yours or his?
9. This book is mine and not yours.
10. Whose book is this?
11. What book are you reading?
12. Whom do you love?
13. What sort of man is he?
14. I love the good worker whom the workers love.
15. The man whose village I see is in this room.

VOCABULARY

брада, f., chin, beard
важен, важна, adj., important
вежда, f., eyebrow
верен, върна, върно, верни, adj., loyal, true
викам; виках, imperf., to call
враг, voc. враже, враговé, m., enemy (articulated forms, врагът, врага)
гоня, -иш, гоних, imperf., to drive

грамáден, грамáдна, adj., huge, very large
гъст, гъста, adj., thick
длъжност, f., duty
едър, едра, adj., big, large
забележителен, забележителна, adj., remarkable, noteworthy
заемам (заема, -еш); заемах (заех), imperf., to take
занимавам се (занима́я се, зани-

мáеш се); занима́вах се (занима́х се), imperf., to occupy oneself, to do
 за́нятиe, n., occupation
 захва́щам (захва́на, -еш); захва́щах (захва́нах), imperf., to begin
 изве́стен, изве́стна, adj., known
 изключе́ние, n., exception
 изобрази́вам (образи́, -иш); изобрази́вах (образи́х), imperf. to express
 и́менно, adv., that is, namely, thus
 и́стински, и́стинска, adj., real
 ла́гер, m., camp
 ли́чност, f., person, personality
 лоза́рство, n., vine growing, viticulture
 муста́к, муста́ци, m., moustache
 назова́вам (назова́, -еш); назова́вах (назова́х), imperf., to call
 настръ́хвам (настръ́хна, -еш); настръ́хвах (настръ́хнах), imperf., to be frightened
 непро́ница́ем, непро́ница́ема, adj.,

impenetrable
 обявля́вам се (обявля́ се, -иш се); обявля́вах се (обявля́х се), imperf., to announce oneself, to declare oneself
 отождестве́н, отождестве́на, adj., identified, identical
 Песогла́вец, m., "Dog's Head"
 покрива́м (покрива́, покриве́ш); покрива́х (покрива́х), imperf., to cover
 поне́же, conj., because
 правите́лство, n., government, administration
 пу́скам от пу́щам (пу́сна, -еш); пу́ска́х от пу́щах (пу́снах), imperf., to loose, to let
 ро́ля, f., rôle
 сля́н, сля́на, сля́но, слéни, ppp. of слéя, слéеш, to pour together
 смър́тен, смър́тна, adj., mortal
 сплъ́стен, сплъ́стена, adj., tangled
 съвърше́но, adv., completely
 черта́, f., line, feature
 ра́зказ, m., story

CONVERSATION

Имате ли ста́я с едно́ легло́? Do you have a room with a single bed?
 Имате ли телефо́н, асансбо́р, ба́ня? Do you have a telephone, elevator, bath?
 Проверете́ по телефо́на в дру́гите хоте́ли. Try the other hotels by telephone.
 На ко́й ета́ж? On what floor?
 Да Ви да́м ли паспо́рта си? Shall I give you my passport?
 Ко́лко вре́ме ще оста́нете ту́к? How long will you stay here?
 Ще до́йде ли няко́й да ми пока́же ста́ята? Will someone come to show me the room?
 Ще до́йде ли няко́й да ми помо́гне за бага́жа? Will someone come to help me with the baggage?
 Да́йте ми клю́ч. Give me the key.
 Има ли то́пла вода́? Is there hot water?
 Свобо́дна ли е ба́нята? Is the bath unoccupied?
 Събудете́ ме в часа́. Wake me at o'clock.

Numerals

CARDINAL	ORDINAL
1 еди́н, една́, едно́, едни́	първи
2 два, две	втори
3 три	трети
4 чети́ри	четвърти
5 пет	пети
6 шест	шести
7 се́дем	седми
8 осем	осми
9 де́вет	девети
10 де́сет	десети
11 едина́йсет (едина́десет)	едина́йсети (едина́десети)
12 двана́йсет (двана́десет)	двана́йсети (двана́десети)
13 трина́йсет (тринáдесет)	тринáйсети (тринáдесети)
14 четиринáйсет (четиринáдесет)	четиринáйсети (четиринáдесети)
15 петна́йсет (петна́десет)	петна́йсети (петна́десети)
16 шестна́йсет (шестна́десет)	шестна́йсети (шестна́десети)
17 седемна́йсет (седемна́десет)	седемна́йсети (седемна́десети)
18 осемна́йсет (осемна́десет)	осемна́йсети (осемна́десети)
19 деветна́йсет (деветна́десет)	деветна́йсети (деветна́десети)
20 два́йсет (два́десет)	два́йсети (два́десети)
21 два́йсет и еди́н (два́десет и еди́н)	два́йсет и първи (два́десет и първи)

30 трийсет (тридесет)	трийсети (тридесети)
40 четірийсет (четіриде-сет)	четірийсети (четіридесети)
50 петдесёт	петдесёти
60 шейсёт (шестдесёт)	шейсёти (шестдесёти)
70 седемдесёт	седемдесёти
80 осемдесёт	осемдесёти
90 деветдесёт	деветдесёти
100 сто	стóтен, -на
101 сто и едін	сто и първи
200 двéсте (двéста)	двúстотен, -на
300 трйста	трйстотен, -на
400 чéтиристотин	чéтиристотен, -на
500 пётстотин	пётстотен, -на
600 шéстстотин	шéстстотен, -на
700 сéдемстотин	сéдемстотен, -на
800 óсемстотин	óсемстотен, -на
900 дéветстотин	дéветстотен, -на
1000 хилйáда	хилйáден, -на
2000 две хилйáди	двúхилйáден, -на
1 million, милиóн	милиóнен, -на
1 billion, милиáрд, билиóн	милиáрден, билиóнен, -на

Notes:

1. "One" has different forms for the masc., fem., and neuter singular, and a form for the plural which is used with all three genders. "Two" has a form for the masc., and a form which is used for the fem. and neuter. All the other cardinal numerals are indeclinable.

2. Note the shift in the accent of "thousand" from the singular to the plural.

3. After the cardinal numerals the feminine nouns use the common plural in -и; masculine nouns use the second plural in -а or -я; and neuter nouns which can have a plural in -ета use that plural.

4. After compound numerals ending in "one" the singular of the noun is used. The cardinal едін takes the article like an adjective: едіният, едіния, еднáта, еднóто, еднíte.

5. The cardinals два, двéста, and трйста, and the personal collective numerals (see below) use the postpositive article -та. The other cardinals use the postpositive article -те. Except for "два", "две", and "три", the articulated forms of the cardinal numerals have the accent on the article.

Examples: четиритé, петтé, шесттé. Хилйáда, милиóн and млиáрд are articulated as nouns.

6. Note that in compound numbers the conjunction "и" is always used before the last numeral.

7. The ordinals follow the same rules as adjectives.

Collective Numerals

The collective numerals are as follows:

2	двáма	(двaмíна)
3	трйма	(трймíна)
4	четір(í)ма	(четирмíна)
5	петíма	(петмíна)

Notes:

1. Similar collectives are used for 6-9 inclusive, but they are much less common. The forms in -мина are not frequent.

2. For 2, 3, and 4 there are also forms: двойца, тройца, четвóрица, which are also rare.

All these collective numerals are used only for masculine persons. They are followed by the regular plural form. E. g. двáма мъжé, трйма работници.

EXERCISE II A

В училището има двадесет (двайсет) и един ученик. Учениците от нашето училище имат по две книги. Колко маси има в тази стая? В тази стая има четиринадесет (четиринайсет) маси. Колко вола има край твоето село? Не зная точно колко има, но мисля че има десет вола в полето и дванадесет (дванайсет) в горичката. Двадесет (двайсет) и пет ученика отиват в София. Той видя сестра си и двама работници. Двамата работници са най-добрите момци в нашия град.

Тримата пазачи

Веднаж Лазар попита своя учител: "Учителю, как да се науча да говоря мъдро?" "Много лесно, Лазаре," отговори учителят. "Постави в устата си трима пазачи, както правят мъдрите хора. Първият от тях ще запитва всяка дума, която иска да излезе от устата ти: 'Правдива ли си?' – ще пита той. Ако думата не може да докаже, че е правдива, пазачът ще я връща назад. Вторият пазач ще я пита: 'Необходима ли си?' Ако думата не докаже, че наистина е потребна, пазачът ще ѝ заповядва да се върне. Ако думата мине щастливо край тия два пазача, отива при третия. Той ще я запитва: 'Е, думо, ти учтива ли си?' Ако тя може да отговори сърдечно: 'Да, учтива съм,' само тогава пазачът ще ѝ позволява да излезе навън от устата. Ето, Лазаре, какво трябва да правиш, за да се научиш мъдро да говориш!" завърши учителят.

EXERCISE II B

1. Every year I go to Sofia.
2. I have two apples and five pears.
3. There are two soldiers in my village and five workers in your city.
4. He said: I saw fifteen men in each room.
5. Write a letter to Stojan!
6. Do you know what this is?
7. I have fifty-one books in my house; how many do you have?
8. How many of (or) those books are green?
9. There are twenty-six green books that are good.
10. You can see eighteen soldiers and eighty women workers every day.
11. I can do what you wish.
12. He gives her a good book to read.
13. Can you say that?
14. How are you today? Fine, thank you.
15. My sister knows what to say to him.
16. I am going to the theater with a friend of mine.
17. One book is not enough. We must have two.
18. Where is your good hat?
19. My black hat is still good.
20. Fifty-five men cannot lift that big stone.
21. Read the twenty-third book.
22. Do you know to whom I shall give my answer?
23. The best man and the best woman are better than all others.
24. Do you see that table? There is nothing on it that you can take.
25. He will write nineteen books every year.

VOCABULARY

веднаж, adv., once, once upon a time
връщам (върна, -еш); връщам (върнах), imperf., to return, to give back
горичка, f., grove
доказвам (докажа, -еш); доказвам (доказах), imperf., to prove
завършвам (завърша, -иш); завършвам (завърших), imperf., to finish
заповядвам (заповядам); заповядвам (заповядах), imperf., to order
Лазар, man's name, Lazarus
лесно, adv., easily
мъдро, adv., wisely
навън, adv., outside
назад, adv., backwards, back

необходим, необходим, adj., necessary, indispensable
пазач, m., guard, sentinel
позволявам (позволя, -иш); позволявам (позволих), imperf., to allow
поставям (поставя, -иш); поставям (поставих), imperf., to put, to place
потребен, потребна, adj., necessary
правдив, правдива, adj., just
права, правиш; правиш, imperf., to do, to make
сърдечно, adv., heartily
уста, f., mouth
учтив, учтива, adj., polite, courteous
щастливо, adv., happily, fortunately

CONVERSATION

- Искам да изпратя това писмо. I want to send this letter.
тази картичка. this postcard.
Как ще ги изпратите? How will you send them?
С обикновена поща или с въздушна поща? By regular mail or by airmail?
Препоръчано или обикновено? Registered or regular?
Имате ли пликове и марки? Do you have envelopes and stamps?
Къде е гишето за чужбина? Where is the window for foreign mail?
Къде е пощенската кутия? Where is the post box?
Къде е гишето за колети? Where is the window for packages?
Искам да изпратя този колет. I want to send this package.
Имате ли разрешение от митницата? Do you have a permit from the customs?
Без разрешение от митницата не може. You cannot (send it) without a permit from the customs.
На мой адрес има колет. There is a package for me.

Искам да го получа.

I want to pick it up.

Добре. Дайте съобщението и
паспорта си.

All right. Give me the notice
and your passport.

The Pluperfect — The Future Perfect

The Pluperfect (минало предварително време)

The pluperfect is a compound tense formed by the imperfect of "to be" plus the aorist past participle of the verb.

Examples: бях пѝтáл	I had asked
бях пѝсáл	I had written
бях рѝкъáл	I had said
бях нѝсѝл	I had carried
бях дал	I had given
бях прочѝл	I had read
бях довѝл	I had led
бях държáл	I had held
бях направѝл	I had done
бях познáл	I had recognized
бях позовáл	I had called
бях вѝрнáл	I had returned

As in other languages the pluperfect expresses action in the past which took place before other action in the past. Example: *Музиката беше престанала, а шумът беше утихнал, когато видях девойката.* The music had stopped and the noise had ceased, when I saw the girl.

The Future Perfect (бъдеще предварително време)

The future perfect is formed by *ще* plus the perfect tense of the verb.

Examples: ще съм питал	I shall have asked
ще съм писал	I shall have written
ще съм рекъл	I shall have said
ще съм носил	I shall have carried
ще съм дал	I shall have given
ще съм прочел	I shall have read

The future perfect is used to express an action in the future which will be completed before some other action in the future.

Example: Иван ще е изорал нивата, когато му донесат обеда.
John will have finished ploughing the field, when they bring him his lunch.

The negative is няма да plus the perfect tense of the verb.

Example: Няма да съм прочел I shall not have read.

EXERCISE 12 A

Кой не е слушал за знаменития бръснар от град Сопот?

Всеки, който е минал оттам или просто се е разговарял в празните си часове при весело настроение с някой жител от Сопот, непременно е чул нещо за Хаджи Ахил (аз тъй ще го наричам).

Вред, отдето е минавал слепият песнопоец и артист Колчо, оставил е някаква приказка или анекдот за моя герой.

А Колчо е пътувал навсякъде.

Колко весели събрания е занимавала личността и странностите на Хаджи Ахил!

Колко духовити изречения на Хаджи Ахил обикалят из обществото!

Обикалят и се изгубват без следа.

Защото Хаджи Ахил е един беден бръснар, един вид полу-грамотен фигаро, който е чел само сънотълкователя, Мартин Задека, и библията, не записва това, което ражда главата му, и не чувства силно желание за безсмъртност при всичкото си убеждение, че е голям човек.

Иван Вазов – из “Хаджи Ахил”

Научих, че е заминал за София. Мислих, че са станали по-умни. Когато стигнах в София, представленията на операта бяха приключили. Бях научил стихотворението, но вече не го помня. Когато ида пак в България, аз ще съм написал книгата за живота и творчеството на Иван Вазов. Когато дойдеш у дома (вкъщи), аз ще съм се върнал от излет на Витоша, където смятам да прекарам празника, т.е. неделята.

Преди известно време живеях у един мой стар приятел, гимназиалният учител Х. В къщата бяхме четворица: приятелят ми, жена му, по-малкият му брат, който живееше в една тясна стаица на мансардата – и аз. Скоро, обаче, братът замина в провинцията и приятелят ми сложи обявление в вестниците: дава се под наем мебелирана стая за възрастен тих господин. А два дена след това “възрастният тих господин” беше се явил, харесал и наел стаята.

EXERCISE 12 B

1. When my friend's brother had moved to the province, an unknown man hired his room. 2. It was a little room in Peter's house. 3. His brother had risen before sunrise. 4. Fifteen days after this I met him in the corridor and greeted him. 5. When I had greeted him, I asked him how he was. 6. It seemed to him that everything was well. 7. He told Stoyan that his sister's friend had appeared some time ago. 8. I was living with my sister. 9. He had already talked with John when I saw him. 10. Can you tell me where the station is located? 11. If we meet on Thursday, I shall return the book to you, because I shall already have read it. 12. Will you appear on Wednesday for examination? I don't know whether I shall have prepared myself well. 13. At one o'clock I shall not yet have had lunch; so come later.

бѣден, бѣдна, adj., poor, wretched, miserable
 безсмъртност, f., immortality
 бръснар, бръснарят, voc. бръснарю, m., barber
 весел, весела, adj., merry, happy
 вѣстник, вѣстници, m., newspaper
 вид, видѣт, num. form вида, m., sort, kind; aspect, appearance
 вред, adv., everywhere
 възрастен, възрастна, adj., grown up, adult
 герой, героят, герои, m., hero
 гимназиален, гимназиална, adj., of the gymnasium
 главá, f., head
 духовит, духовита, adj., witty
 елá, елате, imperatives; come
 желáние, n., wish, desire
 жител, жителят, m., inhabitant
 занимавам (занимáя, занимаеш); занимавах (занимáх), imperf. to entertain
 записвам (запиша, запишеш); записвах (записах), imperf. to write in (a book), to register
 знаменит, знаменита, adj., well known
 изгрев слънце, sunrise
 изгубвам (изгубя, -иш); изгубвах (изгубих), imperf., to lose
 изгубвам се, to be lost
 излет, m., excursion
 изпит, m., examination
 изречѣние, n., a sentence
 коридор, m., corridor
 мансарда, f., attic
 мебелиран, мебелирана, adj., furnished
 навсякъде, adv., everywhere
 наем, m., rent под наем, for rent
 наемам (наема, -еш); наемах (наех, aor. pl. наел), to take, to hire
 наричам (нарека, наречеш); наричах (нарекох, нарече), imperf., to call, to name
 настроѣние, n., mood
 недѣля, f., Sunday

непознат, непозната, adj., unknown
 непременно, adv., unquestionably
 обикалям (обиколя, -иш); обикалях (обиколих), imperf., to circulate, to encircle
 общество, n., society
 обявление, n., advertisement, notice, announcement
 обядвам; обядвах, imperf., to eat lunch
 оставам (остава, -иш); оставах (оставах), imperf., to leave (tr.)
 отдето, conj., where, whence
 оттáм, adv., from there, thence
 песнопѣец, песнопѣйци, m., singer
 поздравявам (позаравя, -иш); поздравявах (поздравих), imperf., to greet
 полуграмóтен, полуграмóтна, adj., half literate
 празник, празници, m., holiday
 представлѣние, n., representation, show, performance
 прекáрвам; прекáрам, imperf., to spend (time)
 приказка, f., short story, anecdote
 приключвам (приключа, -иш); приключвах (приключих), imperf., to close
 провинция, f., province, provinces
 прóсто, adv., simply
 раждам (родя, -иш); раждах (роди́х), imperf., to give birth to, to bear
 разговáрям се (разговоря се, -иш се); разговáрях се (разговори́х се), imperf., to converse with
 следá, f., consequence
 слáгам (сложа, -иш); слáгах (сло́жих), imperf., to place
 слънце, n., sun
 Сопот, m., name of town in Bulgaria, birthplace of Ivan Vazov
 срьда, f., Wednesday
 стáица, f., little room
 стáвам (стáна, -еш); стáвах (стáна́х), imperf., to stand, to become
 стихотворѣние, n., verses, poetry

странност, f., peculiarity
 събрáние, n., gathering
 сънотълковател, -ят, voc. -ю, m., interpreter of dreams
 тѣсен, тясна, тясно, тѣсни, adj., narrow
 творчество, n., work, works
 тих, тиха, adj., quiet
 тѣй, adv., thus

убеждѣние, n., idea, thought, conviction
 ўмен, ўмна, adj., sensible, wise
 харѣсвам (харѣсам), харѣсвах (харѣсах), imperf., to like
 четвъртък, m., Thursday
 чувам (чуя, -еш); чувах (чух, чу), imperf., to hear

CONVERSATION

Откъде мóга да водя телефонен разговóр с?

Where can I make a telephone call to?

Искам да говоря с в часа.

I want to talk with at o'clock.

Кажете трите си именá, адреса и до когó да се изпрати поканата.

Tell me your three names, your address and with whom you wish to speak.

Искам разговóрът да бѣде обикновѣн.

I want the call to be regular.

бърз.

rapid.

светкавичен.

express.

Елате петнайсет минути преди разговóра.

Come fifteen minutes before the call.

Къде са телефонните кабини?

Where are the telephone boxes?

Ало, когó търсите?

Hello, with whom do you wish to speak?

Ало, кой е насрѣща?

Hello, who is speaking?

Говорете по-висóко (по-нискó).

Speak more loudly (more softly).

Многó се радвам, че ще се видим.

I am very happy that we shall see one another.

Къде ми подават телеграми?

Where does one send telegrams?

Дáйте ми блáнка.

Give me a blank.

Искам да изпратя обикновѣна (бърза, светкавична) телеграма.

I want to send a regular (rapid, express) telegram.

The Future in Past Time —
The Conditional — Conditions

The Future in Past Time (Бъдеще време в миналото)

The Future in Past Time is formed from the imperfect of the verb *ща* plus *да* and the present tense of the verb. The imperfect of *ща* is:

щях	щяхме
щеше	щяхте
щеше	щяха

The future in Past Time of "to write" is then:

щях да пиша	щяхме да пишем
щеше да пишеш	щяхте да пишете
щеше да пише	щяха да пишат

The Future in Past Time indicates an action which is future to some past action or some past point in time.

Example: *Щях да отида на театър снощи, но валеше дъжд.* I was about to go (I would have gone) to the theatre last night, but it rained.

The negative of the Future in Past Time is composed of the indeclinable *нямаше* plus *да* plus the present tense of the verb.

Example: *Нямаше да четá.* I would not have read.

Grammarians also recognize a form of this tense (Future in Past Time) which is composed of the indeclinable particle *ще* plus the imperfect of the verb. E.g. *Ще четях* I shall have read. This form of the tense is rare.

There exists also a Future Perfect in Past Time which is com-

posed of the imperfect of *ща* plus *да* plus the perfect of the verb. E.g. *Щях да съм чел.* I would have read. This tense is also very rare.

The Conditional Mood (Условнo наклонение)

The Conditional Mood is made up of the following forms of "to be" plus the aorist past participle of the verb.

бих	бихме
би	бихте
би	биха

The Conditional of "to write" is then:

бих писáл	бихме писáли
би писáл	бихте писáли
би писáл	биха писáли

The enclitics may be inserted between *бих* and the participle.

Example: *Бих му го дал.* I would give it to him.

The Conditional occurs chiefly in hypothetical conditional clauses (see below) and in some polite circumlocutions.

Example: *Ако си намеря (бих намерил) другар, бих отишъл с удоволствие довечера на театър.*

If I find (should find) a companion, I would gladly go to the theatre this evening.

The Use of Imperfectives in -вам to Indicate Hypothetical Future

Imperfectives in *-вам* will occasionally be found with the sense of future possibility, if certain conditions are met. Such usage is half way between a future and a conditional. It is rare.

Examples: *Оравам, ако не вали.*

I shall be glad to plough, if it does not rain.

Ядваш ли печено прасе? Ядвам, ако имаш хубаво винце.

Would you eat some roast pork? I would, if you have some good wine. (Examples from Beaulieu.)

Conditions

The subordinating conjunction indicating condition is *акó*, "if".

1. In simple conditions the conjunction is all that is need to indicate the condition. With it are used the relevant tenses of the indicative, namely, present, aorist, perfect, future, in either the "if-clause" (protasis) or in the main clause (apodosis), according to the time and type of action described.

Note that in simple future conditions the present tense is regularly used in the "if-clause" and the future in the main clause.

Акó дóйде, аз ще тръгна. If he comes, I shall go. *Акó съберете парí, ще отидете в Бългáрия.* If you collect the money, you will go to Bulgaria.

2. The Conditional Mood may be used in either the "if-clause" or the main clause to express doubt or some degree of the hypothetical.

Example: *Акó полúча (бих полúчил) парí, бих си кúпíл кнíгата на Елín Пелín.* If I receive (should receive) money, I would buy the book of Elin Pelin.

3. Unreal conditions in the present are expressed by the imperfect; unreal conditions in the past are expressed by the pluperfect.

Example: *Акó той бéше дошъл, аз щях да тръгна.* If he had come, I would have gone. *Акó íмах пари, щях да кúпíя кнíгата.* If I had money, I would buy the book.

EXERCISE 13 A

Новият съжител беше, според думите на приятеля ми, човек действително тих, приличен и благовъзпитан. Дори не тих, а – безшумен: Прибираше се винаги в определен час, отключваше поляка входната врата, поздравяваше мълчаливо, ако срещне някого в коридора, и безшумно се изкачваше нагоре, по тясната стълбица. Утрин ставаше много рано и все така неусетно напущаше стаята, преди изгрев слънце.

В продължение на две седмици не се случи нито веднаж да срещна и видя този човек. Кой беше той? Нито аз, нито приятелят ми бяхме чували някога подобно име. В адресния му лист имаше твърде оскъдин и незначителни сведения: роден в малък провинциален град, четíридесет и две годишен, специално техническо образование. В графата за занятието стоеше – свободен; живял до сега в града; местеше се от една съвсем непозната улица.

Както виждате, белези, които можеха да се подозрат във всеки срещнат на улицата човек. Впрочем нито аз, нито приятелят ми бяхме особено заинтересувани от него. Сведенията узнахме от домакинята, която с всички средства (а те не бяха много) искаше да ни увери, че той е някакъв особен човек, дори веднаж не на шега се разсърди, че ние се отнасяхме съвсем леко към нейните подозрения. Напротив, домакиньт, човек практичен и разумен, беше предоволен, дето му се случи тъкмо такъв удобен квартирант.

EXERCISE 13 B

1. I shall write a letter to the unknown man in my friend's house.
2. I shall buy the book, when you return. 3. He will probably see you at the station. 4. Stoyan will have read the books, when his friends ask him about them. 5. Where will you go when vacation comes? 6. They will write us two letters every day during the summer. 7. Shall we all take little rooms at our friends' houses? 8. Neither you nor their brothers had been there before the Turks arrived. 9. Will you be able to come to dinner tomorrow night? 10. The sons of the Bulgarian farmers have learned to read and write. 11. If you want to go to Bulgaria, you must learn to speak Bulgarian. 12. If you wanted to go to Bulgaria, you must have learned to speak Bulgarian. 13. If you had wanted to go to Bulgaria, you would have learned to speak Bulgarian. 14. Would you have seen Ivan Vazov's house if you had not gone to Sofia? 15. They would have done it better, if they had stayed at home.

VOCABULARY

адресен, адресна, adj., address, of the address
безшумен, безшумна, adj., noiseless
белег, белези, m., note
благовъзпитан, благовъзпитана, adj., well educated
веднаж, adv., once
винаги, adv., always
впрочем, adv., besides
входен, входна, adj., entrance, of the entrance
годишен, годишна, adj., annual, years old
графá, f., entry, written question
действително, adv., really, actually
заинтересуван, заинтересувана, adj., interested
занятие, n., trade, profession
изкачвам (изкача, -иш); изкачвах (изкачих), imperf., to mount
както, conj., as
лист, листът, листове, num. form
листа, m., sheet, list, page
местя се, местиш се; местих се, imperf., to move
мълчаливо, adv., quietly, silently
нагоре, adv., upwards
напускам (напусна, -еш); напусках (напуснах), imperf., to leave
незначителен, незначителна, adj., insignificant
неусетно, adv., imperceptibly
образование, n., education
определен, определена, adj., definite
оскъден, оскъдна, adj., scanty
особено, adv., especially
отключвам (отключа, -иш); от-

ключвах (отключих), imperf., to unlock
подобен, подобна, adj., similar
подозирам (подозра, -еш); подозирах (подозрях), imperf., to suspect
подозрение, n., suspicion
преди да, conj., before
полéка, adv., slowly, softly
прибирам се (прибера се, -еш се); прибрах се (прибрах се), imperf., to go home, to return home
приличен, прилична, adj., decent, proper, neat
провинциален, провинциална, adj., provincial
продължение, n., continuation, в продължение на in the course of
рано, adv., early
роден, родена, adj., born
свѣдение, n., information
свободен, свободна, adj., free
случвам се (случа се -иш се); случвах се (случих се), imperf., to happen
специално, adv., especially
според, prep., according to
стълбица, f., a little staircase
съвсѣм, adv., completely
съжител, съжителят, m., fellow-boarder
твърде, adv., very
технически, техническа, adj., technical
утрин, adv., in the morning
явявам (явя, явиш); явявах (явих), се, refl., imperf., to appear

CONVERSATION

Имате ли свободна маса?
Да заповядайте.
Какво обичате?
Дайте ми листа.
Хлябът прѣсен ли е?

Do you have a table free?
Yes, please.
What do you like?
Give me the menu.
Is the bread fresh?

Какви студѣни закуски имате?

Дайте ми, моля, супа таратор.

Донесете ми омлет с сирене.

Какви готвени ястия с месо имате?

Имаме пиле с ориз.

Не, всѣчко това не ми харесва, искам нещо пѣчено.

Какво имате на скара?

Дайте ми кебапчета.

What kind of cold hors d'oeuvres do you have?

Please give me some "tarator" soup (cold cucumbers, onion, and yogurt).

Bring me a cheese omelette.

What kind of ready to serve dishes with meat do you have?

We have chicken with rice.

No, I don't like any of that, I want something roasted.

What do you have broiled?

Give me "kebabčeta" (something like hamburger!).

Indirect Narration — The Indirect Imperfect — The Indirect Form for the Aorist

Direct and Indirect Narration

Bulgarian distinguishes between a statement of fact which is vouched for on the empirical authority of the speaker (direct narration) and a statement which the speaker makes not on his own empirical authority (indirect narration).

All the forms of the verb presented so far are used for direct narration. For each of them there is a corresponding form used in indirect narration, although there are some forms which are used in two different ways or correspond to two different tenses of direct narration. The first such form is the "Indirect Imperfect".

Indirect Imperfect

The Indirect Imperfect is a compound tense made up of the present tense of the verb "to be" plus the imperfect past participle of the verb. The imperfect past participle is formed by dropping the -x of the first person singular of the imperfect tense and adding the participial endings -л, -ла, -ло, -ли. The auxiliary is omitted in the 3d person both singular and plural.

Examples:

пѳтам	пѳтах	пѳтал съм	I was (am) asking
пѳша	пѳших	пѳшел съм	I was (am) writing
речá	речáх(ѳх)	речáл(ѳл) съм	I was (am) saying
носá	носех	носел съм	I was (am) carrying
дáвам	дáвах	дáвал съм	I was (am) giving

държá	държáх(ѳх)	държáл(ѳл) съм	I was (am) holding
прáвя	прáвех	прáвел съм	I was (am) doing
познáя	познáех	познáел съм	I was (am) recognizing
позовá	позовáх	позовáл съм	I was (am) calling
вѳрна	вѳрних	вѳрнел съм	I was (am) returning

The Indirect Imperfect form is used in indirect narration for both the present (сегáшно врѳме) and the imperfect (мѳнало нѳсвѳршено врѳме).

Examples: И виж каквó нѳщо са измѳслили: кóйто се запѳшел (for кóйто се запѳше) за член, не трѳбвало (for не трѳбва) да хóди до крѳчмите. And see what kind of thing they thought up: whoever registered as a member, did not have to go around to the taverns.

Тѳя дни в еднó лóзе билá забелáзана вѳлчѳца сѳс свóите вѳлчѳета, кóгáто ги учела (for учеше) как да напáдат. Those days in one vineyard there were noted a she-wolf with her wolf cubs, as she was teaching them how to attack.

The form of the perfect (мѳнало неопредѳлено врѳме) is used in indirect narration to represent the aorist (мѳнало свѳршено врѳме). In this usage the auxiliary (e, ca) is omitted in the third person singular and plural.

Examples:

Той кáзá, че съм ти дал парѳте вѳчера. He said that I gave you money yesterday.

Чух, че той му дал парѳте. I heard that he gave him the money.

EXERCISE 14 A

Един баща имал трима синове. Един ден ги повикал и им казал: "Ще дам на трима ви по една кесия жѳлтици. Вѳрвете по света и тѳрсете да купите най-скѳпоценния плод. Кóйто от вас ми го донесе, ще му дам половината от богатството си." Взели тримата синове кесиите и трѳгнаха на три страни по света да тѳрсят най-скѳпия плод.

След три години тримата се върнали при баща си. "Е," рекъл той, като се обърнал към най-големия си син, "донесе ли ми най-скъпоценния плод?" А той му казал: "Най-скъпоценният плод, тате, трябва да е този, който е най-сладък. И аз ти купих един грозд. От всички плодове, които ражда нашата земя, гроздето е най-сладкият плод." "Хубаво си направил, синко," отговорил бащата. "Хубав плод си ми донесъл. Ами ти какъв плод си ми донесъл?" обърнал се той към средния си син.

"Татко, аз мисля, че най-скъпоценният плод е този, който най-рядко се намира. Затова отидох в южните страни и ти купих от редките плодове, които не растат у нас. Купих ти по малко от всички редки плодове. Ето ги; избери си, който ти хареса!" "Добре си направил, синко; хубави плодове си ми донесъл. Ще си избира един от тях," казал баща му.

После се обърнал към най-малкия си син: "А ти, синко, какво ми донесе? Защо се връщаш с празни ръце?" "Вярно е, тате, че аз се връщам с празни ръце. Но парите, които ми даде, и аз похарчих за скъпи плодове. Аз постъпих, тате, е едно училище. И там учителите и книгите ме учиха цели три години. Плодовете, които набрах, не се виждат, защото те са в сърцето и ума ми.... Мисля, татко, че и те са също скъпоценни плодове...."

Като чул тези думи, бащата се зарадвал и казал: "Ти си ми донесъл най-скъпите плодове, синко! Ти заслужаваш наградата. Защото няма по-скъпи плодове от тия, които знанието дава на човека."

EXERCISE 14 B

1. He said to me that he saw me on the street yesterday. 2. The black horse passed the village. (Indirect.) 3. He did not have everything that he needed. 4. I asked him, but he did not know. 5. To whom did Aesop say: "Move!"? 6. When you said that, I moved. 7. I had a hundred words to read. 8. Were you able to do what he wished? 9. They said: "We knew them, but we have forgotten them." 10. Where did you look for it? 11. We looked for them in your room. 12. Did you have that when I

asked you for it? 13. He thought that I would be in the hotel, but I was in the institute. 14. (He said that) you (pl.) thought that Veličkov's story was in that book, but I cannot find it.

VOCABULARY

амі, conj., but
 богатство, n., wealth
 грозд, грóздт, грóздове, m., a bunch of grapes
 грóзде, n., grapes (collective)
 донáсям (донесá, -éш); донáсях (донéсох), imperf., to bring
 жълáтица, f., a gold coin
 зарáдвам се; зарáдвах се, imperf., to rejoice
 заслужáвам (заслúжа, -иш); заслужáвах (заслúжих), imperf., to deserve
 затовá, adv., for that reason, hence
 знáние, n., knowledge
 инститúт, m., institute
 кесія, f., purse
 мисля, -иш; мислúх, imperf., to think
 набíрам (наберá, -éш); набíрах (набрáх), imperf., to gather
 нагрáда, f., reward
 парí, pl. only, f., money
 плод, плодът, плодовé, m., fruit

повíквам (повíкам); повíках (повíках), imperf., to summon
 постъпвам (постъпя, -иш); постъпвах (постъпих), imperf., to enter
 похáрчвам (похáрча, -иш); похáрчвах (похáрчих), imperf., to spend
 прáзен, прáзна, adj., empty
 растá, éш; рáстох, aor. past part.
 рáсъл, рáсла, imperf., to grow
 рядък, рядка, рядко, редки, adj., rare
 свят, светът, световé, num. form
 свята, m., world
 скъпоцéнен, скъпоцéнна, adj., precious, valuable
 слáдък, слáдка, adj., sweet
 среден, средна, adj., middle
 странá, f., country, direction
 сърцé, n., heart
 тия, pl. тоя, тая, това, pron., these, such
 ум, умът, умовé, m., mind
 южен, южна, adj., southern
 хотéл, m., hotel

CONVERSATION

Освén товá бих íскал салáта от домáти. Besides this I would like some tomato salad.
 За десéрт íскам кíсело мля́ко. For desert I should like some yogurt.
 Донесéте ми за пíене еднá бира. To drink, bring me a beer.
 До кóлко часá е отворен ресторáнтът? Until what time is the restaurant open?
 Кога запóчва да свíри оркестрът? When does the orchestra begin to play?

Тук танцува ли се?	Is there dancing here?
Може ли да ми покажете някой магазин за облекло?	Can you show me some store for clothing?
На кой етаж се продават обувки?	On what floor do they sell shoes?
Може ли да ми покажете друг модел (друг размер)?	Can you show me another model (another size)?
Може ли да преме́ря костюма?	May I try on the suit?
Имате ли грамофонни плочи с български народни песни?	Do you have any gramophone records with Bulgarian folk songs?
Продавате ли хартия за копия?	Do you sell copy paper?
Имате ли дребни пари?	Do you have any change?

The Indirect Pluperfect — The Indirect Future — The Indirect Future Perfect

The Indirect Pluperfect

The indirect pluperfect is a compound tense composed of the perfect of the verb "to be" plus the aorist past participle.

Examples:

бил съм питал	I had asked
бил съм писал	I had written
бил съм рекъл	I had said
бил съм носил	I had carried
бил съм дал	I had given
бил съм държал	I had held
бил съм направил	I had done
бил съм познал	I had recognized
бил съм позовал	I had called
бил съм върнал	I had returned

The indirect pluperfect is used in indirect narration and corresponds to both the perfect and the pluperfect in direct narration. As in all other indirect narration forms, the auxiliary (e, ca) in the third person singular and plural is omitted.

Examples:

Direct: След като ти бях дал пари, отидох в София When had given you money, I departed for Sofia.

Indirect: Той му каза́л, че Петър оти́шъл, след като съм му бил дал пари́ He told him that Peter departed when I had given him money.

Direct: Кажі де! Кажі! На когó съм изял не́що, а? Tell me! Tell me! Whose things have I eaten?

Indirect: Хóлан, бай Вълча́не! Ні́кому ні́що не сі́ бил изя́л. Ah, brother Wolfie! You haven't eaten anything of anybody's.

The Indirect Future

The indirect future is composed of the perfect tense of *ща* plus "da" and the present of the verb.

Examples:

щял съм да пита́м	I would ask
щял съм да пи́ша	I would write
щял съм да река́	I would say
щял съж да но́ся	I would carry
щял съж да четá	I would read
щял съм да доведа́	I would bring
щял съм да дам	I would give
щял съм да държа́	I would hold
щял съм да напра́вя	I would do
щял съм да позна́я	I would recognize
щял съм да позова́	I would call

The indirect future corresponds to the simple future and also to the Future in Past Time of direct narration.

Example:

Вя́рно ли е, че си щя́л да замина́ваш? Is it true that you would go (or will go)?

The Indirect Future Perfect

The indirect future perfect is composed of the perfect tense of *ща* plus "da" and the perfect of the verb.

Examples:

щял съм да съм пита́л	I would have asked
щял съм да съм пи́сал	I would have written
щял съм да съм река́л	I would have said
щял съм да съм но́сил	I would have carried

щял съм да съм дал	I would have given
щял съм да съм държа́л	I would have held
щял съм да съм напра́вил	I would have done
щял съм да съм позна́л	I would have recognized
щял съм да съм позова́л	I would have called

This tense corresponds both to the future perfect and to the future perfect in past time of direct narration.

The бил Forms

A stronger form of all indirect narration tenses may be made by adding *бил* to the normal indirect narration tense. For example, instead of *съм пра́вел* of the indirect imperfect one can say *бил съм пра́вел*; instead of the *щял съм да пра́вя* of the indirect future, one can say *щял съм бил да пра́вя*; instead of the *щял съм да съм пра́вил* of the indirect future perfect one can use *щял съм бил да съм пра́вил*. Where there is already a *бил* in the tense, it is not repeated.

However, these forms are very *rarely* used.

The following table of direct tenses of the verb with the corresponding indirect tenses may be useful:

<i>Direct</i>	<i>Indirect</i>
present	indirect imperfect пи́шел съм
пи́ша	
imperfect	
пи́ших	indirect aorist пи́сал съм
aorist	
пи́сах	indirect pluperfect бил съм пи́сал
perfect	
пи́сал съм	
pluperfect	
бях пи́сал	indirect future щя́л съм да пи́ша
future	
ще пи́ша	
future in past time	
щях да пи́ша	

future perfect

ще съм писал

future perfect in past time

щях да съм писал

indirect future perfect

щях да съм писал

EXERCISE 15 A

Трябва да кажа, макар че това няма никакво отношение към моя разказ – аз живеех на пансион. Живеехме си весело и спокойно. След всеки обед, и особено вечер, обичахме да пием чай, да пушим и да водим шумно беседи, които понякога биваха много разгорещени, но винаги се свършваха твърде миролюбиво.

През една такава лятна вечер, помня, в събота, ние току що бяхме довършили вечерята и се готвехме да пием чай, когато навън, от входните врата се раздадоха тихи стъпки. Домакинята се сепна, вслуша се и промълви: “Той е!” а приятелят ми скочи ненадейно и изтича навън, като заяви: “Почакайте – ще го поканя на чай.”

Аз още успокоявах развълнуваната от постъпката на съпруга си домакиня, когато вратата се отвори и приятелят ми въведе този чужд човек. Станахме, запознахме се. И няколко минути след това аз вече бях убеден, че той е един твърде обикновен човек, само че малко свит и срамежлив. Но общителният и весел нрав на приятеля ми скоро го успокои, и той стана разговорлив, дори разпуснат. Извини се, че тъй своенравно се е държал през последните дни, макар че никога нищо подобно не беше му споменал, поблагодари за поканата и откри скръбта си, че в София хората живеят твърде отделени и отчуждени един от други.

Ние побързахме да се съгласим с него, потълкувахме, помъдрувахме.

Домакинята случи момент и му предложи втори чай; той поблагодари и прие чая изведнаж, без да откаже. Трябва да спомена, че все още не преставах да го следя внимателно. И наистина, от погледа ми не отбягна нито едно негово движение. Така, например, забелязах, че когато той разговаряше, обръщаше се към нас, двамата мъже.

Когато той му занесъл билетите, Иван бил излязъл вече. Той бил му казал да не купува билети, но Иван бил забравил и бил купил за вторник. Тя му била казала да не идва в осем часа, защото щяла да е излязла.

EXERCISE 15 B

1. Peter's son said to his father: "Father, you have much money."
2. His father said that he had much money, but he did not give anything to his son.
3. I gave books to workers every day.
4. I told him that I gave bread to the peasants in my village. He told him that I gave bread to the peasants in my village.
5. Yesterday I knew what he was doing, but today I do not know where he is.
6. Where did you see him? I saw him in your village and I talked with him.
7. Give me what you have in your hand.
8. One day my father came to my house with two friends.
9. I told my friend that my father came to my house yesterday.
10. Did I tell you that he said that he saw you?

VOCABULARY

бесѣда, f., speech, conversation
 бивам, imperf., to be
 билет, m., ticket
 весело, adv., merrily, happily
 внимателно, adv., carefully
 вода, водиш; водѣх, imperf., to lead
 вслушвам се (вслушам се); вслушвах се (вслушах се), imperf., to listen
 вторник, m., Tuesday
 въвеждам (въведѣ, еш); въвеждах (въведох), aor. part. въвел, imperf., to bring in
 готвя, готвиш; готвих, imperf., to prepare
 движение, n., movement
 довършвам (дovърша, -иш); довършвах (дovърших), imperf., to finish
 домакиня, f., mistress of the house
 забелязвам (забелѣжа, -иш); забелязвах (забелѣжих и забелѣзах), imperf., to note

заявявам (заявя, -иш); заявявах (заявих), imperf., to announce
 изтичвам; (изтичам); imperf., to run out
 лѣтен, лятна, лятно, лѣтни, adj., of the summer
 макар че, conj., although
 миролюбиво, adv., peacefully
 ненадейно, adv., suddenly, unexpectedly
 нрав, нравът, нрави, m., disposition, character
 обикновен, обикновена, adj., ordinary
 общителен, общителна, adj., sociable
 отказвам (откажа, -еш); отказвах (отказах), imperf., to refuse
 отделен, отделна, adj., separated
 отношение, n., connection
 отчужден, отчуждена, adj., estranged, separated
 пия, пиеш; пих, imperf., to drink

побързвам (побързам), imperf., to hasten
 покана, f., invitation
 поканвам (поканя, -иш); (поканя, -иш), imperf., to invite
 помня, -иш; помнях, imperf., to remember
 помъдрувам, imperf., to speak wisely
 понякога, adv., sometimes
 последен, последна, adj., last, recent
 постъпка, f., behaviour
 потълкувам, imperf., to interpret, to explain
 почакам (почакам), imperf., to wait
 предлагам (предложа, -иш); (предложих), imperf., to offer
 преставам (престана, -еш); (престанах), imperf., to cease
 промълвявам (промълвя, -иш); (промълвих), imperf., to mutter, to mumble
 пуша, -иш; пуших, imperf., to smoke
 раздавам (разда́м, разда́еш); (раздадох), imperf., to distribute
 refl. (of a sound) to be heard in succession
 развълнуван, развълнувана, adj., excited
 разговорлив, разговорлива, adj., talkative
 разгорещен, разгорещена, adj., heated

разпуснат, разпусната, adj., released, free, uninhibited
 свит, свита, adj., timid, bashful
 своенравно, adv., capricious, wilful, wayward
 свършвам (свърша -иш); (свърших), imperf., to finish
 сепвам се (сепна се, -еш се); (сепнах се), imperf., to start, to be startled
 скачам (скоча, -иш); (скочих), imperf., to jump
 скръб, скръбта, скръби, f., sorrow
 следя, -иш; следих, imperf., to follow
 случвам (случа, -иш); (случих), imperf., to find, to choose
 спокойно, adv., peacefully
 срамежлив, срамежлива, adj., shy
 стъпка, f., step
 събота, f., Saturday
 съгласявам се (съглася се, -иш се); (съгласих се), imperf., to agree
 съпруга, f., wife, spouse
 току що, conj., had just
 убеден, убедена, adj., convinced
 успокоявам (успокоя, -иш); (успокоих), imperf., to quiet, to make comfortable
 чужд, чужда, adj., strange, belonging to someone else
 шумен, шумна, adj., noisy

В коя година е построена тази забележителна църква?
 От кога датират стенописите?
 Колко жители има столицата?
 Много бихме искали да присъствуваме на премиера на някоя класическа пиеса.
 Коя от класическите драми има най-голям успех?
 Много се интересувам от българските автори.

In what year was that notable church built?
 From what year do the frescoes date?
 How many inhabitants does the capital have?
 We would like very much to attend the premiere of some classical play.
 Which of the classical dramas has the greatest success?
 I am very interested in the Bulgarian authors.

CONVERSATION

Искате ли да Ви запознаем с града?

Да. Колко време ще ни отнеме разглеждането на града?

Ще Ви запознаем със забележителностите на София.

Ще посетим ли гроба на Иван Вазов?

Искаме да посетим Боянската църква.

Would you like us to acquaint you with the city?

Yes. How much time will the tour of the city take?

We shall acquaint you with the notable sights of Sofia.

Shall we visit the grave of Ivan Vazov?

We want to visit the church at Bojana.

The Participles — The Gerund

Bulgarian has five participles, as follows:

1. **Present active participle** (сегашно действително причастие).

a. It ends in -ащ (-ящ), and sometimes in ещ, for verbs of the first and second conjugations which have the accent on the ending, and in all third conjugation verbs.

Examples:	четá	– четя́щ	reading
	тека́	– теча́щ	flowing
	гле́дам	– гле́дащ	looking
	присти́гам	– присти́гащ	arriving

b. It ends in -ещ for verbs of the first and second conjugations whose accent is on any syllable except the ending.

Examples:	говóря	– говóрещ	speaking
	живе́я	– живе́ещ	living
	но́ся	– но́сещ	carrying

The present active participle is rare in the spoken language, although two such participles at least have become regular adjectives: горещ hot, and вонещ smelly. Both of these illustrate the fact that verbs of the first and second conjugations with the accent on the ending may also end in -ещ as well as in -ащ (-ящ). Another example is in the following sentence: Сетне, когато гърмящата машина приближи прелеза, той изтича до релсите.

2. **Aorist active participle** (минало свършено действително причастие).

a. It is formed by adding -л to the aorist stem.

Examples:	пи́сáх	– пи́сáл	written
	но́сáх	– но́сáл	carried
	гле́дáх	– гле́дáл	looked

b. Verbs that form the aorist with -ох drop a “д” or “т” before the “л” of the participle.

Examples:	че́тох	– чел	read
	бо́дох	– бол	pierced

c. Verbs that form the aorist with -ох that have roots ending in a consonant other than “д” or “т” add a “moveable” “ъ” between the root and the “л” of the participle in the masculine singular.

Examples:	ре́кох	– ре́къл	spoken
	донéсох	– донéсъл	brought

We have already met this participle as it is used in the formation of compound tenses: perfect, pluperfect, indirect pluperfect, future perfect, indirect future perfect; and also in the conditional mood. It can also be used as a participle independently of these tenses.

Examples: Той се радваше на гостенина, дошел от далечен край. He was pleased with the guest come (who had come) from a distant region.

It is frozen in a few phrases like миналата година last year.

3. **Imperfect active participle** (минало несвършено действително причастие).

It is also formed by adding an -л, but this time to the imperfect stem.

Examples:	четя́х	– четя́л	read
	гле́дах	– гле́дал	looked
	ходех	– ходел	walked

In some verbs, where the aorist and the imperfect stems have the same form, the imperfect active participle and the aorist active participle also have the same form.

Examples: глѣдах – глѣдал looked
 тѣрпѣх – тѣрпѣл endured

In some usages there is a difference in accent; in other words, some people make a difference between these two participles (as they do between the two tenses also) by using one accent in the imperfect and another in the aorist, even when the verb has a prefix.

Examples: разглѣждах – разглѣждал surveyed (imperfect)
 разглеждѣх – разглеждѣл surveyed (aorist)
 глѣдах – глѣдал
 гледѣх – гледѣл

In principle the accent on the final syllable for a verb whose accent in the present is on the root is dialectical.

This participle we have seen in the formation of the indirect imperfect. It has no other use.

Verbs with an imperfect active participle in -ял in the singular, change -я- to -е- in the plural.

Examples: четѣл, четѣла, четѣло, четѣли read.

But verbs of the third conjugation keep -я- in the plural also.

4. Present passive participle (сегашно страдѣтелно причѣстие)

This is now a regular adjective rather than a participle. It is formed by the ending -им or -ем.

Examples:

любя, любиш – любим being loved (beloved)
 вода, водиш – водим leadable
 говоря, говориш – говорим being spoken (spoken)

It is often found in the negative to indicate impossibility.

Examples:

(уловѣ, уловиш) неуловим not to be found
 (побѣдѣ, побѣдиш) непобѣдим unconquerable, invincible
 (обходѣ, обходиш) необходим indispensable

5. Past passive participle (минало страдѣтелно причѣстие)

The past passive participle is formed on the aorist stem.

a. Verbs in -на and monosyllabic verbs with roots ending in a vowel form the participle with -т.

Examples: вдѣгна, вдѣгнах – вдѣгнат raised
 чуѣя, чух – чут heard
 познѣя, познѣх – познат known

b. All other verbs use the ending -н.

Examples: писѣх, писѣх – писан written
 глѣдам, глѣдѣх – глѣдан seen (looked at)

1. Verbs of the first conjugation with aorists in -ох and verbs of the second conjugation in -их, use the ending -ен.

Examples: четѣ, четѣх – четен read
 донесѣ, донесѣх – донесен brought
 рекѣ, рекѣх – рѣчен said
 носѣ, носѣх – носен carried
 гѣтвѣ, гѣтвѣх – гѣтвен prepared

c. Verbs in -ея with a monosyllabic root can have participles both in -н and -т, with a preference for -т.

Examples: полѣя, полѣх – полѣт, полѣн poured
 изпѣя, изпѣх – изпѣт, изпѣн sung
 нагрѣя, нагрѣх – нагрѣт, нагрѣн warmed

d. Participles of verbs with an aorist in -ях change the -я- of the participle to -е- in the plural.

Examples: полѣя, полѣх — полѣн, полѣни.

All of the above participles can have articulated forms and change in gender and number.

The Gerund

This is an indeclinable verbal form not very frequently found and restricted to the written language. It is possible only for imperfective verbs. It ends in -ѣйки in the first and second conjugations and -яйки (-яйки) in the third.

Examples: четá, четѣш	четѣйки	reading
тека́, течѣш	течѣйки	flowing
пѣя, пѣеш	пѣейки	singing
хóдя, хóдиш	хóдейки	walking
глѣдам, глѣдаш	глѣдайки	looking
стрѣлям, стрѣляш	стрѣляйки	shooting

Example of use: И тупайки с тояжката, гологлав излезе.

EXERCISE 16 A

И ето че додето още се губех в догадки, гостът допи чая си, сложи чашата и, като постоя няколко мига, отведнаж рязко се извърна в креслото, простря ръка към близката етажерка и пое от там сложената свободно книга. Тази книга беше един малък том от разказите на Мопасан, който домакинята четеше. Той хвърли бръз поглед върху първите страници, изправи глава, прикова очи в домакинята и попита някак подигравателно:

— Вие ли четете тази книга, госпожо?

При това върху устните му трепна мигновена усмивка. Бедната жена прибледня още повече; тя метна последователно два безпомощни погледа ту към мене, ту към съпруга си и отвърна с отпаднал глас, също впила поглед в непознатия:

— Да, аз.

Впрочем, не знам, може би, всичко това само ми се е сторило така, може би не беше се случило нищо повече от няколко съвсем случайно разменени думи. Но признавам си, моите нерви също бяха вече малко обтегнати, аз също чувствавах, че съм готов да преувеличавам действителността. А в това време господинът наведе глава и полека произнесе — сега вече съвсем спокойно и безстрастно:

— И аз обичам този писател; той е един от малкото ясно-видци които са ни спождали до днес...

— Ясновидци?! — прекъсна го приятеля ми, засегнат не на шега. Аз изтръпнах; знаех упоритият и сприхав нрав на приятеля си, особено когато станеше реч за литература и някой се одързостеше да не се съгласи изведнаж с него. А трябва да ви кажа, приятеля ми се държеше, с упоритата самоувереност на стар преподавател по литература, о няколко изтъркани полуистини, които от незапомнени времена красят всички учебници по словесност.

EXERCISE 16 B

1. If you will read the stories of Maupassant, I will give you a book by Ivan Vazov. 2. Vazov is the best known of all Bulgarian writers. 3. My friend's wife said that they would come to dinner tomorrow if Vazov would be there. 4. The poor woman did not know what to say. 5. If she had seen her brother earlier, she would have been prepared to answer the question. 6. I would have written you last night, but something happened. 7. He heard that the teacher would go to Sofia the following week. 8. My father would have gone to Sofia yesterday, but my mother fell ill.

VOCABULARY

бѣден, бѣдна, adj., poor, wretched
безпомощен, безпомощна, adj.,
helpless
безстрастно, adv., indifferently,
passionlessly
впѣвам (впѣя, впѣеш); (впих), im-

perf., to press into, to fix (of eyes
or glance)
губя, губиш; губѣх, imperf., to lose
действителност, f., reality
догадка, f., a guess, surmise
додето, conj., while, until

държя, държиш; държях, *impv.*, дръж, дръжете, *imperf.*, to hold. *refl.*, to behave
 етажерка, *f.*, shelf
 засягам (засегна, -еш); (засегнах), *ppp.* засегнат, *imperf.*, to touch, to affect
 известен, известна, *adj.*, known
 изтръпвам (изтръпна, -еш); (изтръпнах), *imperf.*, to shudder
 изтъркан, изтъркана, *adj.*, worn out, rubbed off
 крася, красиш; красиx, *imperf.*, to decorate
 кресло, *n.*, easy-chair, arm-chair
 миг, мигът, мигове, *num. form*
 мига, *m.*, moment
 мигновен, мигновена, *adj.*, momentary
 незапомнен, незапомнена, *adj.*, beyond the reach of memory, unknown
 обтегнат, обтегната, *adj.*, strained
 одързостявам се (одързостя се, -иш се); (одързостих се), *imperf.*, to dare
 отведнаж, *adv.*, suddenly
 подготвен, подготвена, *adj.*, prepared
 подигравателно, *adv.*, mockingly
 поемам (поема, -еш); (поех), *imperf.*, to take up
 полуистина, *f.*, half-truth
 последователно, *adv.*, successively, in succession
 позволявам си (позволя си, -иш си); (позволих си), *imperf.*, to allow oneself
 прекъсвам (прекъсна, -еш); (прекъснах), *imperf.*, to interrupt, to cut short

преподавател, преподавателят, *m.*, teacher, instructor, lecturer
 преувеличавам (преувелича, -иш); (преувеличих), *imperf.*, to exaggerate
 приbledявам, *imperf.*, to become pale
 приковавам (прикова, -еш); (приковах), *imperf.*, to fix on
 произнасям (произнеса, -еш); (произнесох), *imperf.*, to pronounce, to utter
 простирам (простра, -еш); (прострях) *aor. part.* прострял, простряла, простряло, прострели, *imperf.*, to spread
 разменен, разменена, *adj.*, exchanged
 реч, речта, речи, *f.*, word
 рязко, *adv.*, briskly
 самоувереност, *f.*, self-confidence
 следващ, следваща, *adj.*, following
 словесност, словесността, *f.*, literature
 спохождам (споходя, -иш); (споходих), *imperf.*, to visit
 сприяхав, сприяхава, *adj.*, irritable, quarrelsome
 страница, *f.*, page
 том, томът, толове, *m.*, volume
 трепвам (трепна, -еш); (трепнах), *imperf.*, to start, to wince, to flinch, to flicker
 упорит, упорита, *adj.*, persistent
 усмивка, *f.*, smile
 уста, *f.*, lip
 учебник, учебници, *m.*, textbook
 шегá, *f.*, joke; не на шегá, seriously
 ясновидец, ясновидци, *m.*, prophet, forecaster, clairvoyant; short articulated form ясновидеца

Представлението ще започне скоро.

От тук се вижда добре.

След третия сигнал не пускат в залата.

Какви филми дават тази седмица?

Бихме искали да гледаме цветен художествен филм.

Касите са отворени през целия ден.

Да отидем в Народната (Университетската) библиотека.

Интересувам се от произведенията на българските писатели класици.

Кой от вашите съвременни автори ми препоръчвате да четá?

От когото трябва да получим разрешението да използваме архивия фонд?

Давате ли книги за извън-библиотечно използване?

Колко време мога да задържа книгата?

Книгата ще задържа още няколко дена.

Библиотекарите са много учтиви.

The performance will begin soon.

One can see well from here.

After the third signal they don't let anyone into the auditorium.

What films are they giving this week?

We would like to see a color film.

The box offices are open all day.

Let us go to the National (the University) Library.

I am interested in the works of Bulgarian classical writers.

Which of your contemporary authors do you recommend that I read?

From whom must we get permission to use the archives?

Do you give out books for outside library use?

How long may I keep the book?

I will keep the book several days longer.

The librarians are very polite.

CONVERSATION

Какъв е интересът към театъра у вас?

Тук театралните представления се посещават добре.

How great is the interest in the theatre in your country?

Theatrical performances are well attended here.

Емилиян Станев

СЛЕД ЛОВА

След един лов на пълпъдъци ние така се изморихме, че няколкото километра път до близкото село, което напуснахме рано сутринта, ни се стори безкраен.

Августовата нощ ни завари близо до реката. Там из буйно израсналите царевичи намерихме доста пълпъдъци. Но високите стъбла и слокове пречеха на стрелбата. Ударените птици мъчно се намираха. Кучетата ни, ободрени от вечерната хладина и раздразнени от честите изстрели, тичаха като луди и не слушаха нашите заповеди.

– Да прекратим лова – предложи другарят ми. – Утре на ранина, докато росата не се е дигнала, ще започнем от тия места. А сега хайде в село.

– Защо да не пренощуваме тук? – казах аз. – Имаме мушамы. Те ще ни запазят от влагата и росата. Ще накладем огън и ще си направим отлични легла в оная купа сено.

– Както искате – съгласи се моят другар.

Ние накладохме огън, изпекдохме няколко убити птици и като се навечеряхме богато, приготвихме леглата си. Изтегнати край тлеещия огън, мълчаливо се наслаждавахме на почивката. Ловът с птичар е уморително занимание, но почивката след лова е второ удоволствие.

Под метнатите върху сеното мушамы още се усещаше топлината на земята, напечена през деня от жаркото слънце. Миризмата на сено и пръст ставаше по-остра и опиваща във влажния въздух край реката. Нашите кучета, легнали край огъня, лениво помахваха късите си опашки и като ни гледаха кой знае защо виновно, вслушваха се в гаснещите звуци на полето.

– Хубава нощ – казах аз, загледан в дълбокото, черно, августовско небе, осято с едри звезди, които тържествено мигаха в тъмния купол.

– Хубава, но безлунна – отговори другарят ми. – Похубави са юнските нощи.

Той помълча и добави.

– Юнските нощи, когато въздухът е наситен с аромата на узрели треви и на млада зеленина.

– Всички нощи разнежват човека – забелязах аз.

Ние мълчяхме дълго време. Нощта бавно обгръщаше всичко. Нашият слаб огън образуваше малко червено петно, отворед притиснато с тъмнина. Околните кукурузи безмълвно се издигаха като мрачни и страшни редици на някакви полкове, спрели своя походен марш всред равнината. В топлия и влажен въздух щурците се обаждаха като луди, а крякането на жабите режеше нощта.

– Случвало ли ви се е да пощадите дивеча, когато няма почти никакви видими причини за това и когато той сам се е навирал на пушката ви? – попита неочаквано моят другар.

– Струва ми се, че не...

– Хм, тогава не познавате особеното удоволствие, което ловецът изпитва при подобен случай.

– Поради?...

– Поради идеята за вечност, ако щете! – натърти другарят ми и ме погледна с тоя сърдито-настойчив поглед, с който човек гледа събеседника си, когато се бой, че последният приема думите му с насмешка. После, без да се интересува дали ще му отговоря, той ми разказа тая история.

“Преди десетина години учителствувах из околните села, докато най-сетне успях да получа място в родното си село. Оттогава насам живея тук. Мечтата ми беше да се завърна и установя в бащината си къща, която вие вече видяхте поправена и подновена. Ловната страст беше ме обхванала още от дете. В нашия род тя е наследствена черта. Дори тя ме застави да стана селски учител и да живея в село. Човек се привързва силно към местата, из които дълго време е ходил на лов, и ги обиква като свой имот...

В един юнски ден, като ловях риба близо до селото в голе-

мия яз на воденицата, забелязах по мекия пясък на брега следи от видра. Остатъците от люспи и кости окончателно ме увериха, че видрата лови риба наблизко.

Още същата вечер реших да устроя засада в горния край на вира, под самия бързей.

Избрах си място, много удобно за тая цел. Там реката прави малък завой. В десния бряг има скали – сини, лескови. Под тия скали се намира нещо като площадка, която се вдава във водата. Една загубена в шумата пътечка извежда на нея. Открито място и красиво. Знаят го малцина, които минават оттам и се отбиват да пият от бистрата и студена вода на кладенчето, което извира от скалите. Над леските като храсти на люляк се надвесват над реката няколко дребни липи. Тогава те бяха още по-ниски, но имаха цвят и току-що бяха цъфнали.

Вечерта с пушка в ръка аз се притаих на това място.

Отначало се вирах във водата и търпеливо очаквах видрата да се появи. Цялото ми внимание беше насочено към предстоящия лов. В своето нетърпение и страст понякога ми се струваше, че виждам главата на плуващата видра. Ето я, разцепва водата и ъгловата бразда от двете ѝ страни образува широки кръгове, които бързо трепкат и бягат към брега... Взирам се по-добре, гледам, плува жаба и изпусна с въздишка набрания дъх в гърдите си...

След час се уморих да чакам и постепенно изгубих надежда, че видрата ще се покаже. Едва тогава забелязах колко е красива юнската нощ.

Тя беше тиха, светла и шептяща. Под лъчите на луната реката лъщеше като някакво златно течение. От време на време с лек плясък подскачаше риба и блясваше над водата. Жабите надаваха дългите си куркания, сякаш се молеха. Липите над мен леко помахваха широките си листа и техните сенки едва забележимо трептяха в гладките води на вира. А в кладенчето, удавени, се полюляваха няколко звезди, като дребни жълтици, паднали на дъното му. Не ви ли се е случвало да стоите неподвижно и да се вслушвате в такава нощ? Струва ви се, че чувате как растат тревите, как кипи младият живот наоколо, как всичко сякаш ви говори за своята радост,

че е младо, силно и че живее. Земята и небето се сливат в едно битие и самите вие потъвате и се забравяте в него. Радост изпълва цялото ви същество. Искате ви се да глътнете от любов света...

Аз оставих пушката настрана, легнах върху топлия камък и вдаден в хубави размисления, гледах чудесното юнско небе.

И ето, тъкмо когато бях забравил за видрата, тя се показа.

Един неочакван плясък, след който жабите изведнъж млъкнаха, ме накара да погледна във вира.

Главата на видрата се виждаше как цепи водата срещу течението.

Първата ми мисъл беше да грабна пушката. Но аз съобразих веднага, че моето движение ще издаде присъствието ми. Луната беше се издигнала и огряла площадката, на която стоях, тъй че по цевите на пушката се отражаваше синкавата светлина на звездите.

Трябваше да остана неподвижен и да чакам удобната минута.

Видрата достигна бързей. Тя се озова на пясъчния нос и лъсна там като черна котка. След това издаде тих, неопределен звук и легна.

Към нея се насочиха три черни сенки. Те я заобиколиха и започнаха да душат муцуната ѝ. После като по даден знак и четирите изтичаха до края на носа, дето за минутка отново се спряха. Малко по-късно те се наредиха на бързей и започнаха да бият водата с опашките си.

Старата учеше малките си да ловят риба. С чести и силни удари на опашката си тя принуждаваше рибата да се скрие в подмолите. Малките подражаваха на майка си.

Когато на някое от тях се удаваше да хване плячката си, то бягаше с гърхащата в устата му риба на пясъчния нос и там я изяждаше.

Това занимание продължи цял час. Четирите животни ту внезапно изчезваха, ту се появяваха на повърхността като четири бързи сенки.

Тяхното усърдие да ловят риба постепенно отслабваше. Бяха се нахранили и сега започнаха да играят. Котешките им тела се носеха светкавично бързо из водата. Те се гонеха,

обръщаха се по гръб, сплитаха се в голямо черно кълбо, нирваха се със слаб плясък и отново се показваха, повлечени от течението на реката. Понякога се чуваше как младите се хапят и давят с леко, хрипливо хъркане, напомнящо котешко мъркане.

Като издебнах минутата, в която се гмурнаха във водата, аз грабнах пушката, опрях приклада о рамото си и с пръст на спусъка зачаках тяхното появяване.

И ето, до самата площадка, на която бях коленичил, се показва плоската глава на старата видра. Тя беше тъй близо, че аз виждах нейните обли, влажни очи, в чийто поглед се четеше нещо човешко.

Може би беше забелязала сянката ми или пък бе подушила моето присъствие. Тя ме гледаше втренчено и малко учудено, сякаш не беше много сигурна, че вижда човек.

Няколко секунди се прицелвах в главата ѝ, без да посмея да гръмна. Близостта на нейния поглед сковаваше волята ми. Пред мен стоеше едно живо същество, в очите на което виждах да свети същият вътрешен пламък на душата, какъвто има и в очите на нас, хората.

Докато се прицелвах, аз не дишах и сега усетих, че не ще мога да сдържам повече набрания въздух в гърдите ми. Без да искам, въздъхнах и жадно поех пресен въздух. Това беше достатъчно видрата да се скрие във водата. В миг вирът опустя. Младите изчезнаха също така, както бяха се появили.

Останах на площадката изненадан от себе си и малко смутен. После, когато жабите отново започнаха да надават меланхоличните си куркания, отведнъж почувствувах необикновено спокойствие и мир в душата си, такава, каквото човек усеща само когато е щастлив и обича. По пътя за в къщи аз се подсмивах в себе си, подсвирвах си весело и гледах младия месец...”

Другарят ми се зави с мушамата и легна. Нашите кучета спяха мирно край загасналия огън. Реката пълнеше с успокоителен шепот нощта. Далече из полето се чуваше лаят на селските кучета и дрънченето на закъсняла кола.

– Да, нощта разнежда – казах аз.

– Нима е толкова лошо това? Разнежда?! Хората често се

боят да не ги обвинят в сантименталност тогава, когато им се случва да постъпят като истински човеци – отговори моят другар. – А нощта не разнежда. Нощта потиска с тъмнината си. Небето е, което ни въздига...

На другия ден ние направихме чудесен лов.

Иван Вазов

СЛУГИНЯ

Стоян Раков беше останал без слугиня посред зима. Последната му го напусна преди три недели, без никаква видима причина. За едно софийско семейство такава случка е цяла беда. Стоян Раков беше началник на отделение в едно министерство, жена му – млада и почитаема госпожа, даже подпредседателка на две женски дружества; но тия световни блага и почести не бяха способни да ги направят щастливи; в тяхното небе имаше една черна точка: нямаша слугиня. Това беше жизнен въпрос за почитените съпрузи, той занимаваше умовете им, той даваше храна на разговорите им, той обгръщаше всичките ламтения на душите им.

Ракови нямаша слугиня.

И госпожа Ракова в черква, и на гости, и в дружества – все тия горчиви оплаквания:

– Представете си, госпожá (софийските благородни дами се титулуват тъй, вместо “госпожо” – за отличие от калугерките), представете си, госпожá, нямаме слугиня!

А в тия прости думи се заключаваше цяла Шекспирова трагедия за младата и почитаемата госпожа Ракова; те искаха да кажат: “Представете си, госпожá, това ужасно събитие до какви скандали ни доведе; аз, както едно време баба ми – и майка ми, още днес – сама си пера дрехите и се умирисвам в кухнята като някоя... И нямам час свободничък да посветя на по-възвишена и благородна грижа... Представете си: даже не ми остава време да ида да си кроя новата рокля Empire, а платът Стоянчо е купил от толкова време... Стоянчо, и той, бедният, от височината на своя началнически стол, е принуден да слазя до занятията на простата гълпа... Можете ли да си

представите – това ви казвам в секрет, – че вечер, като се стъмни, той взема стомната под палтото и отива на чешмата да налее вода? Един началник на отделение! Неговият разсилен това не върши... Пет пъти досега горкият е ходил на фурната да вземе гювеча. Вие знаете?... Ние повече гювеч си правим: нарежи мръвки, хвърли им лъжица масло, па хай на фурната, та друго и не знам. Кой му е мислил някога, че ще изпадна до такава ниска точка – да бъде принудена аз да си чиня хизметя... Та и мъжът ми колко се възмуцва! Е, чуло ли се е подобно нещастие?”

Ракови нямаша слугиня.

Стоян Раков и тоя петък се връщаше от пазара с вкиснато лице.

Жена му веднага разбра, че търсенето му е било безуспешно. Това нещастие просто ѝ отравяше съществуването.

Раков измърмори гневно:

– Търсих, предлагам луди заплати, никой не иска да слугува. Някои селянки даже, като че се подиграваха, гледаха ме почти с презрение, когато ги питах... Сякаш не диви шопкини, а жени на испански грандове...

– Ти това не казваш сериозно, инак ще бъде глупаво – отвърна жена му... Слугини всякога се намират – как ги имат хората! – но работата е, като я имаш, да знаеш да я привлечеш... Ето и последната ни слугиня, Стоила: не щя да ме послуша и ни напусна. Сега се губим като патки из мъгла...

– Та какво повече да ѝ дам? – отговори раздражен Раков. – Малко ли бяха толкова пари месечно, и храна, и облекло, и обуца? Оставаше само едно: да ѝ дам половината си заплата, за да се не съблазнява да бяга, когато я мамят други. Ти по-добре, госпожо, криви себе си. Ти в яда си я грубеше понякога: еднаж те чух, че ѝ каза “свиньо”, когато тя строши фарфоровия супник. В днешната криза от слуги толкова отношение към тях е опасно... Не ги мисли същества без самолюбие.

Ракови нямаша слугиня.

Вечерта, тоя същия ден, когато съпрузите сядаха при истината и замирисал на дим гювеч – алфата и омегата на всичката готварска мъдрост на младата и почитаема госпожа

Ракова – врата се бутна, без да се почука, и орфаната глава на един шоп се показа там.

– Добра ви вечеря, прощавайте! – каза той гръмогласно, като свали шапката си. – Чете ли да ви слуша е това девойче, или оно, не ви треби слугиня?

И той изтегли пред себе си едно с плах поглед момиче.

Пред тия думи съпрузите помислиха, че небето се отвори и серафимски гласове стигаха до ушите им!

“Трябва ли им слугиня!”... Къосе, желаш ли мустаци? Искан ли дума? Тоя шоп го праща самото провидение. Госпожа Ракова се боеше да не бъде всичко това съсън лъжлив. Не, не е съсън... Селякът стои с всичкото си шопско величие, с оскотената си физиономия, с дрипите си, тя даже чувствуваше неблагоуханната атмосфера от кир и лук, която шопът носи навред съсъ себе си; и шопкинчето там е живо, съвършено живо и, както подобава: парцаливо, гнидаво, гуреливо и с телешки учуден поглед.

Наконец, благополучието влезна в къщата.

Раков предлага изведнъж двайсет и пет лева заплата и, за голямо учудване, бащата се не търгува и великодушно се съгласява.

Питат тогава за знанията на момичето. Момичето не знае нищо, не е слугувало никъде, но това малко значи.

– На харизано магаре петалата се не гледат – шушне с тържествуващ вид Раков на жена си.

– Ща го държа това свинче баре вода да ми носи, докато си намера по-свясна слугиня, па ще му дам пътя – мисли си лукаво госпожа Ракова: – или вярва тоя гламав шоп, че толкова пари се дават на едно диво говедце, на което ще трябва да слугувам?

Но, да спи куче под камък. Сега шопът и дъщеря му са приети като високопоставени гости. Едвам наяденият говеч (при вълнения от голяма радост охотата се губи), приготвен от деликатните ръце на подпредседателката на двете женски дружества в столицата, минува в разположение на гостите. Един голям огън в кухнята с празничен светлик осветява пиршеството им. Господин Раков и госпожа Ракова ги гледат и не могат да им се нарадват.

Като ги снабдиха и с топла постелка, завивка и възглавница, оттеглиха се в спалнята си, след като им пожелаха учтиво лека нощ.

В тая криза от слуги учтивостта към тях е задължителна.

Но преди да си легне, госпожа Ракова слезе долу, та даде някакви наставления на слугинчето и се върна в спалнята.

През нощта Раков и жена му имаха по едно силно сепване всякой: него го пробуди внезапна мисъл, че той даже не попита за името на момичето и на селото му – опущение важно; ней ѝ се пристори, че се хлопа дворската порта. За да се успокои, тя зема свещта и отиде да надникне в кухнята; огънят още гореше и осветяваше ширококоразиналите уста на шопа, който хъркаше като циклоп; девойчето спеше също.

Тогавя тя се върна успокоена.

Сутринта е студ. Раков се събужда, гледа, че жена му я няма в стаята.

– Отишла е да нагоди слугинчето, за да накладе огъня. Слава богу, слава богу.

И той се увива с удоволствие в юргания, защото чува, че навън пици фъртунага.

Влазя жена му. Лицето ѝ е изменено, уплашено.

– Шопът и момичето ги няма – каза тя – излезли, както се види, още много рано.

Раков скокна от леглото си.

– Полиция! Дръжте! – извика той.

И се спусна по бели гащи навън; но като се досети, че това е лудост, повърна се. Няколко секунди и двамата стояха с ръце скопчени и неподвижни като статуи.

– Пақ нещо си ги оскърбила снощи – каза Стоян напоследна на жена си. – Ти не умееш да въртиш слугиня кротко, човешки. Поне сега не можем мене да кривиш; аз дадох тройно повече, отколкото бащата можеше да поиска.

Госпожа Ракова не прие тоз укор. Напротив, всичката вина е на мъжа ѝ; защо не е питал за името и селото на слугинята, за да може да я търси, ако побегне, и защо не е земал ключа от пътната порта, за да не може да побегне? Бзаимните окривявания и натяквания между съпрузите се продължаваха без никаква полза.

Но никой не се сети да рече лошо за побягналите...
Ракови нямаха слугиня.

След няколко месеца госпожа Ракова, един пазарен ден, съгледа побягналото шопкинче при едни други селянки, които продаваха кокошки.

Тя го улови сърдито за лакътя.

– Защо бега тогава, мари момиче?

Момичето се уплаши и хвана да се дърпа. Но една от селянките, леля ѝ, обясни загадката на госпожа Ракова: бащата на момичето нямал намерение да я дава за слугиня, но като замръкнал него ден в София и не щял да пренощува в хана, за да не харчи – много стипца бил човекът – изпросил гостоприемство от Ракови по разправения по-горе начин!

Тия глупави шопи, а?

Appendix*

I. The Verbal Stems

In predicting the present and aorist tenses of Bulgarian verbs from the verbal stem, one must begin by distinguishing the following verbal stems:

1. stems in -i, stressed and unstressed
kriví-, doí-, nósi-, néži-
2. stems ending in stressed -á after a palatal or palatalized consonant or -j
t'rpjá-, ležá-, stojá-
3. stems ending in stressed -á not after a palatal or palatalized consonant or -j
ková-, pomená-
4. stems in unstressed -a except those in -na
káza-
5. stems in unstressed -na
dígna-
6. stems in -o
néso-
7. stems in -ij
pij-
8. stems in -áj (or -jáj)
igráj-

* I am indebted to Dr. Joseph Van Campen, Assistant Professor of Slavic Languages and Literatures at Harvard University for this system, which represents an application to the Bulgarian verb of Professor Roman Jakobson's conception of the Russian conjugation. It is treated more fully in Dr. Van Campen's doctoral dissertation. Certain changes have been introduced for pedagogical purposes.

9. stems in -új (or -júj)
čuj-
10. stems in -ěj
pej-
11. stems in -aj (or -jaj)
víkaj-

II. The Present Tense

Step One. Rules for Desinence in the present.

1. Stems in -i, stressed and unstressed (no. 1) or in stressed -á after a palatal consonant or -j (except for monosyllabic stems ending in consonant plus -r plus -já, no. 2) have the second person singular in -iš.
2. Stems ending in unstressed -aj have the present in -m, -š added directly to the stem, which ends in -a.
3. All others have the second person singular in -eš.

Step Two. Stem Changes.

A. A verbal stem ending in a vowel (nos. 1-6 above) drops that vowel before the endings of the present.

1. Stems in -i, stressed or unstressed, use the palatalized correspondent for the preceding phoneme, if one exists, before the ending -a of the first person singular of the present. The ending of the second person is -iš, which is added to the stem without palatalization of the final consonant.

kriví-, kriv- plus -ja, krivjá, krivíš

nósi-, nos- plus -ja, nósja, nosisš

néži-, néža, néžiš

If the phoneme before -i is a vowel, a -j- is inserted before the ending -a.

doí-, do- plus -j- plus -a, dojá, doíš

2. Stems in -a, stressed or unstressed, are identical, except for pronunciation (see Introduction, p. 13), with the first person

singular of the present. The second person singular has the ending -eš, except as noted below under a).

ková-, ková, kověš

pomená-, pomená, pomeněš

dígna-, dígna, digneš

- a) Stems in stressed -á after a palatal or palatalized consonant or -j, except for monosyllabic stems ending in consonant plus -r plus -já, have the ending -iš in the second person singular. Note that the final -j of the stem is dropped before this ending; or a final palatalized consonant is depalatalized.

t'rpjá-, t'rpjá, t'rpíš

ležá-, ležá, ležiš

stojá-, stojá, stoiš

- b) Monosyllabic stems ending in consonant plus r plus -já lose the palatal or palatalized consonant before the -á (pronounced ') of the present endings, and have the ending -ěš in the second person singular.

umr'á-, umrá, umrěš

- c) Stems in -á change an immediately preceding k (g, h) to č (ž, š) respectively before the -e endings of the present. (Cf. below 3)

t'ká-, t'ká, t'čěš

(This is the only verb affected.)

- d) Stems in unstressed -a change an immediately preceding s, z, k, g, sk, and zg into š, ž, č, ž, št' (št' before -e) and žd' (žd' before -e) before the present endings, and in the case of other consonants use their palatalized correspondent, if there is one, before the -a endings of the present.

opása-, opáša, opášeš

káza-, káža, kážeš

pláka-, pláča, pláčeš

l'ga-, l'ža, l'žeš

dráska-, dráštja, drášteš

glózga-, glóždja (mod. glózda), glóždeš

kápa-, kápja, kápeš

drjáma-, drémja, drémeš

3. Stems in -o normally shift the accent to the endings. The ending of the second person singular is -eš. An immediately preceding k, g, and h, is changed to č, ž, and š respectively before the -e endings of the present. (Cf. above 2c)

néso-, nesá, neséš
 réko-, reká, rečéš
 mogó-, móga, móžéš
 v'rhó-, v'rhá, v'ršéš

B. Verbal stems ending in -j (nos. 7-11 above), *except* for those in unstressed -aj (no. 11 above), add the present endings directly to the stem. The second person singular is in -eš. Note that the final -j of the stem is dropped before the -e ending of the present.

pij-, píja, piéš
 igráj-, igrája, igráeš
 čuj-, čúja, čúeš
 pej-, péja, péeš

a) Stems ending in unstressed -aj drop the -j and add the present personal endings -m, -š, -, -me, -te, -t.

víkaj-, víkam, víkaš, etc.

III. The Aorist Tense

A. Verbal stems ending in a vowel (nos. 1-6) are identical with the aorist stem. The endings -h, -, -, -hme, -hte, -ha are added directly to the stem.

kriví, krivíh	t'rpjá-, t'rpjáh	pomená-, pomenáh
doí-, doih	ležá-, ležáh	káza-, kázáh
nósi-, nósih	stojá-, stojáh	dígna-, dígnah
néži-, néžih	ková-, kováh	néso-, nésoh

1. Stems in -o replace -o by -e in the 2nd and 3d person singular with the same consonant changes as in the present, i.e. an immediately preceding k, g, and h is changed to č, ž, and š respectively.

réko-, rékoh, réče

B. Verbal stems ending in -j (nos. 7-11 above), *except* those in -ej (no. 10), drop the -j and add the aorist endings.

pij-, pih čuj-, čuh
 igráj-, igráh víkaj-, víkah

1. Stems in -ej replace -e by -a and palatalize the preceding consonant, if possible.

pej-, pjah grej-, grjah živěj-, živjáh

English-Bulgarian Glossary

able, be, мога можеш, можах, могъл, могъл, *impf.*
 about, за, *prer.*
 across, през, из, *prer.*
 after, след, *prer.* след като, *conj.*
 ago, преди, *adv.*
 all, всичкият, всичката, *adj.*, see Lesson Ten
 already, вече, *adv.*
 also, също, *adv.*
 and, и, *conj.*
 answer, отговор, *m.*
 answer, отговоря, -иш, -их (отговарям), *pf.* (*impf.*)
 apple, ябълка, *f.*
 April, април, *m.*
 arrive, дойда, дойдеш, дойдох (дохождам), *pf.* (*impf.*)
 as, като, *prer.* and *conj.*
 ask, питам, *impf.*
 at, на, в, *prer.*, в къщи, at home

baby, бебе, бэбета, *n.*
 badly, лошо, *adv.*
 bandit, разбойник, *m.*
 be, съм, *impf.*
 beautiful, хубав, *adj.*
 because, защото, *conj.*
 become, стана (ставам), *pf.* (*impf.*)
 before, преди, *prer.*, преди да, *conj.*
 best, най-добър, най-добра, *adj.*
 better, по-добър, по-добра, *adj.*
 big, голем, големи, *adj.*
 black, черен, черна, *adj.*
 blackboard, черна дъска, *f.*
 blind, слеп, слепи, *adj.*
 blue, син, синя, синьо, сини, *adj.*

body, тяло, телá, *n.*
 boil, сгрéя, сгрéеш, сгрéя (сгрéявам), *pf.* (*impf.*)
 book, книга, *f.*
 Boston, Бóстон, *m.*
 boy, момчé, момчéта, *n.*
 bread, хляб, хлябът, хлябове, *m.*
 bridge, мост, мостът, мостове, *m.*
 broad, широк, *adj.*
 brother, брат, братът, братя, *m.*
 Bulgarian, бългáрин, бългáри, *m.* бългáрка, *f.*
 Bulgarian, бългáрски, *adj.*
 but, а, но, обáче, алá, амá, амй, *conj.*
 buy, кúпя, -иш, -их (купúвам), *pf.* (*impf.*)
 by, a book by, от, *prer.*

calf, телé, телéта, *n.*
 can, мога, можеш, можах, могъл, могъл, *impf.*
 car, колá, *f.*
 cat, кóтка, *f.*
 cave, пещерá, *f.*
 chair, стол, стóлтът, стóлове, *m.*
 chalk, тебешíр, *m.*
 cheap, éфтин, *adj.*
 child, детé, децá, *n.*
 chorbadzhi, чорбáджия, *m.*
 city, град, градът, градо́ве, *m.*
 close, затвáрям (затвóря, -иш, -их), *impf.* (*pf.*)
 cold, студéн, *adj.*
 come, идвам, *impf.*, iterative; дойда, дойдеш, дойдох, *pf.*

comrade, другáр, другáрят, другáрю, *m.*
 corridor, коридóр, *m.*
 council, съвéт, *m.*; сéлски съвéт, сéлска съвéт, *m.*
 cow, кра́ва, *f.*
 crash, стовáрям се (стовáря се, -иш, -их), *impf.* (*pf.*), на, onto
 cry, begin to, запла́квам (запла́ча, -еш, запла́ках), *impf.* (*pf.*)
 cultivated field, нй́ва, *f.*
 cut down, отсáчам (отсекá, отсечéш, отсáкох), *impf.* (*pf.*)
 cut through partly, засéчен, *ppr.* засекá, засечéш, засáкох, *pf.*

daughter, дъщеря́, *f.*
 day, ден, деня́т, дни, *m.*
 Delcho, Дéлчо
 desire, желáя, желáеш, желáх, *impf.*
 dinner, вечеря́, *f.*
 distant, далéчен, далéчна, *adj.*
 do, прáвя, -иш, -их, *impf.*, извéршвам (извéрша, -иш, -их), *impf.* (*pf.*)
 dog, кúче, кúчета, *n.*
 door, вратá, *f.*
 Dragoj, Драгóй, *m.*
 during, през, *prer.*

early, рáно, *adv.*
 eat, ям, ядéш, ядох, *impf.*
 end, край, крáят, крáнца, *m.*
 enough, дóста, достáтъчно, *adv.*
 Elyo, Е́ньо, *m.*
 every, все́ки, все́ка, *adj.*, see Lesson Ten
 everything, все́чко, *pron.*
 examination, изпит, *m.*
 eye, окó, очй, *n.*

face, лицé, *n.*
 factory, фáбрика, *f.*
 fall asleep, заспíвам (заспá, -иш, заспáх), *impf.* (*pf.*)
 fall ill, разболéвам (разболéя, -иш, -я́х), *impf.* (*pf.*)
 farmer, сéлянин, сéляни, *m.*
 father, бацá, *m.*
 feel, чúствувам, *impf.*

field, полé, полéта, *n.*
 find, нами́рам (намéря, -иш, -их), *impf.* (*pf.*)
 fine, хубав, *adj.*
 fire, о́гън, о́гънят, о́гньове, *m.* за-пáля о́гнйще, (*n.*) to light a fire
 fish, рй́ба, *f.*
 following, слéдващ, participle
 food, ядене, *n.*
 fog, за, *prer.*
 foreigner, чужденéц, чужденéцй, *m.*
 forget, забрáвям (забрáвя, -иш, -их), *impf.* (*pf.*)
 four, чéтири, numeral
 friend, при́ятел, при́ятелят, при́ятелю, *m.* при́ятелка, *f.*
 from, из, от, *prer.*

George, Геóрги, *m.*
 girl, момá, *f.* момй́че, момй́чета, *n.*
 give, да́вам (дам, дадéш, дадох), *impf.* (*pf.*)
 go, отй́вам (отй́да, -еш, отидóх), *impf.* (*pf.*)
 goat, козá, *f.*
 good, добýр, добрá, *adj.*
 grandpa, дýдо, дýдовци, *m.*
 great, голéм, голéми, *adj.*
 greed, áлчност, *f.*
 greedily, лáкомо, *adv.*
 green, зелéн, *adj.*
 greet, поздравéвам (поздравя́, -иш, -я́х), *impf.* (*pf.*)
 guard, пáзя, пáзиш, пáзи́х, *impf.*
 guest, гост, гóстът, гóсти, *m.*

hand, ръкá, ръцé, *f.*
 hat, ша́пка, *f.*
 have, й́мам, *impf.*
 have not, нй́мам, *impf.*
 he, той, *pron.*
 hear, чúвам (чúя, чúеш, чух), *impf.* (*pf.*)
 here, тук, тúка, *adv.*
 hill, хýам, хýамът, хýамове, *m.*
 hire, наéмам (наéма, -еш, наéх, наéл), *impf.* (*pf.*)
 his, néгов, свой, свóя, *adj.* often expressed by му or си after the noun.
 See Lesson Eight.

home, at, to, в къщи
honey, мед, медът, m.
horse, кон, конят, коне, m.
hotel, хотел, m.
house, къща, f.
How are you? как сте
how many, колко, adv. (plus the numerical form)
how much, колко, adv. (plus the numerical form)
huge, голѣм, голѣми, adj.
hundred, сто, numeral

I, аз, pron.
if, ако, conj.
in, into, в, във, prep.
inkwell, мастилница, f.
institute, институт, m.
it, to, pron.
Ivan, Иван, m.

John, Иван, m.

keep, задържам (задържѣ, -иш, задържѣх), impf. (pf.)
key, ключ, ключът, ключове, m.
kill, убивам (убия, убиеш, убих), impf. (pf.)
know, зная, знаеш, impf. зная за, to know about
known, известен, известна, adj.

lamb, агне, агнета, n.
land, земѣ, f.
late, късно, adv.
learn, уча, -иш, -их, impf.
leave (for), отивам (отидѣ, отидеш, отидох), v, impf. (pf.) заминавам (замина), за, impf. (pf.)
letter, писмо, n.

liar, лъжец, лъжци, m.
library, библиотека, f.
lift up, вдигам (вдигна), impf. (pf.)
light, запѣвам (запѣя, -иш, -их), impf. (pf.) запѣя огнище, to light a fire
like, обичам, impf.
little, малък, малка, adj.
live, живѣя, живѣеш, живѣях, impf.
located, to be, намирам се (намеря се, -иш, -их), impf. (pf.)

London, Лондон, m.
look at, глѣдам (глѣдам), impf. (pf.)
look for, търся, -иш, -их), impf.
lost, изгубен, ppp. изгубя, -иш, -их, pf.
lot, a many, много
loud, висок, adj.
loudly, високо, гръмогласно, adv.
love, обичам, impf.
Lozanka, Лозанка, f.
lunch, обядвам, impf.
lunch time, обѣд, на обѣд, at lunch time

make, prepare, приготвям (приготвя, -иш, -их), impf. (pf.)
make fun of, подигравам се (подиграя се, -ѣш, -ѣх), impf. (pf.)
man, човек, m.

many, многи, adj. or pron.
me, мене, me, pron.
meadow, ливѣда, f.
meat, месѣ, n.
meet, срѣщам (срѣщна), impf. (pf.)
middle, средѣ, f. сред, prep., midst
mine, моят, моята, pron.
Mitko, Митко, m.
money, пари, f. pl.
mother, майка, f.
move, заминавам (замина, -еш, -ах), (за), impf. (pf.)
much, много
must, трѣбва, impf., impersonal
my, мой, моя, мое, мои, adj. mi, following the noun possessed is often used, See Lesson Eight

nearby, близък, близка, adj.
necessary, to be, трѣбвам, impf.
need, трѣбва, impf., impersonal
need, нуждѣя се, -ѣш, (от), impf.
neither, nor, нито... нито, conj.
never, никога, adv.
next to, край, до, prep.
Nikola, Никола, m.
night, нощ, f. вечер, f. evening; нощи, last night ѳтре вечер,
tomorrow night
no, не

nor, нито, conj.
not, не
not yet, още не
notebook, тетрадка, f.
nothing, нищо, pron.
now, сегѣ, adv.

oak tree, дъб, дъбът, дъбове, m.
o'clock, часѣ
on, на, prep.
one, един, една, numeral
only, само, adv.
open, отвѣрям (отвѣря, -иш, -их), impf. (pf.)
others, други, останали, pl.
our, наш, adj. ни, is often used after the noun possessed. See Lesson Eight
ox, вол, волът, волѣве, m.

parent, родител, родителю, m.
part (of country), край, краят, краища, m.
pass, минавам (мина, -еш, -ах), (през), impf. (pf.)
past, покрай, prep.
peace, мир, мирът, m.
pear, круша, f.
peasant, сѣлянин, сѣляни, m.
Pencho, Пѣнчо, m.
pencil, молив, m.
people, народ, m.
Peter, Пѣтър
pick up, вдигам (вдигна), impf. (pf.)
pile, купчина, f.
please, мѣля, мѣля ви се
ploughed, разорѣн, ppp. разорѣ, ѣш, -ѣх, pf.
poor, miserable, беден, бедна, adj.
prepare, приготвям (приготвя, -иш, -их), impf. (pf.); приготвам се (приготвя се), impf. (pf.), to prepare oneself; подготвен, participle, prepared.

president, председател, председатѣлят, m. кмет, кметът, кметѣве, m. head of village in former times
pretty, хубав, adj.
probably, навѣрно, вероятно, adv.

property, имѣт
province, провинция, f.
put, тѣрям (тѣря, -иш, -их), impf. (pf.)

question, въпрос, m.

Radoj, Радѣй, m.
read, четѣ, четѣш, четѣх, impf.
recognize, познавам (позная, -ѣш, познах), impf. (pf.)
rest, почивам (почина), impf. (pf.)
return, v. trans., връщам (вѣрна), impf. (pf.)
return, v. intrans., връщам се (вѣрна се), impf. (pf.)
rise, стѣвам (стѣна), impf. (pf.)
river, рекѣ, f.
rock, камък, камѣни, m.
room, стѣя, f.
run, избѣгам (избѣгам), (в), impf. (pf.) to run (flee) into (the house)
затичвам се, затичам се (затѣка се, затѣчѣш, затѣкох) (към), impf. (pf.)

say, говорѣя, -иш, -их, impf. казвам (кажа, -еш, казѣх), impf. (pf.)
school, училище, n.
see, виждам (видѣя, -иш, видѣях), impf. (pf.)
seem, струвам, impf. (impersonal)
sell, продавам (продам, продадѣш, продадох), impf. (pf.)
Serb, сѣрбин, сѣрби, m.
set out for, трѣвам (трѣгна), impf. (pf.)
several, няколко, pron. plus the numerical form.
she, тя, pron.
shepherd, овчѣр, овчѣрят, m.
shoemaker, обушѣр, обушѣрю, m.
silent, to be, млѣквам (млѣкна), impf. (pf.)
sing, пѣя, пѣеш, пѣях, impf.
sister, сестра, f.
sit down, сѣдам (сѣдна), impf. (pf.)
six, шѣст, numeral
sleep, спя, спиш, спѣх, impf.
small, малък, малка, adj.

so, така, adv.
Sofia, Сѳия, f.
soldier, войник, войници, m.
some, нѳколко, pron.
something, неѳщо, неѳца, n.
son, син, синѳт, синове, m.
song, пѳсен, пѳсни, f.
soup, сѳпа, f. чорба, f. (usually with meat in it)
speak, говоря, -иш, -их, impf.
Spring, пролет, f. през пролетта, in the Spring
stand, стоѳ, -иш, -ѳх, impf.
station, станция, f. гара, f.
stay, оставам (остана), impf. (pf.)
still, още, все още, adv.
Stojan, Стоѳн, m.
Stojanov, Стоѳнов, m.
stone, камѳк, камѳни, m.
story, истѳрия, f. разказ, m.
strange, чѳден, чѳдна, adj.
street, ѳлица, f.
strength, сила, f.
strike, ѳдрям (ѳдаря, -иш, -их), impf. (pf.)
strong, силен, силна, adj.
student, студѳнт, m. (university) студѳнтка, f. (university) учѳник, учѳници, m. (grade and high school) учѳничка, f. (grade and high school)
suddenly, внезапно, adv.
summer, лѳто, летѳ, n.
sunrise, изгрев слѳнце, m.
Svetana, Свѳтана, f.

table, маѳа, f.
take, взѳмам (взѳма, -еш, взѳх), impf. (pf.)
take a room, наѳмам (наѳма, -еш, наѳх, наѳл) impf. (pf.) стѳя
talk, говоря, -иш, -их), impf.
tavern, кръчма, f.
tavern keeper, кръчмар, кръчмарят, m.
teacher, учѳтел, m. учѳтелка, f.
tell, казвам (кажа, -еш, казах), impf. (pf.) разказвам (разказа, -еш, разказах), impf. (pf.) to relate than, от, prep.

thank you. благодарѳ (ви, те)
that, онзи, онази, онова, онѳзи
that, че, да (See Lesson Seven)
theater, теѳтѳр, теѳтри, m.
their, тѳхен, тѳхна, adj.; им is often used after the noun possessed. See Lesson Eight.

them, тѳх, ги, pron. acc.
then, тогава, adv.
there, там, adv.
there is, there are, ѳма
they, те, pron. nom.
think, мѳсля, -иш, -их, impf.
this, тѳзи, тѳзи, това, тѳзи, pron.
three, три, numeral
Thursday, четвѳртѳк, m.
time, време, временѳ, n. пѳт, пѳтят, пѳти, m. in one time, twice, three times, etc.
to, в, на, към, prep.
today, днес, adv.
tomorrow, ѳтре, adv.
troubled, to be, става (стана) мѳчно, impf. (pf.)
Turk, тѳрчин, тѳрци, m.
twenty, двадесет, numeral
two, два, m. две, f. and n.

uncle, вѳѳчо, вѳѳчовци, m. (mother's brother) чѳчо, чѳчовци, m. father's brother)
under, под, prep.
unknown, непѳзнат, adj.

vacation, почѳвка, f. вакѳнция, f.
valley, долина, f.
very, много, твѳрде, adv.
village, сѳло, n.
villager, сѳлянин, сѳляни, m.
voice, глас, гласѳт, гласове, m.

wagon, кола, f.
walk, хѳдя, -иш, -их, impf.
want, ѳскам, impf. желѳя, -ѳеш, желѳх, impf.
water, вода, f.
we, ние, pron.
Wednesday, сряда, f.
week, сѳдмица, f.
well, добре, adv.

what, какѳо, ѳо, inter. pron.
what sort of, какѳв, какѳва, adj. ѳо за
when, кога, conj. adv.
where, къде, adv.
whether, дали, inter. particle
which, коѳто, коѳто, коѳто, коѳто, rel. pron.
white, бял, бѳли, adj.
who, кой, коѳо, коѳу, inter. pron.
кѳй, кѳѳ, коѳе, коѳѳ, inter. pron. adj.
whom, коѳо, pron. acc.
whose, чѳй, чѳѳ, чѳѳе, чѳѳѳ, inter. pron. adj.
why, защѳ, inter.
wife, женѳ, f. съпругѳ, f.
willing, to be, ѳскам, impf.
window, прозѳрец, прозѳрци, m.
wish, ѳскам, impf. пожелѳвам (пожелѳя, -ѳеш, пожелѳх), impf. (pf.)
with, с, със, prep.

wolf, вѳлк, вѳлкѳт, вѳлци, m.
woman, женѳ, f.
word, дѳма, f.
work, рабѳтя, -иш, -их, impf. рабѳта, f.
worker, рабѳтник, рабѳтници, m. рабѳтничка, f.
write, пѳша, пѳшеш, пѳсах, impf. writer, писѳтел, m.

year, година, f.
yes, да
yesterday, вѳчера, adv.
you, ти, вие, pron.
young, млад, adj.
young man, младѳж, m. момѳче, момѳѳета, n.
young, твѳя(т), твѳята, твѳѳето, твѳѳите, вѳшѳия(т), вѳшѳата, вѳшѳето, вѳшѳите

Bulgarian-English Glossary

а, conj., and, but
 августов, adj., of August
 августовски, adj., of August
 агне, агнета, n., lamb
 адресен, адресна, adj., of the address
 ако, conj., if
 ала, conj., but
 алфа, f., alpha
 алчност, f., greed, за, for
 ами, conj., but
 април, m., April
 аромат, m., fragrance
 атмосфера, f., atmosphere
 баба, f., old woman, grandmother
 бавно, adv., slowly
 барé, барém, adv., at least
 басня, f., fable
 баща, m., father
 бащин, бащина, adj., of father, father's
 бебе, бебета, n., baby
 бедá, f., misfortune, misery
 беден, бедна, adj., poor, wretched, miserable
 без, prep., without
 безкраен, безкрайна, adj., endless
 безлунен, безлунна, adj., without a moon, moonless
 безмълвен, безмълвна, adj., silent
 безмълвно, adv., silently
 безпомощен, безпомощна, adj., helpless
 безсмъртност, f., immortality
 безстрастно, adv., indifferently, passionlessly

безуспешен, безуспешна, adj., unsuccessful
 безшумен, безшумна, adj., noiseless
 белег, белези, m., note, mark
 беседа, f., speech, conversation
 библиотека, f., library
 бивам, impf., to be
 билет, m., ticket
 бистър, бистра, adj., clear
 битиé, битиá, n., being
 бия, биеш, бих, impf., to strike
 благо, n., treasure
 благовъзпитан, благовъпитана, adj., well educated
 благодаря, -иш, -их, impf., to thank
 благополучие, n., bliss, blessedness, prosperity
 благороден, благородна, adj., noble
 блéсна, -еш, блéснах (блясам), pf., to shine
 близо, adv., near
 близост, близостта, f., nearness
 близък, близка, adj., near, nearby
 блясам (блэсна) impf., to shine
 бог, богът, божe, боговé, m., god
 богат, adj., rich
 богатство, n., wealth
 боли, болят, боля, боляха, impf., 3d pers. only, to pain, to ache, plus direct object of person hurt
 боя се, бойш се, боях се, impf., to fear
 брада, f., chin, beard
 бразда, f., furrow
 брат, братът, братя, m., brother
 броя, броиш, броих, impf., to count
 бръз (бърз), adj., fast, rapid

бръснар, бръснарят, бръснарю, m., barber
 бряг, брегът, бреговé, m., bank of river or of any body of water, including a ditch
 будилник, будилници, m., alarm clock
 буйен, буйна, adj., turbulent
 буйно, adv., turbulently
 буква, f., letter of the alphabet
 бутвам (бутна), impf., to push, to push open
 бутна (бутвам), pf., to push, to push open
 бъда, бъдеш, бидох, бидé, биди, бил, pf., to be
 българин, българини, m., a Bulgarian
 българка, f., a Bulgarian
 България, f., Bulgaria
 български, adj., Bulgarian
 бърз (бръз), adj., fast, rapid
 бързам, impf., to walk or go fast, to hurry
 бързей, бързeят, бързеи, m., a rapid
 бързо, adv., fast, quickly
 бърсалка, f., eraser
 бягам, impf., to run away fast, to flee
 бял, бели, adj., white
 в, във, prep., in, into
 важен, важна, adj., important
 ваканция, f., vacation
 варен, варéна, ppp. варя, -иш, -их, boiled
 вдавам се, (вдам се) impf., to give on, to lead into
 вдáден, вдáдена, ppp. вдавам се, вдадеш се, вдадох се (вдавам се) pf., to lead into
 вдигам (вдигна), impf., to raise, to lift
 вдигна (вдигам), pf., to raise, to lift
 веднага, adv., immediately
 веднаж (веднъж), adv., once, once upon a time
 вежда, f., eyebrow
 великодушно, adv., magnanimously
 величие, n., grandeur
 верен, вярна, adj., loyal, true
 весел, adj., merry, happy

весело, adv., merrily, happily
 вестник, вестници, m., newspaper
 вече, adv., already
 вечер, f., evening
 вечерен, вечерна, adj., of the evening
 вечеря, f., dinner
 вечност, вечността, f., eternity
 взаимен, взаимна, adj., mutual
 взема, вземеш, взех (вземам), pf., to take
 вземам (взема), impf., to take
 взимам, alternate form of вземам, to take, impf.
 зирам се (зира се, -еш), impf., to stare, to peer
 зира се, зиреш се, зирях се (зирам се), pf., to stare, to peer
 вид, видът, видове, m., sort, kind, aspect, appearance
 видим, adj., which can be seen, evident, visible
 видра, f., otter
 вида, видиш, видях (виждам), pf., to see
 виждам (видя, -иш), impf., to see
 викам, impf., to shout, to call out
 вилица, f., fork
 вина, f., fault, blame
 винаги, adv., always
 вино, n., wine
 виновен, виновна, adj., guilty
 виновно, adv., guiltily
 вир, вирът, вирове, m., pool, deep
 place in river or stream
 висок, adj., high, loud (of voice)
 високо, adv., loudly, high
 високопоставен, високопоставена, adj., highly placed
 височина, f., height
 Витоша, f., name of mountain near Sofia
 витрина, f., show window (of a store)
 киснат, adj., sour
 влага, f., moisture, dampness
 влажен, влажна, adj., moist, damp
 влизам, see влизам, impf., to enter
 влизам (вляза, влезеш), impf., to enter
 вляза, влезеш, влязох, влезе, влезъ, влезла (влизам), pf., to enter

влязвам (влязна, влязнеш), impf., to enter
 влязна, влязнеш, влязнах and влязнах (влязвам), pf., to enter
 вместо, prep., instead of
 внезапен, внезапна, adj., sudden, unexpected
 внезапно, adv., suddenly
 внимание, n., attention
 внимателно, adv., carefully
 вода, f., water
 воденица, f., mill
 вода, -иш, водах, ompf., to lead
 войник, войници, m., soldier
 войска, f., army
 вол, волът, волове, m., ox
 воля, f., will
 впивам (впия, впиеш), impf., to press into, to fix (of glance)
 впия, впиеш, впих (впивам), pf., to press into, to fix (glance)
 впрочем, adv., besides
 враг, врагът, враже, врагове, m., enemy
 врата, f., door
 вред, adv., everywhere
 време, времена, n., time
 връщам (върна), impf., trans., to return, to give back
 връщам се (върна се) impf., intrans., to return, to go back
 все, adv., ever, always
 все още, adv., still
 всички, pro., everybody, all (see Lesson Ten)
 всичкият, всичката, pro., the whole (see Lesson Ten)
 всичко, pro., everything
 вслушам се (вслушвам се), pf., to listen
 вслушвам се (вслушам се), impf., to listen
 всред, prep., in the middle of, midst
 всякога, adv., always
 втори, втора, ord. num., second
 вторник, m., Tuesday
 втрънчен, втрънчена, prp. втрънча, -иш, втрънчих (втрънчвам), pf.,

(impf.), fixed (of gaze), concentrated on (в)
 вуйчо, вуйчовци, m., uncle (mother's brother)
 входен, входна, adj., entrance, of the entrance
 вчера, adv., yesterday
 въведа, -еш, въведем, въвел (въвеждам), pf., to bring in
 въвеждам (въведа, -еш), impf., to bring in
 възвишен, adj., lofty, noble
 възглавница, f., pillow
 въздигам (въздигна), impf., to raise
 въздигна (въздигам), pf., to raise
 въздишка, f., sigh, breath
 въздух, m., air
 въздъхам (въздъхна), impf., to take a breath
 въздъхна (въздъхам), pf., to take a breath
 възкликвам (възкликна), impf., to call out, to shout
 възкликна (възкликвам), pf., to call out, to shout
 възмутя се, -иш, -их (възмуцавам се), pf., to be indignant
 възмуцавам се (възмутя се, -иш), impf., to be indignant
 възрастен, възрастна, adj., grown up, adult
 вълк, вълкът, вълци, m., wolf
 вълнение, n., wave, agitation, excitement
 въпрос, m., question
 върба, f., willow
 вървя, -иш, -ях, impf., to move, to go
 върна (върщам), pf., to return (transitive)
 върна се (върщам се), pf., to return (intransitive)
 въртя, -иш, -ях, impf., to turn, to whirl, to handle
 върху, prep., on top of, onto
 върша, -иш, върших, impf., to do, to accomplish
 вътрешен, вътрешна, adj., inner, inside
 вярвам, impf., to believe

гара, f., station (French, gare)
 гаснещ, pres. active part, гасна, (impf.) going out (of a fire), becoming extinguished, dying down or out.
 гащи, pl. only, pants, бели гащи, underpants
 Георги, m., man's name (George)
 герой, героят, герои, m., hero
 гимназиален, гимназиална, adj., of the gymnasium
 глава, f., head
 гладък, гладка, adj., smooth
 гламав, adj., dull-witted, stupid
 глас, гласът, гласове, m., voice
 гледам, impf., to look at
 глупав, adj., stupid
 глътвам, (глътна), impf., to swallow
 гдътна (глътвам), pf., to swallow
 гмурвам се (гмурна се), impf., to dive, to plunge in
 гмурна се (гмурвам се), pf. to dive, to plunge in
 гневен, гневна, adj., angry
 гневно, adv., angrily
 гнидав, adj., lousy
 говедце, n. dim. of говедо, n., cow, bull, ox
 говоря, -иш, говорих, impf., to speak
 година, f., year
 годишен, годишна, adj., annual, years old
 голъм, големи, adj., big, large
 гоня, -иш, гоних, impf., to drive, to chase
 гора, f., woods, forest
 горе, adv., up, above, upstairs
 горен, горна, adj., upper
 горещ, adj., hot
 горичка, f., grove
 горкият, m., the poor wretch
 горчив, adj., bitter
 горя, -иш, -ях, impf., to burn
 господин, господá, m., gentleman, Mr.
 госпожа, f., lady, Mrs.
 гост, гостът, гости, m., guest
 гостоприемство, n., hospitality
 готварски, adj., cooking

готва, готвиш, готвайх, impf., to prepare
 грабвам (грабна), impf., to grasp, to seize
 грабна (грабвам), pf., to grasp, to seize
 град, градът, градове, m., city
 грамаден, грамадна, adj., huge, very large
 гранд, грандът, грандове, m., Spanish grandee
 графа, f., entry, written question
 грижа, f., concern, care
 грозд, гроздът, гроздове, m., a bunch of grapes
 грозде, n., grapes (collective)
 грубя, -иш, грубиях, pf., to scold, to speak roughly to
 гръб, гръбът, гръбове, m., back
 гръмвам (гръмна), impf., to thunder, to fire (a rifle)
 гръмна (гръмвам), pf., to thunder, to fire (a rifle)
 гръмогласно, adv., loudly
 губя, -иш, губих, impf., to lose
 гурелив, adj., rheumy-eyed
 гърди, f. pl., chest, breast
 гърне, гърнета, n., jug, earthenware vessel, pot
 гъст, adj., thick
 говеч, m., (Turkish) dish of meat, greens, rice, etc.
 давам (дам дадеш), impf., to give
 давя, -иш, давих, impf., to push lower in the water, to drown (trans.)
 даден, дадена, prp. дам, дадеш, given
 даже, adv., even
 далеч (далече), adv., far
 дали, conj., whether
 дам, дадеш, дадох, дал (давам), pf., to give
 дама, f., lady
 два, m., две, f. and n., two
 двадесет, numeral, twenty
 двајсет, numeral, twenty
 двама, coll. num., two
 движение, n., movement

дворски, adj., of the courtyard
девет, numeral, nine
девóйка, f., girl
девóйче, девóйчета, n., dim., girl
действително, adv., really, actually
действителност, f., reality
деликатен, деликатна, adj., delicate
дело, n., deed, act, work
Делчо, m., man's name
ден, денят, дни, m., day, по цял ден, all day long
десен, дясна, adj., right (side)
десетина, f., numeral, about ten
детé, деца, n., child
дето (гдето), conj., where
див, adj., wild, barbaric, uncivilized
дйвеч, m., (coll.), wild animal or bird being hunted, game
дигам (дйгна), impf., to lift, to raise
дйгна (дйгам), pf., to lift, to raise
дим, димът, m., smoke, steam
Димитър, m., man's name
дишам, impf., to breathe
длжност, f., duty
днес, adv., today
днешен, днешна, adj., today's
до, прер., to
добавя, -иш, -их (добавям), pf., to add, to supplement
добавям (добавя, -иш), impf., to add, to supplement
добрé, adv., well
добър, добра, adj., good
доведа, -эш, доведох (довеждам), pf., to lead, to bring
довеждам (доведа, -эш), impf., to lead, to bring
довйждане, au revoir
довърша, -иш, -их (довършвам), pf., to finish
довършвам (довърша, -иш), impf., to finish
догадка, f., guess, surmise
додето, conj., while, until
дойда, дойдеш, дойдох, дошъл, дошла (дохождам), pf., to come
докажа, -еш, докажах (доказвам), pf., to prove
доказвам (докажа, -еш), impf., to prove

докат (докато), conj., until, while, as long as
доктор, m., doctor
долен, долна, adj., lower
долина, f., valley
долу, adv., down, below, downstairs
домакйня, f., mistress of the house
донасям (донесá, -эш), impf., to bring
донесá, -эш, донесох (донасям), pf., to bring
дорй, adv., even
досерá, adv., to the present, until now
досетя се, -иш, -их (досещам се), pf., to remember, to think again
досещам се (досетя се, -иш), impf., to remember, to think again
доста, adv., enough
достатъчно, adv., enough
достйгам (достйгна), impf., to reach, to arrive at
достйгна (достйгам), pf., to reach, to arrive at
дохождам (дойда, -еш), impf., to come
дрéбен, дрéбна, adj., small, little
дрéха, f., garment, frequently in the plural for clothes
дрипа, f., rag, tatter
друг, adj., other
другар, -ят, другарю, m., friend, comrade
дружество, n., society
дрйнчене, n., tinkling, rattling, clanking
дýма, f., word
духовйт, adj., witty
душá, f., soul, spirit
дъб, дъбът, дъбове, m., oak tree
дълбок, adj., deep
дълго, adv., long, for a long time
дълъг, дълга, adj., long
дъно, n., bottom, depths
дърво, дървета, n., tree дървá, n., wood
държá, -йш, -áх, дръж, дръжете, impf., to hold, refl. to behave
дърпам се, impf., to draw back, to pull oneself away

дъска, f., board
дъх, дъхът, m., breath, spirit
дъщеря, дъщé, f., daughter
дъвол, m., devil
дядо, дядовци, m., grandfather, дедй, ancestors
дясно, adv., right (direct) на дясно, on the right

éвтин, adj., cheap, inexpensive
éвтино, adv., cheaply
едвá (едвám), adv., scarcely, with difficulty
едйн, еднá, numeral, one; (indefinite article)
еднáж (еднэж), same as веднáж), adv., once
эдър, эдра, adj., big, large
Езоп, m., Aesop
елá, елате, inv., come! елá тýка, come here!
Елена, f., woman's name (Helen)
Емйá, m., man's name
Еньо, m., man's name
етажерка, f., shelf
это, particle, there, lo!

жаба, f., frog
жáден, жáдна, adj., thirsty
жáдно, adv., thirstily
жáрък, жáрка, adj., hot, burning
желáние, n., wish, desire
желáя, желáеш, желáх, impf., to wish, to desire
женá, f., woman, wife
женски, adj., woman's, ladies'
жив, adj., alive
живéя, живéеш, живéях, impf., to live
живот, m., life
животно, животни, n., living being, living creature
жйзнен, adj., vital, lively
жйтел, жйтелят, m., inhabitant
жйто, n., grain
жълтица, f., gold coin

за, прер., for, about
за да, in order to
забележймо, adv., perceptibly, noticeably

забележителен, забележителна, adj., remarkable, noteworthy
забелéжа, -иш, забелéжих от забелéжах (забелéзвам), pf., to note
забелéзвам (забелéжа, -иш), impf., to note
забравя, -иш, -их (забравям), pf., to forget
забравям (забравя, -иш), impf., to forget
завáрвам (завáря, -иш), impf., to find, to catch, to come upon
завáря, -иш, -их (завáрвам), pf., to find, catch, come upon
завйвам се (завйя се, -йеш), impf., to cover oneself, to wrap oneself (e.g. in a blanket)
завйвка, f., blanket, covering, wrapping
завйя се, -йеш, завйх се (завйвам се), pf., to cover oneself, to wrap oneself (e.g. in a blanket)
завой, завоят, m., bend, curve
завръщам се (завърна се), impf., to turn back, to turn aside
завърна се (завръщам се), pf., to turn back, to turn aside
завърша, -иш, -их (завършвам), pf., to finish
завършвам (завърша, -иш), impf., to finish
загáдка, f., riddle
загáсвам (загáсна), impf., to extinguish
загáсна (загáсвам), pf., to extinguish
загйвам (загйна), impf., to perish, to be killed
загйна (загйвам), pf., to perish, to be killed
загледан ppp. загледам, impf. intent upon, (one who is gazing intently at)
загýбен, ppp. загýбя, -иш, -их (загýбвам), pf., lost
задължителен, задължителна, adj., obligatory, compulsory
задържá, -йш, -áх, (задържам), pf., to hold, to keep
задържам (задържá, -йш), impf., to hold, to keep

заедно, adv., together
 заема, -еш, заех (заемам), pf., to take
 заемам (заема, -еш), impf., to take
 заживея, -еш, -ях (заживявам), pf., to live, to begin to live
 заживявам (заживея, -еш), impf., to live, to being to live
 заинтересуван, adj., interested
 закача, -иш, -их (закачам), pf., to catch, to suspend, to hang up, to hook on
 закачам (закача, -иш), impf., to catch, to suspend, to hang up, to hook on
 заключавам се, impf., to be included
 закъснея, -еш, -ях (закъснявам), pf., to be late
 закъснявам (закъснея, -еш), impf., to be late
 замина, -еш, -ах (заминавам), pf., to leave, to depart for
 заминавам (замина, -еш), impf., to leave, to depart for
 замиривам (замириша, -еш), impf., to smell, to be fragrant; на, to smell of, замириша на дим, to be steaming
 замириша, -еш, замиришах (замиривам), pf., to smell
 замóлвам (замóля, -иш), impf., to beseech, to ask, to pray
 замóля, -иш, -их (замóлвам), pf., to beseech, to ask, to pray
 замръквам (замръкна), impf., to overtake by darkness
 замръкна (замръквам), pf., to overtake by darkness
 занасям (занесá, -еш), impf., to carry
 занесá, -еш, занесох (занасям), pf., to carry
 занимавам (занимáя, -еш), impf., to occupy, to entertain
 занимавам се (занимáя се, -еш), impf., to be occupied, to do
 занимание, n., occupation
 занимая, -еш, -áх (занимавам), pf., to occupy, to entertain

занимáя се, -еш, -áх (занимавам се), pf., to be occupied, to do
 занятие, n., occupation, profession, trade
 заобикалям (заобиколя, -иш), impf., to surround, to go around
 заобиколя, -иш, -их (заобикалям), pf., to surround, go around
 запáзвам (запáзя, -иш), impf., to keep, to preserve
 запáзя, -иш, -их (запáзвам), pf., to keep to preserve
 запáлвам (запáля, -иш, -их), impf., to light, to set fire to
 запáля, -иш, -их (запáлвам), pf., to light, to set fire to
 записвам (запиша, -еш), impf., to write in (a book), to register
 запиша, -еш, записах (записвам), pf., to write in (a book), to register
 запáлкавам (запáлча, -еш), impf., to cry
 запáла, f., pay, salary
 запáля, -иш, -их (запáлвам), pf., to pay
 запáлча, -еш, запáлчах (запáлкавам), pf., to cry
 запáлчавам (запáля, -иш), impf., to pay
 заповед, заповедта, f., command, order
 заповядам (заповядвам), pf., to order
 заповядвам (заповядвам), impf., to order
 започвам (запóчна), impf., to begin
 запóчна (запóчвам), pf., to begin
 зарáдвам се, impf., to rejoice
 засáда, f., ambush, trap
 засáдя, -иш, -их (засáждам), pf., to plant
 засáждам (засáдя, -иш), impf., to plant
 засека, засекеш, засякох, засеке, засякъл, засекали (засичам), pf., to cut part way through, to being to cut
 засечен, засечена, ppp. засека, засекеш, partly cut through

засичам (засека, засекеш), impf., to cut part way through, to being to cut
 заслужа, -иш, -их (заслужавам), pf., to deserve
 заслужавам (заслужа, -иш), impf., to deserve
 заспивам (заспя, -иш), impf., to fall asleep
 заспя, -иш, -áх (заспивам), pf., to fall asleep
 застава, -иш, -их (затавам), pf., to compel
 заставам (застава, -иш), impf., to compel
 засегна (засягам), pf., to touch, to affect
 засея, -еш, -ях (засявам), pf., to sow (seeds)
 засявам (засея, -еш), impf., to sow (seeds)
 засягам (засегна), impf., to touch, to affect
 затварям (затворя, -иш), impf., to close
 затворя, -иш, -их (затварям), pf., to close
 затичам се (затичвам се), pf., to run, към, towards
 затичвам се (затичам се), impf., to run, to rush
 затова, adv., for that reason, hence
 захвана (захващам), pf., to begin
 захващам (захвана), impf., to begin
 защó, inter., why
 защóто, conj., because
 заявя, -иш, -их (заявявам), pf., to announce
 заявявам (заявя, -иш), impf., to announce
 звезда, f., star
 звук, звукът, звукове, m., sound
 зел, рр. зема, -еш, зех (земам), taken
 зелен, adj., green
 зеленина, f., foliage, verdure
 зема, -еш, зех, зел (земам), pf., взема, to take
 земам (зема, -еш), see вземам, impf., to take
 земя, f., land, country

зима, f., winter
 златен, златна, adj., golden
 зле, adv., badly
 знак, знакът, знакове, m., sign, mark
 знаменит, adj., well known
 знание, n., knowledge
 знача, -иш, -их, impf., to mean
 знай, знаеш, impf., to know
 зрея, зрееш, зрях, impf., to ripen
 и, conj., and
 Иван, m., man's name (John)
 Иван Вáзов, famous Bulgarian writer
 играя, -аеш, играх, impf., to play
 йда, идеш, impf., to go
 идвам, impf., to come
 идея, f., idea
 из, prep., from, out of, along, over
 избира, -еш, избрах (избирам), pf., to choose
 избирам (избера, -еш), impf., to choose
 избягам (избягвам), pf., to flee
 избягвам (избягам), impf., to flee
 изведá, -еш, изведох (извеждам), pf., to lead out
 изведнаж, (изведнъж) adv., all at once, suddenly
 извеждам (изведá, -еш), impf., to lead out
 известен, известна, adj., known, certain
 извикам (извиквам), pf., to call out
 извиквам (извикам), impf., to call out
 извирам (извря, -иш), impf., to issue, to flow out, to spring
 извря, -иш, изврях (извирам), pf., to issue, flow out, spring
 изгрев слънце, sunrise
 изгубвам (изгубя, -иш), impf., to lose
 изгубвам се (изгубя се, -иш), impf., to be lost
 изгубен, ppp. изгубя, -иш, lost
 изгубя, -иш, -их (изгубвам), pf., to lose
 изгубя се, -иш, -их (изгубвам се), pf., to be lost
 издавам (изда́м, издаде́ш), impf., to

give out, to produce, to utter, to reveal, to betray
изда́м, издаде́ш, издадох (изда́вам), pf., to give out, to produce, to utter, to reveal, to betray
изде́вам (изде́бна), impf., to surprise, to catch unawares
изде́бна (изде́бвам), pf., to surprise, to catch unawares
изди́гам се (изди́гна се), impf., to rise, to be lifted up
изди́гна се (изди́гам се), pf., to rise, to be lifted up
изкача́, -иш, -их (изкача́вам), pf., to mount
изкача́вам (изкача́, -иш), impf., to mount
и́злет, m., excursion
изля́зам (изля́за, изля́зеш), impf., to go out
изля́за, изля́зеш, изля́зох (изля́зам), pf., to go out
изме́нен, ppp. изменя́, -иш, pf., changed, altered
изменя́, -иш, -их (изменя́м), pf., to change
изменя́м (изменя́, -иш), impf., to change
изморя́, -иш, -их (изморя́вам), pf., to give out, to exhaust (refl., to be exhausted)
изморя́вам (изморя́, -иш), impf., to give out, to exhaust, (refl., to be exhausted)
измърморя́вам (измърморя́, -иш), impf., to mutter
измърморя́, -иш, -их (измърморя́вам), pf., to mutter
изнена́дам (изнена́двам), pf., to surprise
изнена́дам (изнена́дам), impf., to surprise
изобрази́, -иш, -их (изобрази́вам), pf., to express
изобрази́вам (изобрази́, -иш), impf., to express
изпа́дам (изпа́дна), impf., to fall down, to topple off
изпа́дна (изпа́дам), pf., to fall down, to topple off

изпека́, изпече́ш, изпе́кох (изпи́чам), pf., to roast, to bake
и́зпит, m., examination
изпи́там (изпи́твам), pf., to experience, to feel, to investigate, to interrogate
изпи́твам (изпи́там), impf., to experience, to feel, to investigate, to interrogate
изпи́чам (изпека́, изпече́ш), impf., to roast, to bake
изпрóсвам (изпрóся, -иш), impf., to beg, to entreat
изпрóся, -иш, -их (изпрóсвам), pf., to beg, to entreat
изпу́скам (изпу́сна), impf., to let drop, to emit, to leave out
изпу́сна (изпу́скам, изпу́щам), pf., to let drop, emit, leave out
изпу́щам (изпу́сна), impf., to let drop, to emit, to leave out
изпъ́лвам (изпъ́лня, -иш), impf., to fill
изпъ́лня, -иш, -их (изпъ́лвам, изпъ́лня́вам), pf., to fill
изпъ́лня́вам (изпъ́лня, -иш), impf., to fill
изра́сна (изра́ствам), pf., to grow up
изра́ствам (изра́сна), impf., to grow up
изрече́ние, n., sentence
изсти́налия, f., arbor, shaded terrace (?)
и́зстрел, m., shot
изте́гля, -иш, -их (изте́глям), pf., to draw, to pull out
изте́глям (изте́гля, -иш), impf., to draw, to pull out
изте́гна (изтя́гам), pf., to stretch, to strain
изтека́, изтече́ш, изте́кох, изте́къл, изте́кла (изти́чам), pf., to run out
изти́чам (изти́чвам, изтека́, изтече́ш), pf., to run out
изти́чвам (изти́чам), impf., to run out
изтръ́пвам (изтръ́пна), impf., to shudder
изтръ́пна (изтръ́пвам), pf., to shudder

изтъркан, adj., worn out, rubbed off
изчезвам (изчезна), impf., to disappear
изчезна (изчезвам), pf., to disappear
изяжда́м (изя́м, изяде́ш), impf., to devour, to eat up
изя́м, изяде́ш, изя́дох (изяжда́м), pf., to devour, to eat up
и́л, conj., or
и́ма, there is, there are
и́мам, impf., to have
и́ме, n., name, именá
и́менно, adv., that is, namely, thus
и́мóт, m., property
и́нак, adv., otherwise
институт, m., institute
интересу́вам се, impf., to be interested
и́ска ви се, you feel compelled to, you long to
и́скам, impf., to want, to require, to be willing
исключе́ние, n., exception
испа́нски, adj., Spanish
и́стински, adj., true, real, actual
и́стория, f., history, story
Йорда́н, m., man's name (Jordan)
ка́звам (ка́жа, -еш), impf., to say
ка́звам се (ка́жа се, -еш), impf., to be called; казва се, impersonal, it is said, one says
ка́жа, -еш, ка́зах (ка́звам), pf., to say
ка́жа се, -еш, ка́зах се (ка́звам се), pf., to be called
как, inter. adv., how?
како́, interr. pro., what?
ка́кто, conj., as
ка́къв, каква́, adj., of what sort, what
ка́квóто, каква́то, rel. pro., such as, whatever, which
Кали́на, f., woman's name
калу́герка, f., nun
ка́мък, ка́мъни, m., stone
ка́рам, impf., to drive (cattle or a car)
карто́ф, m., potato
ка́то, conj., as, since
ке́лнер, m., waiter
кесия́, f., purse

киломе́тър, киломе́търът, киломе́три, киломе́тра, m., kilometer
кино, n., kino, movie theatre, movie
кипя́, -иш, -их, impf., to seethe, to boil, to bubble
кир, f., grime
кла́денче, n., well, spring
клас, класе́т, класо́ве, m., class
ключ, ключе́т, ключе́, m., key
кмет, кме́тът, кме́тове, m., kmet, head of a village
кни́га, f., book
кога́, interr. adv., when
кога́то, conj., when
коза́, f., goat
кой, interr. pro., who
ко́йто, ко́ято, ко́ето, ко́йто, rel. pro., who, which
кokoшкa, f., hen
кола́, f., wagon, cart
коленича́, -иш, -их, impf., to kneel
ко́лко, interr. adv., how many, how much
кон, коне́, m., horse
коридо́р, m., corridor
кост, f., bone
кóтешки, adj., cat-like, feline
кóтка, f., cat
кра́ва, f., cow
край, prep., beside, next to
край, кра́ят, кра́ища, m., end, region
крак, кракѝт, крака́, m., leg
крал, кра́лят, кралѝ, m., king
краси́в, adj., beautiful
крася́, -иш, -их, impf., to decorate
кра́ча, -иш, -их, impf., to walk, to stride
кра́чка, f., a step
кресло́, n., easy-chair, arm-chair
крив, adj., crooked, guilty, to blame
кривя́, -иш, -их, impf., to twist, to blame
кри́за, f., crisis
кри́я, кри́еш, крих, impf., to hide
крóтко, adv., gently
кроя́, -иш, -их, impf., to make or have made by tailoring
кру́ша, f., pear, also a pear tree

кръг, кръгът, кръгове, m., circle, ring
кръчма, f., tavern
кръмар, кръмáрят, m., tavern keeper
кръкане, -ия, n., sawing, croaking
кукуруз, m., corn
кум, кумът, кумове, m., godfather
кума, f., godmother
Кумá-лиса, f., children's name for a fox
кумчо, n., dim. of кум, godfather
Кумчо-вълчо, m., children's name for a wolf
куп, купът, купове, купища, m., heap, pile, a lot of
купá сено, hay stack
күпол, m., cupola, vault, небéсен күпол, the heavens
күпувам (күпя, -иш), impf., to buy
күпчина, f., pile, heap
күпя, -иш, -их (күпувам), pf., to buy
күркaне, -ия, n., rumbling
күхня, f., kitchen
күче, күчета, n., dog
күде, adv., where
күдето, conj., where
күлбó, n., ball
күм, ргер., towards
күс, күсьт, күсове, m., a piece (of something)
күсно, adv., late
күща f., house
күщичка, f., dim. of күща
күсөс, күсөсета, n., beardless man

Лазар, m., man's name (Lazarus)
лагер, m., camp
лай, лаят, лаясе, m., a bark
лакомо, adv., greedily
лакът, лакътят, лакти, m., elbow
ламтене, -ия, n., longing, craving
лая, лаяш, лаях, impf., to bark
лев, левът, левове, m., lev (money), the unit of Bulgarian currency
легло, n., bed
лэгна (лягам), pf., to lie down, to take a lying position
лежá, -иш, -ах, impf., to be lying down, to lie

лек, adj., light, not heavy
леля, f., aunt
лениво, adv., lazily
леска, f., hazel bush or tree
лесков, adj., hazel
лэсно, adv., easily
лэтен, лятно, adj., of the summer
ли, interrogative particle
ливáда, f., meadow
липа, f., linden
лист, листът, листове, m., sheet, list, page
лице, n., face
личност, f., person, personality
лов, ловът, m., hunt, hunting
ловен, ловна, adj., of the hunt, hunting; ловна страст, passion for hunting
ловец, ловци, m., hunter
ловя, -иш, -их, impf., to hunt
Лозáнка, f., girl's name
лозárство, n., vine growing, viticulture
лошо, adv., badly
луд, лудият, луди, m., a crazy person
лудост, f., madness, stupidity
лук, лукът, m., onion
лукаво, adv., slyly, craftily
луна, f., moon
лъжец, лъжци, m., liar
лъжица, f., spoon
лъжлив, adj., deceptive, false
лэсвам (лэсна), impf., to shine
лэсна, (лэсвам), pf., to shine
лъч, лъчът, лъчи, m., ray, beam
лъщя, -иш, -ях, impf., to shine, to gleam
любóв, f., love
люляк, люляци, m., lilac
люспа, f., husk, peel, scale (of a fish)
лягам (лэгна), impf., to lie down, to take a lying position
лято, летá, n., summer

магазин, m., store
магаре, магарета, n., donkey
майка, f., mother
макар че, conj., although
мáлка, adv., a little
мáлък, мáлка, adj., small, little

малцина, f., a few (of persons)
мáмя, -иш, -их, impf., to deceive, to entice
мансáрда, f., attic
марй, particle, used in addressing a woman or girl
Мария, f., woman's name (Mary)
марш, маршът, маршове, m., march, procession
мáса, f., table
мáсло, n., butter
мастíлница, f., inkwell
мастíло, n., ink
мáшина, f., engine, train
мед, медът, m., honey
медец, dim. of мед, honey
междү, ргер., between
мек, adj., soft
меланхоличен, меланхолична, adj., melancholic
месец, m., month
месечно, adv., monthly
месó, n., meat
места се, -иш, -их, impf., to move
мэтна (мятвам), pf., to place
мечтá, f., dream
миг, мигът, мигóвe, m., moment
мигам, impf., to wink, to blink
миговен, adj., momentary
мина (минавам), pf., to go past, to pass
минавам (мина), impf., to go past, to pass
министёрство, n., ministry
минүвам се минавам, to go past, to pass
минүта, f., minute
минүтка, f., instant, minute, moment
мир, мирът, m., peace
мирен, мирна, adj., peaceful, calm
миризмá, f., odor, smell
мирно, adv., peacefully
миролюбив, adj., peaceful, peace loving
миролюбиво, adv., peacefully
мисля, -иш, -их, impf., to think
мисъл, мисли, f., thought
Мйтко, m., a man's name, dim. of Димитър
млад, adj., young

младёж, m., young man
мáкъвам (мáкъна), impf., to be silent
мáкъна (мáкъвам), pf., to be silent
мнóго, adv., much, very
мобелиран, adj., furnished
мóга, мóжеш, мóжáх, мóгáл, мóгáл, impf., to be able
мóлив, m., pencil
мóля, -иш, -их, impf., to ask, to beg, to implore, to pray
момá, f., girl
момиче, момичета, n., girl
момчe, момчeта, n., boy
момък, момци, m., young man, youth
морé, морéта, моря, n., sea
Москвá, f., Moscow
мост, мостът, мостóве, m., bridge
мрáчен, мрáчна, adj., dark
мрýвка, f., a piece of meat
мустáк, мустáци, m., moustache
муцүна, f., muzzle
мушамá, f., oilskin, waterproof, raincoat
мýгла, f., mist, fog
мýдро, adv., wisely
мýдрост, f., wisdom
мъж, мъжът, мъжe, m., man, husband
мълчá, -иш, -ах, impf., to be silent
мълчáливо, adv., silently
мýчно, adv., with difficulty
мýркaне, -ия, n., purring (of a cat)
мýсто, местá, n., place
мýтам, мýтвам (мэтна), impf., to place

на, ргер., on; widely used to express possession and also indirect object
наберá, -эш, набрáх (набйрам), pf., to gather
набйрам (наберá, -эш), impf., to gather
наблизó, adv., nearby
набрán, ppp. наберá, -эш, gathered, collected
навечервам се (навечерям се), impf., to dine, to sup (to satisfaction)
навечерям се (навечервам се), pf., to dine, to sup (to satisfaction)

навіра́м се (навра́ се, -эш), impf., to intrude, to push one's way in
навра́ се, -эш, навра́х се (нави́рам се), pf., to intrude, to push one's way in
навре́д, adv., everywhere
нався́кѣде, adv., everywhere
навѣн, adv., outside
навѣрта́м се (навѣртя́ се, -иш), impf., to stay around, to "hang" around
навѣртя́ се, -иш, -ях (навѣрта́м се), pf., to stay around, to "hang" around
нага́ждам (нагодя́, -иш), impf., to instruct
нагодя́, -иш, -их (нага́ждам), pf., to instruct
наго́ре, adv., upwards
награ́да, f., reward
над, prep., over, above
нада́вам (нада́м, нададе́ш), impf., to emit, to give (a sound or cry)
нада́м, нададе́ш, нада́дох (нада́вам), pf., to emit, to give (a sound or cry)
надвѣсва́м се (надвѣся́ се, -иш), impf., to bend over
надвѣся́ се, -иш, -их (надвѣсва́м се), pf., to bend over
наде́жда, f., hope
надни́кна (надни́чам), pf., to peek into, to look
надни́чам (надни́кна), impf., to peek into, to look
наѐм, m., rent, под наѐм, for rent
наѐма, -еш, наѐх, наѐл (наѐмам), pf., to take, to hire
наѐмам (наѐма, -еш), impf., to take, to hire
наза́д, adv., backwards, back
назовá, -эш, -а́х (назовáвам), pf., to call
назовáвам (назовá, -эш), impf., to call
наисти́на, adv., in truth
на́й-по́сле, adv., finally
нака́рам (нака́рвам), pf., to force (drive) someone to do something
нака́рвам (нака́рам), impf., to force

(drive) someone to do something
накла́да, -эш, накла́дох (накла́ждам), pf., to build (a fire)
накла́ждам (накла́да, -эш), impf., to build (a fire)
нако́нец, adv., finally
нале́я, нале́еш, наля́х, наля́л, нале́ли (нали́вам), pf., to pour, to get a liquid in a vessel
нали́вам (нале́я, нале́еш), impf., to pour, to get a liquid in a vessel
неме́рение, n., intention
наме́ря, -иш, -их (нами́рам), pf., to find, refl. to find oneself, to be
нами́рам (наме́ря, -иш), impf., to find, refl., to find oneself, to be
нао́коло, adv., around, about
напека́, напече́ш, напе́кох (напи́чам), pf., to bake
напече́н, ppp. напека́, напече́ш, baked
напи́чам (напека́, напече́ш), impf., to bake
напо́мня, -иш, -их (напо́мням), pf., to remind of
напо́мням (напо́мня, -иш), impf., to remind of
напра́вя, -иш, -их (напра́вям), pf., to make, to do
напра́вям (напра́вя, -иш), impf., to make, to do
напро́тив, adv., on the contrary
напу́скам (напу́сна), impf., to let go, to abandon, to give up, to leave
напу́сна (напу́скам, напу́щам), pf., to let go, to abandon, to give up, to leave
напу́щам (напу́сна), impf., to let go, to abandon, to give up, to leave
напу́львам (напу́ля, -иш), impf., to fulfill
напу́ля, -иш, -их (напу́львам), pf., to fulfill
нара́двам се, impf., to have complete joy, to have one's fill of joy
наредя́, -иш, -их (наре́ждам), pf., to arrange, to set in order
наре́жа, -еш, наре́жах (наре́звам), pf., to cut up, to slice

наре́ждам (наредя́, -иш), impf., to arrange, to set in order
нарека́, наре́чеш, наре́кох, наре́че (нари́чам), pf., to call, to name
нари́чам (нарека́, наре́чеш), impf., to call, to name
наро́д, m., people, nation
наря́звам (наре́жа, -еш), impf., to cut up, to slice
наса́м, adv., hither, this way
наси́тен, ppp. наси́тя, -иш, satisfied
наси́тя, -иш, -их (наси́щам), pf., to satisfy
наси́щам (наси́тя, -иш), impf., to satisfy
насла́дя се, -иш, -их (насла́ждавам се), pf., to enjoy, to take delight in
насла́ждавам се (насла́дя се, -иш), impf., to enjoy, to take delight in
насле́дствен, adj., inherited
насме́шка, f., ridicule
насóча се, -иш, -их (насóчвам се), pf., to point at, to turn to, to direct oneself towards
насóчвам се (насóча се, -иш), impf., to point at, to turn to, to direct oneself towards
наста́вление, n., advice, instruction
настро́ение, n., mood
настойчи́в, adj., stubborn, insistent, persistent
настра́на, adv., aside, at one side
настрѣ́хвам (настрѣ́хна), impf., to be frightened
настрѣ́хна (настрѣ́хвам), pf., to be frightened
натѣ́ртвам (натѣ́ртя), impf., to stress, to emphasize
натѣ́ртя, -иш, -их (натѣ́ртвам), pf., to stress, to emphasize
натя́кване, -ия, n., groinch
нау́ча, -иш, -их (нау́чавам), pf., to learn, to have learned
нау́ча се, -иш, -их (нау́чавам се), pf., to learn, to have learned
нау́чавам (нау́ча, -иш), impf., to learn
нау́чавам се (нау́ча се, -иш), impf., to learn

нахра́нвам (нахра́ня, -иш, -их), impf., to feed, to nourish
нахра́ня, -иш, -их (нахра́нвам), pf., to feed, to nourish
нача́льник, m., chief, director
нача́лнически, adj., of the chief or director
на́чин, m., way, manner, method
на́йден, ppp. на́йм, на́йде́ш, на́йдох, consumed
не, particle, no, not
не би́ва, it is impossible
небе́, (небо́), n., sky, heaven
небла́гоуха́нен, не́бла́гоуха́нна, adj., not sweet smelling, not fragrant
неде́ля, f., Sunday, week
незапо́мнен, adj., beyond the reach of memory, unknown
незначи́телен, незначи́тельна, adj., insignificant
не́ка, particle with the imperative, "let"
нема́, inter., particle, is it not so?
ненаде́йно, adv., suddenly, unexpectedly
необикнове́н, adj., unusual
необходи́м, adj., necessary, indispensable
неопреде́лен, adj., indefinite
неоча́кван, adj., unexpected
неоча́квано, adv., unexpectedly
неподви́жен, неподви́жна, adj., motionless, immobile
неподви́жно, adv., without moving
непозна́т, adj., unknown
непрони́чно, adv., unquestionably
непроница́ем, adj., impenetrable
нетѣ́рпение, n., impatience
неусѣ́тно, adv., imperceptibly
неща́стие, n., misfortune, unhappiness
не́що, n., thing, something
ни́ва, f., cultivated field
ни́какъв, ни́каква, adj., pro., of no sort, no kind of
ни́кога, adv., never
ни́кой, pro., nobody
Нико́ла, m., man's name (Nikola)
ни́кѣде, adv., nowhere

нима́, particle in questions; indeed, really (indicating surprise)
ни́рвам се (ни́рна се), impf., to dive, to plunge
ни́рна се (ни́рвам се), pf., to dive, to plunge
ни́ськъ, ни́ска, adj., low
ни́то, conj., nor
ни́що, pro., nothing
но, conj., but
нов, adj., new
нога́, нозе́, f., leg
нож, но́жът, но́жове, m., knife
нос, носѝт, носове́, m., nose
но́ся, -иш, -их, impf., to carry
но́ся се, -иш, -их, impf., to be carried, to float, to behave
нощ, f., night
нрав, нра́вът, нра́ви, m., disposition, character
ня́какъв, ня́каква, pro., of some sort, some kind of
ня́кога, adv., sometime
ня́кой, ня́коя, ня́кое, ня́кои, indef. pro., some
ня́колко, pro., several
ня́мам, impf., to have not

о, prep., on, onto
оба́дя се, -иш, -их (оба́ждам се), pf., to announce oneself, to appear, to call out, to speak up
оба́ждам се (оба́дя се, -иш), impf., to announce oneself, to appear, to call out, to speak up
оба́че, conj., but
обви́ня, -иш, -их (обви́нявам), pf., to accuse
обгъ́рщам (обгъ́рна), impf., to encircle, to grasp, to include
обгъ́рна (обгъ́рщам), pf., to encircle, to grasp, to include
обе́д, m., lunch, lunch time
обе́ра, -е́ш, обра́х (о́бирам), pf., to gather
обика́лям (обико́ля, -иш), impf., to circulate, to encircle
оби́квам (оби́кна), impf., to take a liking to, to become fond of, to come to love

оби́кна (оби́квам), pf., to take a liking to, to become fond of, to come to love
обикнове́н, adj., ordinary
обико́ля, -иш, -их (обика́лям), pf., to circulate, to encircle
о́бирам (обе́ра, -е́ш), impf., to gather
о́бич, f., affection, fondness, love
о́бичам, impf., to love
о́бластен, о́бластна, adj., dialectal, regional
обле́кло, n., clothing
обли́звам се (обли́жа се, -еш), impf., to lick one's lips
обли́жа се, -еш, обли́зах се (обли́звам се), pf., to lick one's lips
ободря́, -иш, -их (ободря́вам), pf., to encourage
ободря́вам (ободря́, -иш), impf., to encourage
образова́ние, n., education
образу́вам, impf., to shape, to form, to make, to organize
обръ́щам (обръ́рна), impf., to turn
обръ́щам се (обръ́рна се), impf., to turn, turn around
обте́гнат, adj., strained
обу́вка, f., usually in plural; shoes, whatever is worn on feet
обу́ща, pl., no sing., footwear, shoes
обу́щар, обу́щарят, обу́щарю, m., shoemaker
обхва́на (обхва́щам), pf., to clasp, to embrace
обхва́щам (обхва́на), impf., to clasp, to embrace
общество́, n., society
о́бщина, f., administration of a town or community
общите́лен, общите́лна, adj., sociable
о́бъл, о́бла, adj., rounded
о́бърна (обръ́щам), pf., to turn
о́бърна се (обръ́щам се), pf., to turn, to turn around
обявление́, n., advertisement, notice, announcement
обявѝ се, -иш, -их (обявѝвам се), pf., to announce oneself, to declare oneself

обявѝвам се (обявѝ се, -иш), impf., to announce oneself, to declare oneself
о́бядвам, impf., to eat lunch
обясня́, -иш, -их (обясня́вам), pf., to explain
обясня́вам (обясня́, -иш), impf., to explain
овча́р, овча́рят, m., shepherd
огни́ще, n., hearth
огре́я, -е́еш, огре́ях (огре́явам), pf., to shine on, to warm up
огре́явам (огре́я, -е́еш), impf., to shine on, to warm up
о́гън, о́гънят, о́гньо́ве, m., fire
одръ́зостя́ се, -иш, -их (одръ́зостя́вам се), pf., to dare
одръ́зостя́вам се (одръ́зостя́ се, -иш), impf., to dare
озова́ се, -е́ш, озова́х се (озова́вам се), pf., to find oneself
озова́вам се (озова́ се, -е́ш), impf., to find oneself
око́, очѝ, n., eye
о́колен, о́колна, adj., surrounding, neighboring
о́коло, prep., around
око́нчателен, око́нчателна, adj., final
око́нчателно, adv., finally
око́свам (око́ся, -иш), impf., to mow
око́ся, -иш, -их (око́сявам, око́свам), pf., to mow
око́сявам (око́ся, -иш), impf., to mow
о́кривя́ване, -ия, n., blaming, complaint
о́мега, f., omega
опа́сен, опа́сна, adj., dangerous
опа́шка, f., tail
опѝвам (опѝя, опѝеш), impf., to intoxicate
опѝрам (опра́, -е́ш), impf., to lean against, to touch
опѝя, опѝеш, опѝх (опѝвам), pf., to intoxicate
о́пла́вам (о́пла́ча, -еш), impf., to lament
о́пла́ване, -ия, n., lament
о́пла́ча, -еш, о́пла́ках (о́пла́квам), pf., to lament

опозна́вам (опозна́я, -а́еш), impf., to become well acquainted with
опозна́я, -а́еш, опозна́х (опозна́вам) pf., to become well acquainted with
о́пра, -е́ш, опра́х (опѝрам), pf., to lean against, to touch
опреде́лен, adj., definite
опустѝя, -е́еш, опустѝях (опустѝявам), pf., to be deserted
опустѝявам (опустѝя, -е́еш), impf., to be deserted
опущѝние, n., omission
орѝфан, adj., frayed, ragged
осветѝя, -иш, -их (осветѝявам), pf., to sanctify
осветѝявам (осветѝя, -иш), impf., to sanctify
о́сем, numeral, eight
оско́тя, -иш, -их (оско́тявам), pf., to make brutish
оско́тявам (оско́тя, -иш), impf., to make brutish
оскѝден, оскѝдна, adj., scanty
оскѝрбя́, -иш, -их (оскѝрбя́вам), pf., to insult, to offend
оскѝрбя́вам (оскѝрбя́, -иш), impf., to insult, to offend
о́собен, adj., special
о́собено, adv., especially
оста́вам (оста́на), impf., to remain
оста́ва, -иш, -их (оста́вам), pf., to leave (transitive)
оста́вам (оста́ва, -иш), impf., to leave (transitive)
оста́на (оста́вам), pf., to remain
оста́тък, оста́тъци, m., remainder
о́стра, о́стра, adj., sharp
о́сят, prp. о́сея, -е́еш, о́сях, о́сеях (о́сеявам), sown
от, prep., from, by
отбѝвам се (отбѝя се, -и́еш), impf., to turn aside, diverge, to drop in (of a visitor)
отбѝя се, -и́еш, отбѝх се (отбѝвам се), pf., to turn aside, to diverge, to drop in
отва́рям (отво́ря, -иш), impf., to open

отведна́ж (отведнѣж), adv., suddenly
отво́ря, -иш, их (отва́рям), pf., to open
отве́рд, adv., on all sides, everywhere
отве́рщам (отве́рна), impf., to return, to reciprocate, to answer
отве́рна (отве́рщам), pf., to return to reciprocate, to answer
отгова́рям (отгово́ря, -иш), impf., to answer
отгово́ря, -иш, -их (отгова́рям), pf., to answer
отда́вна, adv., long ago, since a long time
отде́лен, отде́лна, adj., separated
отделе́ние, n., division, grade
отде́то, conj., where, whence
оти́вам (оти́да, оти́деш), impf., to go, to depart
оти́да, оти́деш, оти́дох (оти́вам), pf., to go, to depart
отка́звам (отка́жа, -еш), impf., to refuse
отка́жа, -еш, отка́зах (отка́звам), pf., to refuse
отклю́ча, -иш, -их (отклю́чвам), pf., to unlock
отклю́чвам (отклю́ча, -иш), impf., to unlock
отко́лото, conj., than (in comparison)
открит, adj., open
отли́чен, отли́чна, adj., excellent, outstanding
отли́чие, n., distinguishing mark, difference
отнача́ло, adv., from the beginning, at first
отно́во, adv., again, anew
отноше́ние, n., connection
отожде́ствен, adj., identified, identical
отра́вам (отро́вя, -иш), impf., to poison
отража́вам се, impf., to be reflected
отразя́ се, -иш, -их (отразя́вам се), pf., to be reflected
отразя́вам се (отразя́ се, -иш), impf., to be reflected

отро́вя, -иш, -их (отра́вам), pf., to poison
отсека́, отсе́чеш, отсе́жкох (отсе́чам), pf., to cut down
отсе́чам (отсека́, отсе́чеш), impf., to cut down
отсла́бвам (отсла́бя, -иш), impf., to grow weak
отсла́бя, -иш, -их (отсла́бвам), pf., to grow weak
отта́м, adv., from there, thence
отте́гля се, -иш, -их (отте́глям се), pf., to withdraw, to retire
отте́глям се (отте́гля се, -иш), impf., to withdraw, to retire
отто́гава, adv., since that time
отчу́жден, adj., estranged, separated
охо́та, f., appetite, relish
оча́квам, impf., to expect
о́ще, adv., still

па, adv., conj., then, and
па́дам (па́дна), impf., to fall
па́дна (па́дам), pf., to fall
паза́р, m., market
паза́рен, паза́рна, adj., market
паза́ч, m., guard, sentinel
па́зя, -иш, -их, impf., to guard
пак, adv., again
палто́, n., coat, overcoat
панталони́, m. pl. (sing. rare), trousers
пари́, pl. only, f., money
парца́лив, adj., tattered, ragged
па́тка, f., duck
пекá, печеш, пе́кох, пе́че, impf., to bake
Пе́нчо, m., man's name
пе́ра, переш, прах, impf., to wash
перо́, n., pen
пе́сен, пе́сни, f., song
песнопѣ́ц, песнопѣ́ци, m., singer
Песо́главец, m., "Dog's Head"
пет, numeral, five
пета́ло, n., horse-shoe
петно́, n., spot
пѣ́гъ, m., Friday
Пе́тър, m., man's name (Peter)
пешко́м, пеш, пешá, adverbs, on foot
пе́щера́, f., cave

пе́я, пѣеш, пях, impf., to sing
пѣ́ршество, n., feast
писмо́, n., letter
пи́там, impf., to ask
пи́ша, -еш, писáх, impf., to write
пищя́, -иш, -ях, impf., to whistle
пия́, пиеш, пих, impf., to drink
пла́дне, n., noon, lunch time
пла́мък, пла́мъци, m., flame
плат, платѣ́т, платове́, m., cloth
плах, adj., frightened, timid
платя́, -иш, -их (платя́м), pf., to pay
платя́м (платя́, -иш), impf., to pay
Пло́вдив, m., name of city
пло́д, плодѣ́т, плодове́, m., fruit
плóсък, плóска, adj., flat
площáдка, f., landing
плу́вам, impf., to swim
пля́сък, пля́съци, m., splash
пля́чка, f., prey, booty, catch, spoils
по, prep., along, on, by, по ця́л ден, all day long
побѣ́рзам (побѣ́рзвам), pf., to hasten
побѣ́рзвам (побѣ́рзам), impf., to hasten
побя́гвам (побя́гна), impf., to run away, to flee
побя́гна (побя́гвам), pf., to run away, to flee
пóвече, adv., more
повика́м (повика́м), pf., to summon
повика́м (повика́м), impf., to summon
повлекá, повлечеш, повля́кох (повля́чам), to draw, to carry forward
повлечен, rpp., drawn, carried forward
повлия́я, -яеш, повлия́х (повлия́вам), pf., to influence
повлия́вам (повлия́я, -яеш), impf., to influence
повре́щам (пове́рна), impf., to return (transitive)
пове́рна (повре́щам), pf., to return (transitive)
пове́рхност, f., surface
повя́рвам, impf., to believe
по́глед, m., glance, gaze
погле́дна (погле́ждам), pf., to look at, to take a look into

погле́ждам (погле́дна), impf., to look at, to take a look into
погребá, -еш, -áх (погребáвам), pf., to bury
погребáвам (погребá, -еш), impf., to bury
под, prep., under
подигра́вам се (подигра́я се, -яеш), impf., to make fun of somebody
подиграва́телно, adv., mockingly
подигра́я се, -яеш, подигра́х се (подигра́вам се), pf., to make fun of somebody
подмол, m., hollow under the bank of a stream
подно́вен, rpp. подновя́, -иш, -их (подновя́вам), renewed, renovated
подобáвам, impf., to be fitting, to be proper
подобен, подобна́, adj., similar, such, like
подозира́м (подозра́, -еш), impf., to suspect
подозра́, -еш, -ях (подозира́м), pf., to suspect
подозре́ние, n., suspicion
подпреде́сателка, f., vicepresident (fem.)
подража́вам, impf., to imitate
подсви́рвам (подсви́рна), impf., to whistle softly
подсви́рна (подсви́рвам), pf., to whistle softly
подска́чам (подско́ча, -иш), impf., to jump, to leap up
подско́ча, -иш, -их (подска́чам), pf., to jump, to leap up
подсмѣ́жвам (подсмѣ́жна), impf., to smile, to laugh at
подсмѣ́жна (подсмѣ́жвам), pf., to smile, to laugh at
поду́ша, -иш, -их (поду́швам), pf., to get the scent of
поду́швам (поду́ша, -иш), impf., to get the scent of
по́ема, -еш, по́ех (по́емам), pf., to take up
по́емам (по́ема, -еш), impf., to take up

пожелáвам (пожелáя, -áеш), impf., to wish
пожелáя, -áеш, пожелáх (пожелáвам), pf., to wish
позамýсла се, -иш, -их, pf., to think a little
позволя́, -иш, -и́х (позволя́вам), pf., to allow
позволя́вам (позволя́, -иш), impf., to allow
поздравя́, -иш, -и́х (поздравя́вам), pf., to greet
поздравя́вам (поздравя́, -иш), impf., to greet
позна́вам (позна́я, -áеш), impf., to recognize
позна́я, -áеш, позна́х (позна́вам), pf., to recognize
пои́скам (пои́скам), pf., to express desire, to want
пои́скам (пои́скам), impf., to express desire, to want
пока́звам, (пока́жа, -еш), impf., to show
пока́звам се (пока́жа се, -еш), impf., to show oneself, to appear
пока́жа, -еш, пока́зах (пока́звам), pf., to show
пока́жа се, -еш, пока́жах се (пока́звам се), pf., to show oneself, to appear
пока́на, f., invitation
пока́нвам (пока́ня, -иш), impf., to invite
пока́ня, -иш, -их (пока́нвам), pf., to invite
покра́й, prep., next to, beside
покривам (покрива́, -иш), impf., to cover
покрива́, -иш, покрива́х (покривам), pf., to cover
пола́, f., skirt
полé, полéта, n., field
полéка, adv., slowly, softly
полáза, f., advantage, profit, use
поли́ция, f., police
полк, полкът, полкове, m., regiment
половина́, f., half
полуграмóтен, полуграмóтна, adj., half literate

полуи́стина, f., half-truth
полу́ча, -иш, -их (полу́чавам), pf., to receive, to obtain
полу́чавам (полу́ча, -иш), impf., to receive, to obtain
полюля́ се, éеш, полюля́х се (полюля́вам се), pf., to sway, to rock back and forth
полюля́вам се (полюля́ се, -éеш), impf., to sway, to rock back and forth
пома́хам (пома́хам), pf., to wave
пома́хам (пома́хам), impf., to wave
помы́сла, -иш, -их, pf., to think
помня́, -иш, -их, impf., to remember
помъдру́вам, impf., to speak wisely
помъ́лча, -иш, -а́х (помъ́лчавам) pf., to be silent a bit
помъ́лчавам (помъ́лча, -иш), impf., to be silent a bit
по́не, adv., at least
по́неже, conj., because
по́някога, adv., sometimes
попи́там (попи́там), pf., to ask, to inquire
попи́там (попи́там), impf., to ask, to inquire
попра́вя, -иш, -их (попра́вям), pf., to repair
попра́вям (попра́вя, -иш), impf., to repair
поради́, prep., on account of, because of
по́рта, f., gate
поръ́чам (поръ́чвам), pf., to order
поръ́чвам (поръ́чвам), impf., to order
посветя́, -иш, -и́х (посвещáвам), pf., to devote
посвещáвам (посветя́, -иш), impf., to devote
пóсле, adv., afterwards
послéден, послéдна, adj., last, final, recent
последовáтелно, adv., successively, in succession
послу́шам (послу́швам), pf., to listen to, to heed, to obey
послу́швам (послу́швам), impf., to listen to, to heed, to obey

посме́я, -éеш, посме́ях (посме́ям), pf., to dare
посме́ям (посме́я, -éеш), impf., to dare
посре́д, prep., in the middle of, amidst
постáвя, -иш, -их (постáвям), pf., to place
постáвям (постáвя, -иш), impf., to put, to place
постара́вам се (постарáя се, -áеш), impf., to endeavor, to do one's best
постарáя се, -áеш, постарáх се (постарáвам се), pf., to endeavor, to do one's best
постéлка, f., bed, bedding
постепенно́, adv., gradually
постъ́пвам (постъ́пя, -иш), impf., to enter
постъ́пка, f., behavior
постъ́пя, -иш, -их (постъ́пвам), pf., to enter
потискам (потисна), impf., to press down, to press in upon
потисна́ (потискам), pf., to press down, to press in upon
потре́ба, f., need
потре́бен, потре́бна, adj., necessary
потъ́вам (потъ́на), impf., to sink
потъ́лкувам, impf., to interpret, to explain
потъ́на (потъ́вам), pf., to sink
поха́рча, -иш, -их (поха́рчвам), pf., to spend
поха́рчвам (поха́рча, -иш), impf., to spend
по́ходен, по́ходна, adj., of the campaign
почáкам (почáквам), pf., to wait
почáквам (почáкам), impf., to wait
пóчерк, m., handwriting
пóчест, f., honor
почивам (почи́на), impf., to rest
почи́вка, f., rest, vacation
почи́на, (почи́вам), pf., to rest
почита́ем, adj., respected
почтéн, adj., respected
почти́, adv., almost
почувству́вам, impf., to feel
почу́кам (почу́квам), pf., to knock

почу́квам (почу́кам), impf., to knock
поща́дя, -иш, -и́х (поща́дявам), pf., to spare, to preserve
поща́дявам (поща́дя, -иш), impf., to spare, to preserve
появя́ се, -иш, -и́х (появя́вам се), pf., to announce oneself, to appear
появя́вам се (появя́ се, -иш), impf., to announce oneself, to appear
появя́ване, -ия, n., an appearing, appearance
прав, adj., straight, upright
правди́в, adj., just
правите́лство, n., government, administration
пра́вя, -иш, -их, impf., to do, to make
пра́зен, пра́зна, adj., empty
пра́зник, пра́зници, m., holiday
пра́зничен, пра́знична, adj., holiday, festive
пра́тя, -иш, -их (пра́щам), pf., to send
пра́щам (пра́тя, -иш), impf., to send
преде́й, prep., before
предла́гам (предло́жа, -иш), impf., to suggest, to propose, to offer
предло́жа, -иш, -их (предла́гам), pf., to suggest, to propose, to offer
председа́тел, председа́телят, m., president
представле́ние, n., representation, show, performance
предста́вя, -иш, -их (предста́вям), to represent to oneself, to imagine
предста́вям (предста́вя, -иш), impf., to represent to oneself, to imagine
предсто́ящ, adj., forthcoming
през, prep. through, during
презрéние, n., disgust, disdain
прека́рам (прека́рвам), pf., to spend (time)
прека́рвам (прека́рам), impf., to spend (time)
прекрати́, -иш, -и́х (прекрати́ям), pf., to stop, to call off, to make an end to
прекрати́ям (прекрати́, -иш), impf., to stop, to call off, to make an end to

прекъсвам (прекъсна), impf., to interrupt, to cut short
прекъсна (прекъсвам), pf., to interrupt, to cut short
пренощнувам, impf., to spend the night
преподавател, преподавателят, m., teacher, instructor, lecturer
пресен, прясна, adj., fresh
преставам (престана), impf., to cease
престана (преставам), pf., to cease
преувеличавам (преувеличавам), pf., to exaggerate
преувеличавам (преувеличавам), impf., to exaggerate
преча, -иш, -их, impf., to stand in the way, to block, to hinder
при, prep., by, near, with
прибера се, -еш, прибрах се (прибирам се), pf., to go home, to return home
прибирам се (прибера се, -еш), impf., to go home, to return home
прибледявам, impf., to become pale
привлека, привлечеш, привлякох, привлече (привличам), pf., to draw, to attract, to get
привличам (привлека, привлечеш), impf., to draw, to attract, to get
привързвам се (привързва се, -еш), impf., to be tied to, to be attached to
привързва се, -еш, привързах се (привързвам се), pf., to be tied to, to be attached to
приготвя, -иш, -их (приготвям), pf., to prepare
приготвям (приготвя, -иш), impf., to prepare
прием, m., reception, welcome
приема, -еш, приех, приет (приемам), pf., to receive
приемам (приема, -еш), impf., to receive
приказка, f., short story, anecdote
приклад, m., butt (of a rifle)
приключа, -иш, -их (приключвам), pf., to close

приключвам (приключа, -иш), impf., to close
прикова, -еш, -ах (приковавам), pf., to fix on
приковавам (прикова, -еш), impf., to fix on
приличен, прилична, adj., decent, proper, neat
принудя, -иш, -их (принуждавам), pf., to compel, to force
принуждавам (принудя, -иш), impf., to compel, to force
присторба ми се (пристори ми се), it seems to me
присъствие, n., presence
притаивам се (притая се, -аиш), impf., to stay quiet, to be quiet
притая се, -аиш, аих (притаивам се), pf., to stay quiet, to be quiet
притисвам (притисна), impf., to press, to squeeze
притисна (притисвам), pf., to press, to squeeze
причина, f., cause, reason
прицелявам се (прицеля се, -иш), impf., to take aim
прицеля се, -иш, -их (прицелявам се), pf., to take aim
приятел, приятелят, приятелю, m., friend
пробудя, -иш, -их (пробуждам), pf., to awaken
пробуждам (пробудя, -иш), impf., to awaken
провидение, n., providence
провинциален, провинциална, adj., provincial
провинция, f., province, provinces (coll.)
продавам (продам, продадеш), impf., to sell
продам, продадеш, продадох (продавам), pf., to sell
продължа, -иш, -их (продължавам), pf., to prolong, to continue
продължение, n., continuation
в продължение на, in the course of
прозорец, прозорци, m., window

произведа, -еш, произведох (произвеждам), pf., to produce
произвеждам (произведа, -еш), impf., to produce
произнасям (произнеса, еш), impf., to pronounce, to utter
произнеса, еш, произнесох (произнасям), pf., to pronounce, to utter
пролет, f., Spring
пролетариат, m., proletariat
промълвя, -иш, -их (промълвявам), pf., to mutter, to mumble
промълвявам (промълвя, -иш), impf., to mutter, to mumble
прост, adj., simple
простирам (простра, -еш), impf., to spread
просто, adv., simply
простра, -еш, прострах (простирам), pf., to spread
простя, -иш, -их (прощавам), pf., to forgive
прощавам (простя, -иш), impf., to forgive
пръст, f., soil, cultivated earth
пръст, пръстът, пръсти, m., finger
птичар, причарят, птичарю, m., bird-hunter, bird-man
птица, f., bird
пускам (пусна), impf., to loose, to let
пусна (пускам, пущам), pf., to loose, to let
пущам (пусна), impf., to loose, to let
пуша, -иш, -их, impf., to smoke
пушка, f., rifle
пшеница, f., grain, wheat
пъдпъдък, пъдпъдъци, m., quail
пък, however, yet
пълня, -иш, -их, impf., to fill
първ (пъв), ordinal numeral, first
пърхам, impf., to flutter, to flap, to wriggle
път, пътят, пъти, m., time; един път, once
път, пътят, пътища, m., road
пътен, пътна, adj., pertaining to the road
пътечка, f., path
пътник, пътници, пътничко, m., traveller

пътувам, impf., to travel
пясък, пясъци, m., sand
пясъчен, пясъчна, adj., sandy
работа, f., work
работник, работници, m., worker
работничка, f., worker
рабoтя, -иш, -их, impf., to work
равнина, f., plain
Радой, m., man's name
радост, f., joy
разбера, -еш, разбрах (разбирам), pf., to understand
разбирам (разбера, -еш), impf., to understand; разбира се, of course
разбойник, разбойници, m., robber, bandit
развълнуван, adj., excited
разговарям се (разговоря се, -иш), impf., to converse with
разговор, m., conversation
разговорлив, adj., talkative
разговоря се, -иш, -их (разговарям се), pf., to converse with
разгорещен, adj., heated
раздавам (раздам, раздадеш), impf., to distribute
раздам, раздадеш, раздадох (раздавам), pf., to distribute
раздразнен, adj., irritated, exasperated
разказ, m., story
разказвам (разкажа, -еш), impf., to relate, to tell a story, to recount
разкажа, -еш, разказах (разказвам), pf., to relate, to tell a story, to recount
разменен, adj., exchanged
размишление, n., thought, meditation, reflection
разнежа, -иш, -их (разнеждам), pf., to make soft, tender
разнеждам (разнежа, -иш), impf., to make soft, tender
разорá, -еш, разорáх (разорáвам), pf., to plough completely
разорáвам (разорá, -еш), impf., to plough completely
разположение, n., disposition

разпáвя, -иш, -их (разпáвям), pf., to relate, to describe
разпáвям (разпáвя, -иш), impf., to relate, to describe
разпýснат, adj., released, free, uninhibited
разсýлен, m., servant in an office, office boy
разцéпвам (разцéпя, -иш), impf., to cleave
разцéпя, -иш, -их (разцéпвам), pf., to cleave
рáждам (родя́, -иш), impf., to give birth to, to bear
ра́мо, раменá, n., shoulder
ра́нина, f., early morning
ра́но, adv., early
раста́, -эш, ра́сток, ра́съл, ра́сла, impf., to grow
редя́ца, f., row, series
ре́жа, -еш, ря́зах, ре́зах, impf., to cut
река́, f., river
река́, рече́ш, ре́кох, ре́къл, ре́кла, pf., to say, to speak
реч, f., word
рече́н, adj., said, uttered
решá, -иш, -их (решáвам), pf., to decide, to make up one's mind
решáвам (решá, -иш), impf., to decide, to make up one's mind
ри́ба, f., fish
ри́за, f., shirt
род, родя́т, родо́в, m., family, tribe, origin
родéн, родéна, adj., born, from birth
ро́ден, ро́дна, adj., native
родите́л, родите́лят, родите́лю, m., parent
родя́, -иш, -их (ра́ждам), pf., to give birth to, to bear
ро́кля, f., dress
ро́ля, f., rôle
росá, f., dew
русна́к, русна́ци, m., Russian
ръка́, ръце́, f., hand
ръкави́ца, f., glove
ря́дък, ря́дка, ре́дки, adj., rare
ря́зко, adv., briskly

с, със, прер., with
сам, самá, pro. self
са́мо, adv., only
самолю́бие, n., ambition
самоуве́реност, f., self-confidence
сандя́к, сандя́ци, m., box, chest
сандя́че, сандя́чета, n., box
сантимента́лност, f., sentimentality
сваля́, -иш, -их (сва́лям), pf., to doff
сваля́м (сваля́, -иш), impf., to doff
сведе́ние, n., information
свэ́стен, свя́стна (свясна), adj., sensible
свет, adj., holy, sacred
светка́вично, adv., fast as lightning
светля́к, светля́ци, m., light
светли́на, f., light
свето́вен, свето́вна, adj., wordly
свэ́тъл, свэ́тла, adj., light, bright
свэ́тя, -иш, -их, impf., to light, to give light, to shine
свещ, f., candle
свинчэ́, n., pig
свиня́, f., pig, swine
свит, adj., timid, bashful
свобода́, f., freedom
свободен, свобoднa, adj., free
свободни́чък, m., a bit of free time
свобoдно, adv., freely
своена́вно, adv., capricious, wilfull, wayward
свой, сво́я, своё, сво́и, reflexive pronoun, own
свят, свэ́тъг, свeтoвe, m., world
свэ́рша, -иш, -их (свэ́ршвам), pf., to finish
свэ́ршвам (свэ́рша, -иш), impf., to finish
сгрéя, сгрéеш, сгрéя, (сгрéявам), pf., to heat, to warm
сгрéявам (сгрéя, сгрéеш), impf., to heat, to warm
сдэ́ржá, -иш, -а́х (сдэ́ржам), pf., to restrain, to hold back, to contain
сдэ́ржам (сдэ́ржá, -иш), impf., to restrain, to hold back, to contain
сегá, adv., now
сэ́дем, numeral, seven
сэ́дмица, f., week
сэ́дмично, adv., weekly

сэ́дна (сэ́дам),
сэдя́, -иш, сэдя́х, impf., to be in a sitting position, to sit, to be sitting
секрét, m., secret
секунда́, f., second, moment
сéло, n., village
сéлски, adj., of the village
сéлсьвэ́т, m., village council
селя́к, селя́ци, m., peasant, farmer
селя́нин, селя́ни, m., peasant, farmer
селя́нка, peasant woman
семей́ство, n., family
сенó, n., hay
сэ́пвам се (сэ́пна се), impf., to start, to be startled
сэ́пване, -ия, n., a start
сэ́пна се (сэ́пвам се), pf., to start, to be startled
серафиски, adj., of seraph, seraphic
сериóзен, сериóзна, adj., serious
сестра́, f., sister
сэ́тен, сэтна, adj., last, final
сэ́тя се, -иш, -их (сэ́щам се), pf., to remember, to think of
сэ́щам се (сэ́тя се, -иш), impf., to remember, to think of
сигурен, сигурна, adj., sure, certain, positive
си́ла, f., strength
си́лен, си́лна, adj., strong, powerful
си́лно, adv., strongly
син, синя́т, синовé, m., son
син, синя́, синьo, си́ни, adj., dark blue
сина́в, adj., bluish
сиромáх, сиромáси, m., poor man
сиромáш, f., only articulated, no pl., the poor (coll.)
скала́, f., cliff
сканда́л, m., scandal
ска́чам (ска́ча, -иш), impf., to jump
сковá, -эш, -а́х (сковáвам), pf., to make rigid, to freeze, to think up
сковáвам (сковá, -эш), impf., to make rigid, to freeze, to think up
ско́квам (ско́кна), impf., to jump
ско́кна (ско́квам), pf., to jump
ско́пча, -иш, -их (ско́пчвам), pf., to clasp

ско́пчвам (ско́пча, -иш), impf., to clasp
скóро, adv., quickly, soon
скóрост, f., speed
скóча, -иш, -их (ска́чам), pf., to jump
скривáм (скривя́, скривéш), impf., to hide
скривя́, скривéш, скрив (скривáм), pf., to hide
скрýб, f., sorrow
скъпоцéнен, скъпоцéнна, adj., precious, valuable
слаб, adj., weak
сла́ва, f., praise
сла́гам (сла́жа, -иш), impf., to place
сла́дък, сла́дка, adj., sweet
сла́зям (сла́за, слéзеш), impf., to descend
след, прер., after
след като́, conj., after
следá, f., consequence
слéдващ, adj., following
следя́, -иш, -их, impf., to follow
слепя́, -иш, -их (слéпям), pf., to glue, to stick
слéпям (слепя́, -иш), impf., to glue to stick
слéя се, слéеш, слéя (слéвам се), pf., to unite, to fuse
слéвам се (слéя се, слéеш), impf., to unite, to fuse
слéзам (слéза, слéзеш), impf., to descend
словéсност, f., literature
слог, слoгeт, слoгoвe, m., boundary, mound
сло́жа, -иш, -их (сла́гам), pf., to place
слугá, m., servant
слугинчe, n., dim., servant girl
слугиня́, f., servant girl, maid servant
слугу́вам, impf., to serve, to be a servant, to do service
слýча, -иш, -их (слýчвам), pf., to find, to choose
слýча се, -иш, -их (слýчвам се), pf., to happen
слýчай, слýчаят, m., instance, case, occasion

случвам (случа, -иш), *impf.*, to find, to choose
 случвам се (случа се, -иш), *impf.*, to happen
 случка, *f.*, event, happening
 слушам, *f.*, to listen, to hear
 слънце, *n.*, sun
 слеза, слезеш, слезож, слезе (слеза, слизам), *pf.*, to descend
 слян, слени, *ppr.* слезя, слезеш, слях, poured together, fused
 сляп, слепи, *adj.*, blind
 сметна (смятам), *pf.*, to reckon, to count, to consider
 смутен, смутена, *ppr.* смутя, -иш, их (смутявам), confused, embarrassed
 смърт, *f.*, death
 смъртен, смъртна, *adj.*, mortal
 сметам (сметна), *impf.*, to reckon, to count, to consider
 снабдя, -иш, -их (снабдявам), *pf.*, to provide
 снабдявам (снабдя, -иш), *impf.*, to provide
 снощи, *adv.*, last night
 Сопот, *m.*, name of town in Bulgaria, birthplace of Ivan Vazov
 софийски, *adj.*, of Sofia
 София, *f.*, Sofia, capital of Bulgaria
 социалист, *m.*, socialist
 спалня, *f.*, sleeping room, bedroom
 специално, *adv.*, especially
 спирам (спря, спреш), *impf.*, to stop
 сплетя се, -еш, сплетох се (сплитам се), *pf.*, to twine oneself, to weave oneself
 сплитам се (сплетя се, -еш), *impf.*, to twine oneself, to weave oneself
 сплъстен, сплъстена, *adj.*, tangled
 спокойно, *adv.*, peacefully
 спокойствие, *n.*, quiet, tranquillity
 спомена се, -еш, -ах (споменавам се), *pf.*, to mention
 споменавам се (спомена се, -еш), *impf.*, to mention
 спомня, -иш, -их (спомням), *pf.*, to remind
 спомням (спомня, -иш), *impf.*, to remind

според, *prep.*, according to
 способен, опособна, *adj.*, capable, able
 споходя, -иш, -их (спохождам), *pf.*, to visit
 спохождам (споходя, -иш), *impf.*, to visit
 спрели, from спрял, спрели, *aor.* past part., спря, спреш, спрях, halted, stopped
 спривав, *adj.*, irritable, quarrelsome
 спря, спреш, спрях (спирам), *pf.*, to stop
 спускам се (спусна се), *impf.*, to rush
 спусна се (спускам се), *pf.*, to rush
 спусък, спусъци, *m.*, trigger
 спя, спиш, спях, *pf.*, to sleep
 срамежлив, *adj.*, shy
 сред, *prep.*, in the middle of, amidst
 среден, средна, *adj.*, middle
 срещам (срещна), *impf.*, to meet
 срещна (срещам), *pf.*, to meet
 срещу, *prep.*, against, opposite
 сряда, *f.*, Wednesday
 ставам (стана), *impf.*, to become, to rise, to stand; става мъчно (на някого or някому) to be very troubled
 стаица, *f.*, little room
 стана (ставам), *pf.*, to rise, to stand, to take standing position
 Станев, Емилиян, name of contemporary Bulgarian writer
 станция, *f.*, station
 стар, *adj.*, old
 старец, старци, *m.*, old man
 старост, *f.*, old age
 статуя, *f.*, statue
 стая, *f.*, room
 стена, *f.*, wall
 стигам (стигна), *impf.*, to arrive
 стигна (стигам), *pf.*, to arrive
 стипца, *f.*, miser
 стихотворение, *n.*, verses, poetry
 стоварвам се (стоваря се, -иш), *impf.*, to fall with force, to crash
 стоваря се, -иш, -их (стоварвам се), *pf.*, to fall with force, to crash
 стол, стóлт, столове, *m.*, chair

столица, *f.*, capital, metropolis
 стóмна, *f.*, pitcher
 стóрвам се (стóря се, -иш, -их), *impf.*, to seem
 стóрвам (стóря, -им), *impf.*, to do, to make
 стóрен, *ppr.* стóря, -иш, -их, done, made
 стóря се, -иш, -их (стóрвам се), *pf.*, to seem
 стóря, -иш, -их (стóрвам), *pf.*, to do, to make
 стоя, -иш, -ях *impf.*, to stand, to be standing
 Стоян, *m.*, man's name
 страна, *f.*, side, country, party
 страница, *f.*, page
 странност, *f.*, peculiarity
 страст, *f.*, passion
 страшен, страшна, *adj.*, terrible
 стрелба, *f.*, shot
 стрóшя, -иш, -их (стрóшявам), *pf.*, to smash, to break
 стрóшявам (стрóшя, -иш), *impf.*, to smash, to break
 струва ми се, че, it seems to me that
 струвам, *impf.*, to cost, to be worth
 студ, студът, студове, *m.*, cold
 студен, *adj.*, cold
 студент, *m.*, student
 стълбица, *f.*, a little staircase
 стълбó, *n.*, stalk
 стъмня се, -иш, -их (стъмнявам се), *pf.*, to grow dark
 стъмнявам се (стъмня се, -иш), *impf.*, to grow dark
 стъпало, *n.*, foot (also the tread on stairs)
 стъпка, *f.*, step
 супник, супници, *m.*, soup tureen
 сýтрин, *f.*, morning
 събеседник, събеседници, *m.*, interlocutor
 събитие, *n.*, event, circumstance
 съблазня се, -иш, -их (съблазнявам се), *pf.*, to be tempted
 съблазнявам се (съблазня се, -иш), *impf.*, to be tempted
 събота, *f.*, Saturday
 събрание, *n.*, gathering

събúдя се, -иш, -их (събúждам се), *pf.*, to awake
 събúждам се (събúдя се, -иш), *impf.*, to awake
 съвсém, *adv.*, completely
 съвършено, *adv.*, completely
 съглася се, -иш, -их (съгласявам се), *pf.*, to agree
 съгласявам се (съглася се, -иш), *impf.*, to agree
 съгледам (съгледвам, съгледжам), *pf.*, to see, to catch sight of
 съгледвам (съгледам), *impf.*, to see, to catch sight of
 съгледжам (съгледам), *impf.*, to see, to catch sight of
 съжител, съжителят, *m.*, fellow-boarder
 сън, сънът, *m.*, sleep, dream
 сънотълковател, -ят, -ю, *m.*, interpreter of dreams
 съобразя, -иш, -их (съобразявам), *pf.*, to consider, to realize
 съобразявам (съобразя -иш), *impf.*, to consider, to realize
 съпруга, *f.*, wife, spouse
 сърбин, сърби, *m.*, Serb
 сърдечно, *adv.*, heartily
 сърдит, *m.*, angry
 сърце, *n.*, heart
 съсед, *m.*, neighbor
 същ, *adj.*, same
 същество, *n.*, creature, being
 съществуване, *n.*, life, existence
 също, *adv.*, likewise
 сядам (седна), *impf.*, to sit, to take a sitting position
 сякаш, if you will, as it were
 сянка, сенки, *f.*, shadow, shade
 така, *adv.*, thus
 такъв, такава, толкова, такива, or that sort, such
 там, *adv.*, there
 татко, *m.*, father
 творчество, *n.*, work, works
 твърде, *adv.*, very
 тебешир, *m.*, chalk
 телé, телéта, *n.*, calf

телешки, adj., of a calf
 тѣсен, тѣсна, adj., narrow
 тетрадка, f., notebook
 технически, adj., technical
 течение, n., current
 титулувам, impf., to address by title
 тих, adj., quiet
 тѣя, pl. тоя, тая, това, тѣя, pron., these, such
 тичам, impf., to run
 тлѣя, тлѣеш, тлѣях, тлѣя, impf., to smolder
 тогава, adv., then
 този (тоз), тази, това, тѣзи, pro., this, that
 току що, conj., had just
 толова, adv., so much, very
 том, томът, толове, m., volume
 топлина, f., heat
 топъл, топла, adj., warm, hot
 точка, f., point, spot
 тоя, тая, това, тѣя, another form of този, тази, това, тѣзи,
 трагедия, f., tragedy
 трѣби dial. for трябва, impers., to be needed
 трѣва, f., grass
 трѣпвам (трѣпна), impf., to start, to wince, to flinch, to flicker
 трѣпкам, impf., to tremble, to flicker, to twinkle
 трѣпна (трѣпвам), pf., to start, to wince, to flinch, to flicker
 трептѣ, -иш, -ях, impf., to tremble, to vibrate
 три, numeral, three
 триножник, триножници, m., tripod
 трѣен, трѣйна, adj., triple
 трѣйно, adv., thrice, three times
 труд, трудът, трудове, m., labor
 трѣгвам (трѣгна), impf., to set out, to go
 трѣгна (трѣгвам), pf., to set out, to go
 трѣбвам, impf., to need; трябва, impersonal, it is necessary
 тук, adv., here
 тѣря, -иш, -их (тѣрям), pf., to put, to place

тѣрям (тѣря, -иш), impf., to put, to place
 тѣй, thus
 тѣкмо, adv., just, just now
 тѣлапа, f., crowd
 тѣмен, тѣмна, adj., dark
 тѣмнина, f., darkness
 тѣргувам, impf., to bargain, to do business
 тѣржѣствен, adj., ceremonial, solemn, festive, triumphant
 тѣржѣствено, adv., triumphantly, solemnly, ceremonially
 тѣржѣствувам, impf., to be triumphant
 тѣрпелив, adj., patient
 тѣрпеливо, adv., patiently
 тѣрсене, n., search
 тѣрся, -иш, -их, impf., to seek, to look for
 тѣло, телá, n., body
 убедѣн, adj., convinced
 убеждѣние, n., idea, thought, conviction
 убивам (убия, убиеш, убих), impf., to kill
 убия, убиеш, убих (убивам), pf., to kill
 увелича, -иш, -их (увеличавам), pf., to increase, to magnify
 увеличавам (увелича, -иш), impf., to increase, to magnify
 уверя, -иш, -их (уверявам), pf., to assure, to convince, to persuade
 уверявам (уверя, -иш, -их), impf., to assure, to convince, to persuade
 увивам се (увия се, увиеш се, увих се), impf., to wind oneself in, to wrap oneself in
 увия се, -еш, увих се (увивам се), pf., to wind oneself in, to wrap oneself in
 удавя се, -иш, -их (удавам се), pf., to drown
 удавам се (удава се, -иш), impf., to drown
 удар, m., a blow
 ударен, ррр. удáря, -иш, -их (ударям, удáрвам), struck

удáря, -иш, -их (удáрям), pf., to strike
 удóбен, удóбна, adj., convenient, comfortable
 удовóлствие, n., satisfaction
 удáрям (удáря, -иш), impf., to strike
 узрѣвам (узрѣя, -ѣеш, узрѣях), impf., to ripen
 узрѣя, -ещ, узрѣх (узрѣвам), pf., to ripen
 ўкор, m., reproach, scolding
 улавям (уловя, -иш), impf., to catch
 ўлица, f., street
 уловя, -иш, -их (улавям), pf., to catch
 ум, умът, умѣ, m., mind
 ўмен, ўмна, adj., sensible, wise
 ўмѣя, -ѣеш, ўмѣх, ўмѣл, ўмѣли, impf., to know how, to be able
 ўмирам (ўмрá, -ѣш), impf., to die
 ўмирам се (ўмириша се, -еш), impf., to smell, to have fragrance
 ўмириша се, -еш, ўмириша се (ўмиришвам се), pf., to smell, to have fragrance
 ўморителен, ўморителна, adj., tiring, wearisome
 ўморя се, -иш, -их (ўморявам се), pf., to be tired
 ўморявам се (ўморя се, -иш), impf., to be tired
 ўмрá, -ѣш, ўмрѣх (ўмирам), pf., to die
 ўниверсáлен, ўниверсáлна, adj., universal
 ўплаша, -иш, -их (ўплашвам), pf., to frighten
 ўплашвам (ўплаша, -им), impf., to frighten
 ўплашен, adj., frightened
 ўпорит, adj., persistent
 ўсѣтя, -еш, -их (ўсѣщам), pf., to feel
 ўсѣщам (ўсѣтя, -иш), impf., to feel
 ўсмѣвка, f., smile
 ўсмѣхвам се (ўсмѣхна се), impf., to smile
 ўсмѣхна се (ўсмѣхвам се), pf., to smile
 ўспѣя, успѣеш, успѣх (ўспявам), pf., to succeed

ўспокойтелен, ўспокойтелна, adj., calming, soothing
 ўспокой, -иш, -их (ўспокойвам) pf., to quiet, to make comfortable; ўспокой се (ўспокойвам се), pf., to be comforted
 ўспокойвам (ўспокой, -иш), impf., to quiet, to make comfortable
 ўспявам (ўспѣя, успѣеш, успѣх), impf., to succeed
 ўстá, f., mouth
 ўстановя, -иш, -их (ўстановявам), pf., to establish, to settle
 ўстна, f., lip
 ўстроя, -иш, -их (ўстроявам, ўстроивам), pf., to arrange, to organize, to set up
 ўстроявам (ўстроя, -иш), impf., to arrange, to organize, to set up
 ўсърдие, n., zeal, enthusiasm
 ўтре, adv., tomorrow
 ўтрин, adv., in the morning
 ўхó, ўши, n., ear
 ўча, -иш, -их, impf., to learn, to study
 ўчѣбник, ўчѣбници, m., textbook
 ўчѣние, n., study, studies
 ўченик, ўченици, m., pupil, schoolboy
 ўченичка, f., pupil, schoolgirl
 ўчилище, n., school
 ўчилищен, ўчилищна, adj., of the school, belonging to the school
 ўчител, ўчителят, ўчителю, m., teacher
 ўчителка, f., teacher
 ўчителствувам, impf., to be a teacher
 ўтив, adj., polite, courteous
 ўтивост, f., politeness
 ўчúдване, -ия, n., amazement, surprise
 ўчúдено, adv., surprisedly, in surprise
 ўчúдя, -иш, -их, impf., to be amazed
 фáбрика, f., factory
 фáрфоров, adj., porcelain, china
 физиономия, f., physiognomy, face
 фúрна, f., baker's shop
 фúртýна, f., snowstorm, blizzard

хай, exclamation, "there you are",
 "come on", "get out", etc.
 хайде, interf., come on!
 хан, ханът, ханове, m., inn
 ханвам (ханна), impf., to take a
 bite, to eat a little
 ханя, -еш, ханях, impf., to bite, to
 nip
 ханя се, -еш, -ах, impf., to nip one
 another
 харесам (харесвам), pf., to like
 харесвам (харесам), impf., to like
 харизан, рpp. харижа, -еш, хари-
 зах, given away; харизано магаре,
 n., "gift horse"
 хартия, f., paper
 харча, -иш, -их, impf., to spend
 (money)
 хвана (хващам), pf., to catch, to
 grasp, to begin, to undertake
 хващам (хвана), impf., to catch, to
 grasp, to begin, to undertake
 хвърля, -иш, -их (хвърлям), pf., to
 throw, to add, to put
 хвърлям (хвърля, -им), impf., to
 throw, to add, to put
 хизмет, m., service, menial duties
 хладина, f., coolness
 хлебър, m., baker (of bread)
 хлопам се, impf., to bang
 хляб, хлябът, хлябове, m., bread
 ходило, n., foot (only anatomical)
 ходя, -иш, -их, impf., to walk
 хора, f., pl. only, men, people
 хотел, m., hotel
 хралупа, f., hollow, den
 храна, f., food, nourishment
 храст, храстът, храсти, m., bush
 хриплив, adj., hoarse
 Христо Ботев, name of poet (1847-
 1876)
 хубав, m., pretty, fine, beautiful
 хълм, хълмът, хълмове, m., hill
 хъркам, impf., to snore
 хъркане, n., snoring
 цар, царят, царю, царé, m., czar
 царевица, f., corn, maize
 Цветана, f., woman's name

цветя, цветът, цветове, m., bloom,
 blossom, color
 цев and цевá, f., pipe, tube, barrell
 (of rifle)
 цел, f., goal
 централен, централна, adj., central
 цепеня, -иш, -их, impf., to cleave
 циклоп, m., cyclops
 цъфвам (цъфна), impf., to blossom
 цъфна (цъфвам), pf., to blossom
 цял, цели, adj., whole
 чай, чаят, m., tea
 чакам, impf., to wait
 час, часът, часове, m., hour
 часовник, часовници, m., clock,
 watch
 чаша, f., glass
 червен, adj., red
 черен, черна, adj., black
 черква, f., church
 черта, f., line, feature
 чертая, -еш, чертах, impf., to draw
 чест, adj., frequent
 чест, f., honour
 честен, честна, adj., honest
 често, adv., frequently
 четá, -эш, четох, impf., to read
 четвъртит, adj., rectangular
 четвъртък, m., Thursday
 четири, numeral, four
 чешма, f., well, fountain, tap
 чийто, чиято, чието, чийто, rel. pro.,
 whose, of which
 чиния, f., plate
 чиня, -иш, -их, impf., to do
 чичо, чичовци, m., uncle (father's
 brother)
 човек, люде, хора (човеци), m., man
 човешки, adj., human
 чорап, m., stocking
 чорба, f., soup, stew
 чорбаджия, m., rich landowner
 чувам (чүя, чүеш, чух), impf., to
 hear
 чуствувам, impf., to feel
 чуден, чудна, adj., wondrous,
 strange
 чудесен, чудесна, adj., wonderful

чужд, adj., strange, belonging to
 someone else
 чужденец, чужденци, m., foreigner,
 stranger
 чүя, чүеш, чух (чүвам), pf., to hear
 шантав, adj., stupid, crazy, crack-
 brained
 шапка, f., hat
 шегá, f., joke; не на шегá, seriously
 шепот, m., whisper
 шест, numeral, six
 широк, adj., wide, broad
 широкооткрит, adj., widely gaping
 шоп, шопът, m., peasant from
 western Bulgaria
 шопкинче, n., dim. of шоп, peasant
 from western Bulgaria
 шопкиня, f., peasant woman from
 western Bulgaria
 шопски, adj., of or pertaining to шоп
 шум, шумът, шумове, m., noise
 шумен, шумна, adj., noisy
 шушна, impf., to whisper
 щастлив, adj., happy, lucky

щастливо, adv., happily, fortunately
 що, interr. pron., what
 щурец, щурци, m., cricket
 ъгловат, adj., angular
 ъгъл, ъгли, m., corner, angle
 южен, южна, adj., southern
 юнак, юнаци, voc. юнако and
 юначе, m., hero
 юни, m., June
 юнски, adj., of June
 юрган, m., quilt, comforter
 ябълка, f., apple
 явя се, -иш, -их (явявам се), pf., to
 appear
 явявам се (явя се, -иш), impf., to
 appear
 яд, ядът, ядове, m., anger
 ядене, n., food, meal
 яз, язът, язове, m., dam, pool behind
 a dam
 яйце, n., egg
 ям, ядеш, ядох, impf., to eat
 ясновидец, ясновидци, m., prophet,
 forecaster, clairvoyant